

Tawureta Munsa Fe Fɔlɔ Fɔɛ Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

«Tawureta Munsa»

Tawureta Munsa findixi Alatala xa masenyi seɓexi singe nan na. Ala Xaxili Seniyenxi naxa taruxui gbegbe fi Annabi Munsa ma alako a xa e seɓe. Na taruxuie fe gbegbe masenma won be naxee bara dangi kabi dunɗa fɔɛ, han Annabi Munsa Isirayilakae xanin e xa boxi ma temui naxɛ.

Na birin findixi «Tawureta» nan na, naxan falaxi Eburu xui «xaranyi.» Na xaranyi tide gbo mixi birin be, barima Ala lonni belebele fima mixi ma a kui. Na lonni mu danma fe dangixi kolonfe gbansan xa ma. Won Alatala xa seriye yati toma ne na taruxuie kui.

Tawureta Munsa lanxi kitaabui suuli nan ma. Na singe xili «Fe Fɔlɔ Fɔɛ,» barima a a masenma won be dunɗa nun diine fɔlɔxi ki naxɛ. A firin nde xili «Isirayila xa Yetɛ Sɔtɔɛ,» barima Ala Isirayila ramini naa ne konyiya kui Misira boxi ma. A saxan nde xili «Lewikae Serɛxɛdube Bɔnsɔɛ xa Seriyɛ.» Lewi findixi Isirayila serɛxɛdubee benba nan na. Na kitaabui a masenxi a lan Isirayilakae xa sali ki naxɛ. A naani nde xili «Kɔnti Tife.» Isirayila naxan nabaxi kira ra, kelifɛ Misira boxi ma sigafe ra e xa boxi ma, na birin na yi kitaabui kui. A suuli nde xili «Annabi Munsa xa Masenyi Dɔnxɔɛ.» Beenun Isirayilakae

xa so e xa bɔxi ma Ala dennaxe fixi e ma, Annabi Munsa naxa a xa masenyi dɔnxɔe ti e bɛ. Na masenyi seɓexi na kitaabui suuli nde kui.

«*Fe Fɔlɔ Fɔlɛ*»

Tawureta Munsa xa kitaabui singe xilixi «*Fe Fɔlɔ Fɔlɛ.*» Sora tongo suuli nan na a kui. E nɔma itaxunde dɔxo naani:

Sora 1 han 11, Dunija rafɔlɔ ki

Alatala naxa dunija daa senɓe ra. Baba Adama nun Nene Mahawa findixi a xa daali dɔnxɔe nan na. A to e daa, a naxa yaamari nde fi e ma, kɔnɔ a mu bu e naxa Ala matandi. Iɓunadama tɔɔre fɔlɔ mɛnni nɛ. Kabi na temui fe birin naxa kana. Dunija xa yunubi to gbo, Ala naxa nate tongo a xa dunija halaki banbaranyi ra. Na nate kelixi a xa seniyenyi nan ma. Yunubi mu rafa Ala ma feo. Kɔnɔ Ala xa marafanyi ma, a mu tin dunija birin xa halaki. Na kui a naxa Annabi Nuha rakisi kunkui belebele kui, a nun subee mɔoli birin.

Sora 12 han 25, Annabi Ibrahima xa taruxui

Alatala naxa Annabi Ibrahima sugandi, a xa findi saabui fanyi ra dunija birin bɛ. A naxa barake sa a xa fe alako a xa findi si belebele ra. A man naxa saate tongo a bɛ, Kanaan bɔxi xa findi a bɔnsɔe Isirayila gbe ra.

Kɔnɔ na saate mu nu nɔma rakamalide fo Ibrahima xa di sɔɔ. Sara to a kolon a mu nɔma di baride a xa mɔri Ibrahima bɛ, a naxa a xa konyi gine Hagara fi a ma. Hagara naxa Sumayila bari Ibrahima bɛ, kɔnɔ Ala mu tin Sumayila xa findi ke tongoma ra. Na kui Ala naxa a niya Ibrahima nun Sara xa Isiyaga sɔɔ

e xa foriɲa kui. Ala naxa gbilen a xa saate ma a nu bara naxan tongo Iburahima be, a fa na saate tongo Annabi Isiyaga fan be.

Sora 26 han 36, Annabi Isiyaga nun Annabi Yaxuba xa taruxui

Annabi Isiyaga naxa guli firin soƙo a xa gine Rebeka saabui ra. Ala naxa a ragiri Yaxuba ma, naxan bari donxɔɛ ra, a xa findi ke tongoma ra dangi a taara Esayu ra. Esayu to na to, a naxa wa a xunya faxafe, koƙo Yaxuba naxa a gi, a siga a nga xabile yire. Menni a naxa Raxele nun Leya doxo. E naxa di xeme fu nun firin bari a be, naxee findi Isirayila bonsoɛ fu nun firin xa yareratie ra.

Sora 37 han 50, Annabi Yusufu xa taruxui

Annabi Yaxuba xa di Yusufu mu nu rafan a taarae ma, barima Ala nu bara a masen a be a tan nan findima e xunyi ra. Na nan a niya e naxa a mati konyi ra Misirakae ma. Koƙo Ala naxa a ragiri Yusufu xa findi mixi belebele ra Misira boxi ma. Alatala man naxa a masen a be a tan nan fama duniɲa birin natangade xoxoxɔɛ nde ma naxan fama. Ne wuyaxi to dangi, kaame naxa sin duniɲa birin ma. Baloe nu na Misira boxi gbansan nan ma Annabi Yusufu saabui ra. Annabi Yaxuba to a xa die xee Misira baloe fende, e naxa Yusufu li naa. Na kui Annabi Yusufu naxa a xabile birin nafa Misira boxi ma alako e naxa faxa kaame ra.

Mixi noma lonni belebele soƙode yi kitaabui saabui ra. Alatala a yete masenma ne yi taruxuie kui. Ala senbe gbo dangi birin na. A wama ne mixi xa tinxin. Fe jaaxi mu rafan a ma feo, a

man kiiti sama ne yunubitoe ma. Kono Ala mu tinma mixi xa halaki. A ibunadama xanuma, a wama e malife alako e xa tuubi, e xa kisi a xa marafanyi saabui ra. Na seriyε masenxi «Fe Folo Fole» nan kui. Ala xa won mali na birin kolonde alako won xa findi a xa mixie yati yati ra.

Tawureta Munsa Fe Folo Fole

Duniya Fole

¹ A fole ra, Ala naxa koore nun boxi daa.

² Duniya mu nu yailanxi, sese mu nu na a ma. Dimi nan nu na baa birin ma, kono Ala jengi naxan luxi alo foye nu a malintanma ye xun ma.

³ Ala naxa a masen, «Naiyalanyi xa mini.» Naiyalanyi naxa mini keren na.

⁴ Ala naxa a mato fa, na naiyalanyi fanxi. Ala naxa naiyalanyi nun dimi itaxun.

⁵ Ala naxa naiyalanyi xili sa «yanyi.» A naxa dimi xili sa «koe.» Koe naxa so, kuye naxa iba, loxe singe nan nu na ki.

⁶ Ala naxa a masen, «Koore walaxe xa lu boxi ye nun koore ye tagi.»

⁷ Na bara findi naaninyi ra boxi ye nun koore ye tagi. A rabaxi na ki ne.

⁸ Ala naxa yi naaninyi xili sa «koore.» Koe naxa so, kuye naxa iba, loxe firin nde nan nu na ki.

⁹ Ala naxa a masen, «Boxi ye xa malan yire keren. Xare xa maba.» A rabaxi na ki ne.

¹⁰ Ala naxa na xare xili sa «boxi.» A naxa na boxi ye xili sa «baa.» Ala naxa a mato fa, na birin fanxi.

¹¹ Ala naxa a masen, «Sansie xa mini bɔxi ma. Sansi mɔoli birin xa bula. Sansi xɔri naxan na a bogi kui, a bulama ne birin nun a mɔoli ra.» A rabaxi na ki ne.

¹² Bɔxi naxa rafe sansi mɔoli birin na, a bogi nun a sansi xɔri na a bili ma, na fan birin nun a mɔoli. Ala naxa a mato fa, na birin fanxi.

¹³ Kɔe naxa so, kuye naxa iba, loxɔe saxan nde nan nu na ki.

¹⁴ Ala naxa a masen, «Yanbasee xa lu koore ma, yanyi nun kɔe itaxunfe ra. Waxati birin kolonma yanbasee saabui nan na. Xi yo xi, je yo je a kolonma yanbasee nan saabui ra.

¹⁵ Yanbase na koore ma bɔxi iyalanse nan na.» A rabaxi na ki ne.

¹⁶ Ala naxa naiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo, na xa yanyi yaamari raba. Naxan xurun, na xa kɔe yaamari raba. A naxa tunbuie fan nafala.

¹⁷ Ala naxa yanbasee sa koore ma alako e xa bɔxi iyalan,

¹⁸ e xa yanyi nun kɔe yaamari raba, e xa dimi nun naiyalanyi rafatan. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi.

¹⁹ Kɔe naxa so, kuye naxa iba, loxɔe naani nde nan nu na ki.

²⁰ Ala naxa a masen, yexee xa ye ramaxa. Xɔnie xa jere koore ma.

²¹ Ala naxa yexe xungbe mɔoli birin daa a nun nimase naxan birin na ye xɔra. A naxa xɔni mɔoli birin fan daa. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi.

²² Ala naxa barake sa e xa fe. A naxe, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa alako yexee xa wuya baa ma.

Xɔnie fan xa gbo bɔxi ma.»

²³ Kɔɛ naxa so, kuye naxa iba, lɔxɔɛ suuli nde nan nu na ki.

²⁴ Ala naxa a masen, «Nimasee mɔoli birin xa lu bɔxi ma: xurusee, bubusee, a nun buurunyi subee.» A rabaxi na ki nɛ.

²⁵ Ala naxa buurunyi subee mɔoli birin daa, a naxa xurusee mɔoli birin daa, a naxa bubusee mɔoli birin daa. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi.

²⁶ Ala naxa a masen, «Won xa adama daa, won xa won fɔxi lu a ma. A xa yaamari raba yɛxɛɛ xun ma, xɔnie xun ma, xurusee xun ma, bɔxi xun ma, a nun bubusee xun ma.»

²⁷ Ala naxa adama daa ginɛ nun xɛmɛ, a a fɔxi lu e ma.

²⁸ Ala naxa barakɛ sa e xa fe. A naxɛ, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa alako bɔxi xa rafe. Wo xa yaamari raba bɔxi xun ma, yɛxɛɛ xun ma, xɔnie xun ma, bubusee xun ma.»

²⁹ A naxɛ, «N bara sansi birin nun sansi bogi birin fi wo ma baloe ra.

³⁰ N bara sansi birin fi sube birin ma naxan na bɔxi ma, a nun xɔni birin ma, a nun bubusee birin ma, nimase birin ma naxee jɛngima. Sansi birin bara findi e baloe ra.» A rabaxi na ki nɛ.

³¹ Ala naxa a xa daalise birin mato fa, a fanxi han. Kɔɛ naxa so, kuye naxa iba, lɔxɔɛ senni nde nan nu na ki.

2

¹ Koore, bɔxi, nun se birin daa ki nan nu na ki.

² Lɔxɔɛ solofere nde Ala xa wali naxa kamali. A naxa a malabu.

³ Ala naxa tide sa na loxoε solofere nde ma, a xa findi loxoε seniyeŋxi ra barima a a malabu na loxoε ne a xa wali kamalixi xa fe ra.

Baba Adama nun Nene Mahawa

⁴ Taruxui nan ya, duniya daaxi ki naxe. Marigi Alatala boxi nun koore daa temui naxe,

⁵ fotonyi yo mu nu na. Sansi yo mu nu na naxan bulaxi boxi ma barima Marigi Alatala mu nu tune ye ragoroxi sinden. Adama fan mu nu na naxan boxi rawalima,

⁶ kono ye nu luma mini ra boxi bun, a fa yensen ye yire birin ma.

⁷ Marigi Alatala naxa adama yailan bende ra. Na dangi xanbi a naxa nii raso a fate a joε kui. A findi adama ra na ki ne.

⁸ Na xanbi Marigi Alatala naxa yire fanyi yailan sogetede mabiri. Na yire xili «Eden.» A naxa adama lu menni.

⁹ Marigi Alatala naxa wuri mooli birin nabula menni, wuri tofanyie, wuri naxee bogi fan a don daaxi ra. Na yire tagi wuri firin nu na. Keren xili «Simaya wuri.» Boore xili «Fe fanyi nun fe jaaxi kolon wuri.»

¹⁰ Xure naxan ye rasoxi Eden kui sansie be, a to dangixi, a itaxunxi doxo naani ra.

¹¹ Na singe xili Pison. Na nan dangima Hawila boxi birin ma, xeema na dennaxe.

¹² Na xeema fan. Wuri ye xiri joxunme fan na na, a nun geme tofanyi naxan xili onixi.

¹³ Na xure firin nde xili Gixon. Na nan dangima Kusi boxi birin ma.

14 Na xure saxan nde xili Tigiri. Na nan dangima Asuri boxi ma a sogetede biri ra. Na xure naani nde xili Efirati.

15 Marigi Alatala naxa adama rasabati Eden, alako a xa no na yire rawalide, a man xa meeni na ma.

16 Marigi Alatala naxa yaamari so adama yi ra, a naxe, «I noma yi wuri bogi birin donde naxan na Eden kui,

17 konon i naxa <Fe fanyi nun fe jaaxi kolon wuri> bogi don de, barima i nu na don, i faxama ne.»

18 Marigi Alatala naxa a fala, «A mu fan xeme xa lu be a keren. N fama malima fanyi daalide a be.»

19 Buurunyi sube birin nun xoni birin Marigi Alatala naxan daalixi bende ra, a naxa e xanin adama xon ma a xa e xili sa. Adama xili naxee sa e xun ma, nee naxa findi e xilie ra.

20 A naxa xuruse birin, xoni birin, a nun buurunyi sube birin xili sa.

Konon na waxati Adama mu a malima fanyi sotoxi sinden.

21 Marigi Alatala naxa xi xoli radangi a ma. A naxa a raxi a fanyi ra. A to xi, Marigi Alatala naxa a ganyanyi xori keren ba, a fa menni ragali.

22 Na xanbi, Marigi Alatala naxa Adama ganyanyi xori findi gine ra, a fa na gine fi Adama ma.

23 Adama naxa a fala, «Yi gine fatanxi n xori nun n sube nan na. A xili ne <gine>, barima a minixi xeme ne i.»

24 Na fe na a toxi, xeme fama ne kelide a baba nun a nga xun ma, a maso a xa gine ra, e findi keren na.

²⁵ Xeme nun a xa gine mageli nan nu a ra, kono na fe yaagi mu nu e ma.

3

Yunubi singe

¹ Boximase nan nu koota Marigi Alatala xa daalise birin be. A naxa gine maxorin, «Ala a fala ne wo be a wuri bogi naxan birin na Eden kui, a wo naxa a sese don? Nondi na a ra?»

² Gine naxa a yaabi, «Wuri naxee na Eden kui, muxu noma e birin bogi donde,

³ kono wuri naxan na Eden tagi, muxu mu noma na tan bogi donde, muxu mu noma makorede a ra yete yati, xa na mu a ra muxu faxama ne.»

⁴ Boximase naxa a fala gine be, «Ade, wo mu faxama.

⁵ Ala a kolon, wo na a don, wo ya rabima ne. Wo fama fe fanyi nun fe jaaxi kolonde alo Ala yete.»

⁶ Gine to wuri bogi to, a tofan, a fan donse ra, a fan xaxili sotose ra, a naxa keren ba, a don, a nde so a xa mori yi, e nun naxan nu a ra. Na fan naxa a don.

⁷ Na waxati e yae naxa rabi. E naxa a kolon, e mageli nan nu a ra. E naxa xore burexee denbe e boore ra, e e yete sutura a ra.

⁸ Na xanbi, xeme nun a xa gine naxa Marigi Alatala jere xui me nunmare ra. E naxa e noxun wurie xanbi ra.

⁹ Marigi Alatala naxa xili ti, «Adama, i na minden?»

10 Adama naxa a yaabi, «N bara i xui me Eden kui, kono n bara gaaxu, barima n mageli na a ra. Na nan a ra, n nan n noxunxi.»

11 Marigi Alatala naxa a maxarin, «Nde a masenxi i be i mageli na a ra? Ka i bara na wuri bogi don ba, n naxan ma fe fala i be i naxa a don?»

12 Adama naxe, «I gine naxan fixi n ma, na nan yi wuri bogi so n yi ra, n naxa a don.»

13 Na xanbi, Marigi Alatala naxa gine maxarin, «I yi rabaxi munfe ra?» Gine naxa a yaabi, «Boximase bara n madaxu han n bara na wuri bogi don.»

14 Awa, Marigi Alatala naxa a fala boximase be, «I to bara yi raba, awa, n fan n bara i danka xuruse nun buurunyi sube birin ya ma. I findima bubuse nan na i furi fari. I xube nan donma i xa dunigiri kui.

15 N bara deɲaaxui raso i tan nun gine tagi. N bara a raso i xa die nun a xa die tagi. Gine xa di i xunyi butuxunma ne. I fan a tingilinyi xinma ne.»

16 Marigi Alatala naxa a fala gine be, «I fan, n i toɔroma ne i xa di bari kui. Na toɔre gboma ne. I birama ne i xa mori foxo ra, a i yamari.»

17 Marigi Alatala naxa a fala Adama be, «I bara bira i xa gine foxo ra. I bara na wuri bogi don, n naxan ma fe fala i be, i naxa a don. Yakosi n bara boxi danka i xa fe ra. I toɔroma ne baloe sode i xa dunigiri kui.

18 N tunbe nun baagi raminima ne boxi ma, i baloe sode ma xe nan ma.

¹⁹ I baloe sɔtɔma i yilenfure nan na han i gbilenma bendɛ temui naxɛ i rafalaxi naxan na. Bendɛ nan i ra, i man gbilenma na bendɛ nɛ.»

²⁰ Adama naxa a xa ginɛ xili sa «Mahawa,» barima a findima nɛ mixi birin nga ra.

²¹ Marigi Alatala naxa dugi kiri daaxie dɛgɛ Adama nun a xa ginɛ bɛ, a naxa e ragoro e ma.

²² Marigi Alatala naxa a masen, «Adama bara fe fanyi nun fe paaxi tagi raba kolon alɔ won tan. A mu daxa a xa simaya wuri bogi don, xa na mu a ra a mu faxama.»

²³ Marigi Alatala naxa a ramini Eden, a xa boxi rawali Ala a daaxi naxan na.

²⁴ A Adama kerɛ xanbi, Marigi Alatala naxa malekɛɛ yaamari, e xa ti Eden sogetede biri ra. E xa nu santidɛgɛma tɛ daaxi malintan, na simaya wuri kantade.

4

Kabila nun Habila

¹ Adama nun Mahawa to kafu, Mahawa naxa tɛgɛɛ. E naxa di sɔtɔ naxan xili Kabila. Mahawa naxɛ, «Alatala bara n mali di xɛmɛ sɔtɔfe ra.»

² Na xanbi Mahawa naxa Kabila xanbira-toe xɛmɛma sɔtɔ naxan xili Habila. Xuruse demadonyi nan nu Habila ra. Boxi rawali nan nu Kabila ra.

³ Na temui to dangi, Kabila naxa fa sansi bogi fangadama ra sɛrɛxɛ bade Alatala bɛ.

⁴ Kɔnɔ Habila naxa fa xuruse di singee ra nun e ture. Habila nun a xa sɛrɛxɛ naxa rafan Alatala ma,

⁵ kɔnɔ Kabila nun a xa sɛrɛxɛ mu nu rafan Alatala ma. Alatala mu a ya ti Kabila xa sɛrɛxɛ

ra. Na na a ra, Kabila naxa xɔnɔ, a yatagi naxa masara.

⁶ Na xanbi Alatala naxa Kabila maxɔrin, «I xɔnɔxi munfe ra? I yatagi masaraxi munfe ra?»

⁷ Xa i fe fanyi raba, n na tongoma nɛ, kɔnɔ xa i fe jaaxi raba, Sentane i ratantanma nɛ. I kata, i xa i yete ba a yi ra.»

⁸ Kabila naxa a fala a xunya be, «Won xee xe ma.» E to so xe ma, Kabila naxa a xunya Habila suxu, a naxa a faxa.

⁹ Na xanbi Alatala naxa Kabila maxɔrin, «I xunya Habila na minden?» A naxa a yaabi, «N mu a kolon. Fo n xa meeni n xunya ma?»

¹⁰ Alatala naxa a fala, «I munse rabaxi? N na i xunya wuli gbelegbele xui mefe keli bɔxi ma.

¹¹ N bara i danka barima i bara i xunya faxa. N i kerima nɛ yi bɔxi ma i xunya wuli na dennaxe.

¹² I na bɔxi rawali, i mu baloe sɔtɔma. I findima jɛreti nan na.»

¹³ Kabila naxa Alatala yaabi, «Na jaxankate gbo n tan be.

¹⁴ Xa i bara n keri yi bɔxi ma to, won tagi ikuyama nɛ. N findima jɛreti nan na. Mixi naxan na sa n to, a n faxama nɛ.»

¹⁵ Alatala naxa a yaabi, «Ade, xa mixi yo i faxa, n i gbenɔxɔma nɛ dɔxɔ solofere.» Alatala naxa tɔnxuma sa Kabila ma alako xa naxan sa a to a naxa nɔ a gerede.

¹⁶ Na temui Kabila naxa a makuya Alatala ra. A naxa sabati Nodi bɔxi ma Eden fuge ra.

¹⁷ Kabila nun a xa gine naxa kafu. A xa gine naxa tɛege, a naxa di soto naxan xili Enoki.

Kabila nu na taa tife. A naxa a xa di xili sa na taa xun ma.

¹⁸ Enoki naxa Iradi soto. Iradi, Mexuyayeli baba na a ra. Mexuyayeli, Metusayeli baba na a ra. Metusayeli, Lameki baba na a ra.

¹⁹ Lameki naxa ginε firin soto, keren xili Ada, boore xili Silahi.

²⁰ Ada naxa Yabala soto. Yabala, xuruse demadonyie nun kiri banxi kanyie baba na a ra.

²¹ Yabala xunya xili Yubali. Yubali, kora bonboεε nun xule fee baba na a ra.

²² Silahi fan naxa di soto. A xili Tubali Kabila. Xabui nan nu a tan na. Walise wure gbeeli nun wure daaxi mooli birin xabui nan nu a ra. Tubali Kayini xunya ginεma xili Nama.

²³ Lameki naxa a fala a xa ginεε be, «Ada nun Silahi wo xa wo haake to n be. Lameki xa ginεε, wo xa wo tuli mati n ma woɣenyi ra.

N bara xεmε nde faxa gberoxoε ra.

N bara na segetala faxa barima a bara n maxono.

²⁴ Xa mixi solofere nan faxama Kabila gberoxoε ra,

mixi tongo solofere nun solofere nan faxama n tan Lameki gberoxoε ra.»

²⁵ Adama nun a xa ginε naxa kafu. Mahawa naxa di soto naxan xili Seti. A bara na xili sa a xa di xun ma barima Ala bara a xa di Habila joxoε so a yi ra Kabila naxan faxa.

²⁶ Seti fan naxa di soto naxan xili Enosi.

Na waxati mixie naxa Alatala maxandi folo.

5

Adama han Nuha

¹ Adama nun a bõnsõe xa taruxui nan ya. Ala to ibunadama die daa, a naxa a foxi lu e ma.

² A naxa e daa xeme nun gine. A barake sa e ma. A e xili sa «adama.»

³ Adama to bu je keme je tongo saxan, a naxa di soto a yete misaali ra. A naxa a xili sa Seti.

⁴ Seti xa bari dangi xanbi, Adama naxa bu je keme solomasaxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

⁵ Adama xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je tongo saxan. Na xanbi a naxa faxa.

⁶ Seti to bu je keme je suuli, a naxa findi Enosi baba ra.

⁷ Enosi xa bari dangi xanbi, Seti naxa bu je keme solomasaxan je solofere. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

⁸ Seti xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je fu nun firin. Na xanbi a naxa faxa.

⁹ Enosi to bu je tongo solomanaani, a naxa findi Kenan baba ra.

¹⁰ Kenan xa bari dangi xanbi, Enosi naxa bu je keme solomasaxan je fu nun suuli. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

¹¹ Enosi xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je suuli. Na xanbi a naxa faxa.

¹² Kenan to bu je tongo solofere, a naxa findi Mahalaleli baba ra.

¹³ Mahalaleli xa bari dangi xanbi, Kenan naxa bu je keme solomasaxan je tongo naani. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

¹⁴ Kenan xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je fu. Na xanbi a naxa faxa.

15 Mahalaleli to bu ƚe tongo senni a nun suuli, a naxa findi Yeredi baba ra.

16 Yeredi xa bari dangi xanbi, Mahalaleli naxa bu ƚe keme solomasaxan ƚe tongo saxan. A naxa di xeme nun di gine gbete soto.

17 Mahalaleli xa simaya naxa siga ƚe keme solomasaxan nun ƚe tongo solomanaani nun suuli. Na xanbi a naxa faxa.

18 Yeredi to bu ƚe keme ƚe tongo senni a nun firin, a naxa findi Enoki baba ra.

19 Enoki xa bari dangi xanbi, Yeredi naxa bu ƚe keme solomasaxan. A naxa di xeme nun di gine gbete soto.

20 Yeredi xa simaya naxa siga ƚe keme solomanaani nun ƚe tongo senni a nun firin. Na xanbi a naxa faxa.

21 Enoki to bu ƚe tongo senni a nun suuli, a naxa findi Metusela baba ra.

22 Metusela xa bari dangi xanbi, Enoki naxa bira Ala foxo ra ƚe keme saxan. A naxa di xeme nun di gine gbete soto.

23 Enoki xa simaya naxa siga ƚe keme saxan nun ƚe tongo senni a nun suuli.

24 Enoki naxa bira Ala foxo ra. Na xanbi a mu lu na sonon, barima Ala bara a xanin.

25 Metusela to bu ƚe keme ƚe tongo solomasaxan a nun solofere, a naxa findi Lameki baba ra.

26 Lameki xa bari dangi xanbi, Metusela naxa bu ƚe keme solofere ƚe tongo solomasaxan a nun firin. A naxa di xeme nun di gine gbete soto.

27 Metusela xa simaya naxa siga ƚe keme solomanaani nun ƚe tongo senni a nun solomanaani. Na xanbi a naxa faxa.

²⁸ Lameki to bu Ƶe keme Ƶe tongo solomasaxan a nun firin, a naxa di soto.

²⁹ A naxa a xili sa Nuha. A naxa a fala, «A fama won malide won ma tɔɔɛ nun won ma wali kui, won naxan nabama boxi ma Alatala bara dennaxe danka.»

³⁰ Nuha xa bari dangi xanbi, Lameki naxa bu Ƶe keme suuli Ƶe tongo solomanaani a nun suuli. A naxa di xeme nun di gine gbeteɛ soto.

³¹ Lameki xa simaya naxa siga Ƶe keme solofere nun Ƶe tongo solofere a nun solofere. Na xanbi a naxa faxa.

³² Nuha to bu Ƶe keme suuli, a naxa findi Semi, Hami, nun Yefeti baba ra.

6

Ala dunija halaki ki naxe

¹ Na temui xemeɛ nun e xa di ginɛe naxa wuya folo.

² Ala xa malekee naxa yabu yi di ginɛe ra e xa tofanyi ma. Malekee naxa ndee sugandi, e naxa e findi e xa ginɛe ra.

³ Na xanbi, Alatala naxa a fala, «N mu tinma nii xa bu adama fate abadan, barima daalise na a ra. A mu dangima Ƶe keme Ƶe mɔxɔɲen na.»

⁴ Na waxati, a nun waxati naxan fa na xanbi ra, nabiyoro bɔnsɔɛ nu na dunija ma. Na malekee nun na di ginɛe nan nee barixi. Geresoe bele-belee nun xili xungbe kanyie nan nu nabiyoro bɔnsɔɛ ra.

⁵ Alatala naxa a to adama bara kobi. Temui birin a xa mapɔxunyie findixi a kobi nan na.

⁶ Na naxa Alatala tooro han a bara a yete maxorin munfe ra a adama daaxi. Na fe naxa a boje tooro ki fanyi.

⁷ Alatala naxa a fala, «Adama birin n naxan daaxi, n na birin tongoma ne dunija ma. Mixi yo, sube yo, bubuse yo, xoni naxan jere ma koore ma yo, n na birin tongoma ne dunija ma, barima n bara nimisa adama daafe ra.»

⁸ Kono Nuha tan nu rafan Alatala ma.

Nuha xa kunkui banbanyi

⁹ Nuha xa taruxui nan ya. Nuha nu findixi tinxintoe nun seniyentoe nan na na waxati mixie tagi. A nu birama Ala nan foxo ra.

¹⁰ Di saxan nan nu Nuha yi ra: Semi, Hami, nun Yefeti.

¹¹ Dunija nu bara kana Ala ya i, a xa fe jaaxi nu bara gbo ye.

¹² Ala naxa dunija to, a kanaxi, mixi birin fe jaaxi rabafe.

¹³ Na kui Ala naxa a masen Nuha be, «N wama adama birin tongofe dunija ma, barima dunija bara kobi a jaaxi ra. N wama adama birin nun dunija birin kanafe.

¹⁴ A lanma i xa kunkui banban wuri ra, naxan xili goferi. Konkoe xa lu a kui. Dole xa sa a kui nun a fari.

¹⁵ I xa a yailan yi ki: I xa kunkui rakuya kanke ya tongo senni nun solofere a nun a tagi. I xa a igbo kanke ya fu nun keren. I xa a ite kanke ya senni nun a tagi.

¹⁶ I xa kunkui xunyi yailan, nongon ya keren xa lu kunkui xunyi nun kunkui de kiri tagi. I xa

naade ti a seeti keren ma. I xa a kui rabagan doxo saxan.»

¹⁷ «Na xanbi n tan fama ye radinde dunija ma. A mixi birin sonto. Nimase birin faxama ne.

¹⁸ Kono n bara saate tongo i be. I soma ne yi kunkui kui, i tan nun i xa die, a nun i xa gine, a nun i xa die xa ginee.

¹⁹ I xa fa nimase mooli birin firin firin na, xeme nun gine. Na nan a toma e kisima.

²⁰ Xoni bonsoe birin firin firin, sube bonsoe birin firin firin, bubuse bonsoe birin firin firin, e fama i xon, i xa e rakisi.

²¹ I xa donse mooli birin baki kunkui kui. I xa sa a ragata i tan be a nun e fan be.»

²² Nuha naxa a birin naba Ala naxan masenxi a be.

7

Banbaranyi Belebele

¹ Alatala naxa a masen Nuha be, «So kunkui kui, i tan nun i xa denbaya birin, barima i tan tinxintoe nan i ra yi waxati mixie tagi.

² Sube radaxaxi birin, i xa xeme solofere nun gine solofere baki. Sube raharamuxi birin, i xa xeme keren nun gine keren baki.

³ Xoni fan a mooli birin, i xa xeme solofere nun gine solofere baki. Na kui sube mooli birin xa no lude dunija ma banbaranyi dangi xanbi.»

⁴ «Xi solofere na dangi, n tune ragoroma boxi ma. Xi tongo naani tune fama koe nunanyi. Nimase birin n naxan daaxi, na birin sontoma ne.»

⁵ Nuha naxa na birin naba Alatala naxan masen a be.

⁶ Na tune fama temui naxe, Nuha xa simaya nu na je keme senni.

⁷ Nuha yo, a xa gine, a xa die nun nee fan xa ginee, e birin naxa e gi ye ma, e sa so kunkui kui.

⁸ Sube radaxaxie, sube raharamuxie, xone, nun bubusee, e birin

⁹ naxa siga Nuha xon ma kunkui kui, xeme nun ginee, e sa so kunkui kui alo Ala Nuha yamarixi ki naxe.

¹⁰ Xi solofere dangi xanbi, na banbaranyi naxa din dunija ma.

¹¹ Nuha xa simaya nu na je keme senni, kike firin, xi fu a nun solofere. Na loxe ye naxan na boxi bun ma, na naxa te folo, ye naxan na koore ma, na fan naxa goro folo.

¹² Tune naxa bira boxi ma xi tongo naani. Koe a nun yani, tune fama.

¹³ Na loxe, Nuha nun a xa die, Semi, Hami, Yefeti, a xa gine, nun a xa di saxanyie xa ginee, e birin naxa so kunkui kui.

¹⁴ Buurunyi sube bonsoe birin, xuruse bonsoe birin, bubuse bonsoe birin, a nun xoni bonsoe birin, e naxa so kunkui kui.

¹⁵ Daalise naxan birin jengima, a firin firin, e naxa fa Nuha xon ma, e sa so kunkui kui.

¹⁶ Nimase birin, xeme nun gine, e soxi ne kunkui kui alo Ala Nuha yamarixi ki naxe. Na xanbi Alatala naxa naade balan.

¹⁷ Xi tongo naani banbaranyi tema. A naxa kunkui ite.

¹⁸ Ye to gbo boxi ma, kunkui naxa doxo ye fari.

¹⁹ Ye naxa te han a naxa geya birin makoto dunija ma.

²⁰ Ye naxa dusu geya xun han kanke ya solofere nun a tagi.

²¹ Nimase naxan birin nu jεrema dunija ma, e birin naxa faxa: xɔnie, xurusee, buurunyi subee, bubusee, a nun adamadie.

²² Nimase naxan birin jεngima xare ma, e birin naxa faxa.

²³ Ala naxa nimase birin ba dunija ma. Nimase birin naxa faxa: adamadie, xurusee, bubusee, a nun xɔni naxee jεrema koore ma, fo Nuha keren, a nun naxee nu na a xun ma kunkui kui.

²⁴ Banbaranyi naxa din dunija ma xi kεmε xi tongo suuli.

8

Banbaranyi jɔnyi

¹ Kɔɔ Ala naxa ratu Nuha ma, a nun buurunyi sube nun xuruse naxee nu na a xun ma kunkui kui. Ala naxa foye radin dunija ma, ye fa xɔri fɔɔ.

² Ye naxan nu kelima bɔxi bun ma, na naxa dan. Ye naxan nu kelima koore ma, na fan naxa dan.

³ Lɔxɔ yo lɔxɔ fo nde ba ye ra. Xi kεmε xi tongo suuli kamali xanbi, nde naxa ba ye ra ki fanyi ra.

⁴ Kike solofere, xi fu nun solofere nde, kunkui naxa dɔxɔ geyae fari, geya naxee na Ararati bɔxi ma.

⁵ Kike fu xi keren kamali xanbi, geyae fari naxa maba.

⁶ Xi tongo naani dangi xanbi, Nuha naxa wunderi rabi naxan na kunkui ma.

⁷ A naxa xaxa bejin, a nu siga, a nu fa, han ye naxa xurun.

⁸ Na xanbi a naxa ganbe bejin, a xa kolon xa ye bara xori.

⁹ Kono na ganbe naxa yire mato, santide mu na, barima ye dinxi dunija birin ma. A naxa gbilen Nuha yire. Nuha naxa ganbe tongo, a a raso kunkui kui.

¹⁰ A naxa mame ti han xi solofere, a man naxa ganbe bejin a firin nde.

¹¹ Nunmare, ganbe naxa gbilen Nuha yire, oliwi wuri jingi suxuxi a dekole ra. Na kui Nuha naxa a kolon ye bara ba dunija ma.

¹² A naxa mame ti xi solofere. A naxa ganbe bejin a saxan nde, kono ganbe mu gbilen.

¹³ Nuha xa simaya to siga je keme senni nun je keren, kike keren, xi keren, banbaranyi fa jon dunija ma. Nuha to kunkui xunyi ba naa, a naxa a to xare bara maba.

¹⁴ Kike firin xi moxonen a nun solofere to dangi, boxi nu bara xara a fanyi ra.

¹⁵ Ala naxa a masen Nuha be,

¹⁶ «Wo mini kunkui kui, i tan nun i xa gine, i xa die nun e xa ginee.

¹⁷ I xa nimase birin namini kunkui kui: xonie, subee, bubusee, alako e xa yiriwa, e xa wuya dunija ma.»

¹⁸ Na temui Nuha naxa mini fa, a nun a xa die, a xa gine, nun a xa die xa ginee.

¹⁹ Subee fan naxa mini, a nun bubusee, nun xonie. Nimase bonsoe birin naxa mini e xati xati ma.

²⁰ Na xanbi, Nuha naxa serexebade yailan Alatala be. A naxa sube nun xoni radaxaxi ndee

tongo, a nee ba serexe gan daaxi ra.

²¹ Na tuuri to te, Alatala naxa na gan xiri me. A naxa rafan a ma. A naxa a fala a boje ma, «N mu boxi dankama sonon adama xa fe ra, barima n na kolon adama boje mu fan kafi a dimedi temui. N mu nimase birin sontoma sonon alo n na singe raba ki naxe.

²² Sansi si temui nun sansi xaba temui, xinbeli nun kuyefure, sogofure nun jeme, yanyi nun ke, n mu na bama sonon han dunija jon.»

9

Ala xa saate Nuha be

¹ Na dangi xanbi Ala naxa barake sa Nuha nun a xa die xa fe. A naxa a masen e be, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa, wo xa gbo boxi ma.

² Sube naxee na dunija ma nun xoni naxee na koore ma, e gaaxuma ne wo ya ra. Bubuse naxee na boxi ma nun yexe naxee na baa ma, e e gima ne wo ya ra. N bara e birin sa wo sago,

³ n bara e birin findi baloe ra wo be alo sansie n naxan singe fi wo ma donse ra.»

⁴ «Kono wo naxa sube don, naxan wuli mu baxi, barima a wuli findixi sube nii nan na.

⁵ Sube yo naxan wo nii bama, xa na mu a ra mixi yo naxan a boore adamadi nii bama, na kanyi nan gbe na na nii kote sare ra.

⁶ Mixi naxan adamadi nii bama, mixi nan na kanyi fan nii bama, barima Ala foxi bara lu adama ma.

⁷ Wo xa wuya, wo xa yiriwa, wo xa gbo boxi ma.»

⁸ Na xanbi Ala naxa a masen Nuha nun a xa die be,

⁹ «N bara saate tongo wo nun wo xa die be,

¹⁰ a nun nimase naxan birin nu na kunkui kui: xonie, xurusee, buurunyi subee, nimase naxan birin na dunija ma.

¹¹ N bara saate tongo wo be, banbaranyi tan mu nii birin bama sonon, a mu dunija birin kanama fa.»

¹² Ala naxa a masen, «N bara saate tongo wo nun nimase birin be, saate naxan mu kanama abadan.

¹³ Saate tonxuma nan ya, n senkui masenma ne koore ma.

¹⁴ Xa n bara kunda sa koore ma, na senkui minima ne.

¹⁵ Na temui n natuma ne saate xa fe ma, n saate naxan tongoxi wo nun nimase birin be. N mu nii birin bama dunija ma banbaranyi ra sonon.

¹⁶ Senkui na mini koore ma, n na toma, n natuma saate xa fe ma, saate naxan mu kanama abadan, n saate naxan tongoxi wo nun nimase birin be naxee na dunija ma.»

¹⁷ Ala naxa a masen Nuha be, «Saate tonxuma nan ya, n na saate naxan tongoxi nimase birin be.»

¹⁸ Nuha xa di naxee kelixi kunkui kui, e xili Semi, Hami, Yefeti. Hami findixi Kanaankae baba nan na.

¹⁹ Dunija mixi birin fatanxi Nuha xa di saxanyie nan na.

²⁰ Nuha to xe rawali folo, a naxa weni sansi si.

²¹ Na sansi to bogi, Nuha naxa weni yailan. A to siisi na ra, a naxa a sa kiri banxi kui a mageli.

²² Kanaankae benba Hami to a baba mageli to, a naxa na fala a taarae be.

²³ Na kui Semi nun Yefeti naxa dugi tongo fa, e so e baba xun e xanbi xanbi ma. E naxa dugi felen e baba ma, e mu e ya ti e baba mageli ra.

²⁴ Nuha xun to maboo a ra, a naxa keli, a naxa a kolon fa a xa di donxoe naxan nabaxi a ra.

²⁵ Nuha naxa a fala, «N bara Kanaan danka. A xa findi konyi birin donxoe ra a taarae be.»

²⁶ A man naxa a fala,
«N bara Semi Marigi Alatala matoxo.
Kanaan xa findi Semi xa konyi ra.

²⁷ Ala xa Yefeti xa boxi gbo,
a xa lu Semi xa niini bun ma,
Kanaan xa findi a xa konyi ra.»

²⁸ Banbaranyi dangi xanbi, Nuha naxa bu dunija ma je keme saxan je tongo suuli.

²⁹ Nuha xa simaya to je keme solomanaani je tongo suuli li, a naxa laaxira.

10

Semi, Hami, nun Yefeti tolobitee

¹ Nuha xa die, Semi, Hami, nun Yefeti xa taruxui nan ya, a nun e fan xa die e naxee soto banbaranyi dangi xanbi.

² Yefeti xa die xilie nan ya: Gomeri, Magogo, Madayi, Yawani, Tubali, Meseki, Tirasi.

³ Gomeri xa die xilie nan ya: Asikenasi, Rifati, Togarama.

⁴ Yawani xa die xilie nan ya: Elisaha, Tarasisi, Kitimi, Rodanimi.

⁵ Yefeti xa mixie naxa sabati baa de ra e xabile ki ma, kankan nun a gbe xui. E naxa findi si doxo wuyaxi ra e xa boxi ma.

⁶ Hami xa die xilie nan ya: Kusi, Misira, Puti, Kanaan.

⁷ Kusi xa die xilie nan ya: Seba, Hawila, Sabata, Raama, Sabiteka. Raama xa die xilie nan ya: Seeba, Dedan.

⁸ Nimirodi geresoe belebele nan nu a ra. A baba xili Kusi.

⁹ Nimirodi man findi koyinma belebele ra Alatala ya i. Mixie nu a falama, «Koyinma belebele nan Nimirodi ra Alatala ya i.»

¹⁰ A xa mangeya taa singee findi Babilon, Ereki, Akadi, nun Kalene nan na, naxee nu na Sinari boxi ma.

¹¹ A naxa keli Sinari, a siga Asiriya boxi ma. Menni a naxa taae ti naxee xili Ninewe, Rehoboti, Iri, Kala,

¹² nun Resen, taa belebele naxan na Ninewe nun Kala tagi.

¹³ Misira naxa findi Ludukae, Anamikae, Lehabakae, Nafatu,

¹⁴ Patirusukae, Kasaluxukae, (Filisitakae keli dennaxe), a nun Kafatorokae benba ra.

¹⁵ Kanaan naxa findi yi mixie baba ra: Sidonkae, a xa di singe, Xitikae,

¹⁶ Yebusukae, Amorikae, Girigasakae,

¹⁷ Hiwikae, Arakikae, Sinikae,

¹⁸ Arawadakae, Semarakae, nun Xamatakae. Bonsœ naxan birin keli Kanaan, e naxa yensen ye.

¹⁹ Kanaan xa naaninyi naxa keli Sidon sigafe Gerara, a naxa siga han Gasa, a dangi Sodoma, Gomora, Adamaha, nun Seboyimi ra, a siga han Lasa.

²⁰ Hami xa mixie nan ya e xabile ki ma, kankan

nun a gbe xui. E naxa findi si doxo wuyaxi ra e xa boxi ma.

²¹ Yefeti xunya Semi fan naxa die soto. Eberi xa die benba nan na Semi ra.

²² Semi xa die xilie nan ya: Elama, Asuri, Arafaxadi, Ludu, nun Arami.

²³ Arami xa die xilie nan ya: Usi, Xulu, Geteri, nun Meseki.

²⁴ Arafaxadi naxa findi Selaha baba ra. Selaha naxa findi Eberi baba ra.

²⁵ Eberi naxa di firin soto. Keren xili Pelegi. Na nan falaxi «maitaxunyi,» barima Ala dunija mixie itaxun na waxati ne. A xunya xili Yokatan.

²⁶ Yokatan xa die xilie nan ya: Alomodadi, Selefa, Hasaramawete, Yera,

²⁷ Hadorami, Usali, Dikila,

²⁸ Obala, Abimaye, Seeba,

²⁹ Ofiri, Hawila, nun Yobabo. Yokatan naxa na die birin soto.

³⁰ E xa boxi kelima Mesa, a siga han Sefare, naxan na geya sogetede mabiri.

³¹ Semi xa die nan ya a xabile ki ma, kankan nun a gbe xui. E naxa findi si doxo wuyaxi ra e xa boxi ma.

³² Nuha xa die bonsoe xa taruxui nan na ki. Banbaranyi dangi xanbi, yi bonsoe nan findi dunija si birin na.

11

Xui masunbuxi ki naxe

¹ Na temui dunija mixi birin nu xui keren nan falama.

² Mixi ndee naxa keli, e siga sogetede mabiri, e geya to Sinari boxi ma. E naxa sabati kene ma naxan na gulunba kui.

³ E naxa a fala e boore be, «Wo fa, won xa biriki bonbo, won xa e gan.» E naxa biriki findi geme joxoe ra. E naxa mota findi dole joxoe ra.

⁴ Na xanbi e naxa a fala, «Won wali suxu, won xa taa ti won yete be, a nun banxi belebele naxan tema han koore ma, alako won xili xa gbo. Na na a ra, won mu loema won boore ma.»

⁵ Kono Alatala naxa goro na taa matode, a nun na banxi belebele.

⁶ Alatala naxa a masen, «Xa yi mixie bara kafu e boore ma yi wali rabade, e na xui keren fala, wali birin e wama naxan nabafe, a sooneyama ne.

⁷ Won xee, won xa goro e xa xui masunbude alako e naxa e boore woyen xui fahaamu.»

⁸ Na kui Alatala naxa na gali rayensen ye. Na banxi tife naxa dan.

⁹ Na yire xili naxa sa Babeli, barima Alatala dunija mixie xue rawuya menni ne, a fa e rayensen ye dunija birin ma.

Semi han Tera

¹⁰ Semi xa taruxui nan ya. Banbaranyi dangi xanbi je firin, Semi xa simaya naxa je keme li. A naxa findi Arafaxadi baba ra.

¹¹ A to Arafaxadi soto, Semi naxa je keme suuli sa a fari. A naxa di xeme nun di gine gbete soto.

¹² Arafaxadi to je tongo saxan a nun suuli soto, a naxa findi Selaha baba ra.

¹³ A to Selaha soto, Arafaxadi naxa bu ƚe keme naani nun ƚe saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

¹⁴ Selaha to ƚe tongo saxan soto, a naxa findi Eberi baba ra.

¹⁵ A to Eberi soto, Selaha naxa bu ƚe keme naani nun ƚe saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

¹⁶ Eberi to ƚe tongo saxan nun naani soto, a naxa findi Pelegi baba ra.

¹⁷ A to Pelegi soto, Eberi naxa bu ƚe keme naani nun ƚe tongo saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

¹⁸ Pelegi to ƚe tongo saxan soto, a naxa findi Ruye baba ra.

¹⁹ A to Ruye soto, Pelegi naxa bu ƚe keme firin nun ƚe solomanaani. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²⁰ Ruye to ƚe tongo saxan a nun firin soto, a naxa findi Serugu baba ra.

²¹ A to Serugu soto, Ruye naxa bu ƚe keme firin nun ƚe solofere. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²² Serugu to ƚe tongo saxan soto, a naxa findi Naxori baba ra.

²³ A to Naxori soto, Serugu naxa bu ƚe keme firin. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²⁴ Naxori to ƚe moxoren nun solomanaani soto, a naxa findi Tera baba ra.

²⁵ A to Tera soto, Naxori naxa bu ƚe keme nun ƚe fu nun solomanaani. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²⁶ Tera to Ƶe tongo solofere soto, a naxa findi Iburama, Naxori, nun Xarani baba ra.

Tera xa denbaya

²⁷ Tera xa taruxui nan ya. Tera naxa findi Iburama, Naxori, nun Xarani baba ra. Xarani naxa findi Loti baba ra.

²⁸ Xarani singe naxa faxa a baba Tera be Uru, Kalidi boxi ma, a barixi dennaxe.

²⁹ Iburama nun Naxori naxa ginε fen, e naxa futi xiri. Iburama xa ginε xili Sarayi. Naxori xa ginε xili Milika. Milika Xarani xa di na a ra. Di firin nu na Xarani yi ra, Milika nun Isika.

³⁰ Sarayi dibaritare nan nu a ra. Di yo mu nu na a be.

³¹ Tera naxa a xa di Iburama, a xa mamadi Loti, naxan findixi Xarani xa di ra, nun Iburama xa ginε Sarayi tongo, e naxa keli Uru Kalidi boxi ma sigafe ra Kanaan boxi ma. Kono e to Xarani li, e naxa sabati menni.

³² Tera xa simaya to Ƶe keme firin Ƶe suuli li, a naxa laaxira Xarani.

12

Alatala Iburama xilife

¹ Alatala naxa a masen Iburama be, «I xa boxi beƵin, i xa mixie beƵin, i xabile beƵin. I xa siga boxi ma n dennaxe masenma i be.

² N i findima ne si belebele ra. N barake sama ne i xa fe. N i xili gboma ne. Mixie fan barake sotoma i tan nan saabui ra.

³ Mixi naxan dubama i be, n fan barake sama ne na kanyi ma. Mixi naxan i dankama, n fan na

kanyi dankama ne. Dunija birin barake sotoma i tan nan saabui ra.»

⁴ Na temui Iburama naxa keli Xarani alo Alatala a masenxi a be ki naxe. Loti fan naxa bira a foxo ra.

⁵ Iburama to keli Xarani, a xa simaya nu bara ne tongo solofere nun suuli li. A naxa a xa gine Sarayi, a xunya xa di Loti, a harige birin, nun mixie a naxee soto Xarani, a naxa e birin xanin Kanaan boxi ma.

⁶ Iburama naxa jere han a naxa wuri bili belebele nde li dennaxe xili More, Sikemi mabiri. Kanaankae nu sabatixi menni ne.

⁷ Alatala naxa a yete masen Iburama be. A naxa a fala, «N yi boxi nan fima i bonsoe ma.» Na kui Iburama naxa serexebade yailan Alatala be naxan minixi a ma.

⁸ A naxa siga geya ma Beteli fuge ra. A naxa kiri banxi ti menni, Beteli na a sogegode, Ayi na a sogetede. A naxa serexebade yailan Alatala be, a fa a maxandi a xili ra.

⁹ Na xanbi a naxa siga Negewi gbengberen yire biri.

Iburama sigafe Misira

¹⁰ Na temui, kaame nu bara din Kanaan boxi ra. Iburama naxa siga Misira.

¹¹ Beenu e xa so Misira boxi ma, Iburama naxa a fala a xa gine Sarayi be, «N a kolon, gine tofanyi nan i ra.

¹² Misirakae na i to ya, e a falama ne n ma gine nan i ra. Na xanbi, e n faxama ne, alako e xa i tongo.

¹³ I xa a fala e be n xunya nan lanxi i ma, alako e xa meeni n ma i xa fe ra. Na kui, n mu faxama i tan saabui ra.»

¹⁴ Iburama to Misira li, Misirakae naxa a to, Sarayi gine tofanyi nan a ra.

¹⁵ Misira mange xa sansalae to Sarayi matoxo a be, a naxa a xanin a xonyi.

¹⁶ Mange naxa meeni Iburama ma Sarayi saabui ra. A naxa xuruse lanmae, xuruse xungbee, sofalee, konyie, nun joxomee fi a ma.

¹⁷ Kono Alatala naxa fure jaaxi sa Misira mange nun a xa denbaya ma, Iburama xa gine Sarayi xa fe ra.

¹⁸ Misira mange naxa Iburama xili. A naxa a fala a be, «I munse rabaxi n na? Munfe ra i mu a fala n be i xa gine nan a ra.

¹⁹ Munfe ra i a falaxi i xunya na a ra, han n tan bara a findi n ma gine ra? Awa, n ko, i xa gine nan ya. Wo siga!»

²⁰ Na xanbi, Misira mange naxa Iburama xa fe fala a xa korogbae be. E naxa a ragbengben, a tan, a xa gine, nun a harige birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Na temui Iburama naxa keli Misira, a siga Negewi gbengberen yire mabiri. A naxa a xa gine nun a harige birin xanin a xun ma. A xunya xa di Loti fan naxa a mati naa.

² Iburama nu bara findi banna ra. Xurusee, gbeti, nun xema nu na a yi ra.

³ A naxa keli Negewi, a nu a xa jere tagi isuxu, sigafe ra

⁴ yire nde Beteli nun Ayi tagi, a nu bara serexebade ti dennaxe. Menni Iburama naxa Alatala maxandi a xili ra.

⁵ Loti, naxan nu na Iburama foxo ra, a fan findixi xurusee nun kiri banxie kanyi nan na.

⁶ Iburama xa xuruse goore nun Loti xa xuruse goore nu gbo na boxi be. E mu nu noma lude yire keren sonon.

⁷ Sonxoe naxa mini Iburama xa xuruse demadonyie a nun Loti xa xuruse demadonyie tagi. Kanaankae nun Perisikae fan nu na menni na waxati.

⁸ Iburama naxa a fala Loti be, «Won naxa konje, won ma xuruse demadonyie fan mu lan e xa konje, barima won tan ngaxakerenma nan won na.

⁹ Yi boxi birin nan i ya i yi ki. Won naxan nabama, won xa fatan. Xa i siga koola ma, n tan sigama yirefanyi nan ma. Xa i siga yirefanyi ma, n tan siga koola ma.»

¹⁰ Loti naxa a ya rasiga, a naxa sa Yuruden mere to. Ye nu na na a fanyi ra. Beenu Alatala xa Sodoma nun Gomora kana, na boxie nu fan han Sowari biri. Na nu luxi alo Misira boxi, alo Alatala xa yire yailanxi.

¹¹ Na kui Loti naxa Yuruden mere sugandi a yete be. A naxa siga sogetede mabiri. Iburama nun Loti fatan na ki ne.

¹² Iburama naxa lu Kanaan boxi ma, Loti naxa lu Yuruden mere taae tagi. Loti naxa a xa kiri banxie ti Sodoma fe ma.

¹³ Sodomakae nu bara kobi a gbe ra, e nu bara findi yunubitoe belebele ra Alatala be.

14 Iburama nun Loti to fatan, Alatala naxa a masen Iburama be, «I ya ti sogetede ra, sogegorode, yirefanyi, nun koola.

15 I boxi naxan birin toxi, n a fima i tan nun i bɔnsɔɛ ma abadan.

16 N i bɔnsɔɛ rawuyama ne alo xube naxan na boxi ma. Xa mixi nde noma xube kontide, a noma ne i bɔnsɔɛ konti fan kolonde.

17 Keli, i boxi ipere, a kuyeya nun a gboya, i xa a birin mato barima n a fima i tan nan ma.»

18 Na temui Iburama naxa kiri banxi yire masara. A naxa sabati wuri belebele ndee mabiri naxan na Mamire nun Hebiron fe ma. A naxa serexebade yailan naa Alatala be.

14

Iburama Loti ratangafe

1 Na waxati Babilon boxi mange Amarafeli, Elasari boxi mange Ariyoki, Elama boxi mange Kedorolameri, nun Goyin boxi mange Tidali, yi mange naani naxa saate tongo e boore be mange suuli ndee gerefe ra.

2 Na mange suuli nan ya: Sodoma mange Bera, Gomora mange Birisa, Adamaha mange Sinabu, Seboyimi mange Semeberi, nun Bela mange Sowari.

3 Yi mange suuli naxa e malan gulunba nde kui naxan xili Sidimi, Foxɔɛ Baa na dennaxe to.

4 Kabi je fu nun firin yi mange suuli nu na mange Kedorolameri xa nɔɛ bun ma, kɔnɔ je fu nun saxan nde e naxa muruta a xa mangeya ma.

5 A je fu nun naani nde, mange Kedorolameri nun mange naxee nu na a seeti ma, e naxa siga

gere sode. E naxa nɔ a birin na: Refaka naxee nu na Asiteroti Karanayimi, Susika naxee nu na Hami, Emika naxee nu na Sawe Kiriyaatayimi,

⁶ a nun Xorika naxee nu na geya ma Seyiri biri han Paran gbengberen yire fe ma.

⁷ Na xanbi e naxa gbilen, e naxa siga En Misapati, naxan xili Kadesi. E naxa nɔ Amalekikae ra, a nun Amorika naxee nu sabatixi Xasason Tamari.

⁸ Na temui, Sodoma mange, Gomora mange, Adamaha mange, Seboyimi mange, a nun Bela mange (Bela xili Sowari), e naxa e malan gulunba kui naxan xili Sidimi yi mange suuli gerefe ma:

⁹ Elama mange Kedorolameri, Goyin mange Tidali, Babilon mange Amarafeli, nun Lasa mange Ariyoki. Na mange naani naxa yi mange suuli gere.

¹⁰ Yilie nu na Sidimi gulunba kui, dole nu na e kui. Sodoma mange nun Gomora mange to e gi, e naxa fa bira na yilie kui. Mixi dɔnxɔee naxa e gi sigafe ra geya fari.

¹¹ Na mange naani naxee geeni, e naxa Sodoma nun Gomora harige nun e xa baloe birin tongo, e siga.

¹² E naxa Iburama xunya xa di Loti fan suxu a nun a harige birin, barima a nu sabatixi Sodoma nan kui.

¹³ Mixi nde naxa nɔ a gide, a sa na fe birin tagi raba Iburama Eburuka be. Na waxati, Iburama nu sabatixi Mamire Amorika xa wuri bili belebelee nan bun ma. Mamire nun a ngaxakerenyie Esekoli nun Aneri, e nun Iburama nu bara saatɛ tongo e boore be.

14 Iburama to a με e bara a xunya xa di xemema Loti suxu, a naxa soori keme saxan soori fu nun solomasaxan tongo, naxee nu barixi a xa mixie ya ma. E naxa siga na mangee foxo ra han taa naxan xili Dana.

15 Koe ra Iburama naxa a xa soorie itaxun, e naxa na mangee terenna gere ra. E naxa no na mangee matutunde han Hoba, Damasi koola ma.

16 Iburama naxa no na harige birin masotode. A naxa gbilen a xunya xa di Loti ra, a harige, a xa gine, nun a xa mixi birin.

Iburama nun Melekisedeki

17 Iburama to gbilen xun nakeli kui kelifе mangе Kedorolameri gere de nun mangе naxee nu na a seeti ma, Sodoma mangе naxa siga a ralande gulunba kui naxan xili Sawe. Menni xili ne «Mange xa gulunba.»

18 Na xanbi, Salamu mangе Melekisedeki naxa fa taami nun weni ra Iburama be. Ala Xili Xungbe Kanyi xa serexedube nan nu na Melekisedeki ra.

19 A naxa duba Iburama be a falafe ra,
«Ala Xili Xungbe Kanyi,
naxan koore nun boxi daaxi,
a xa barake sa Iburama ma.

20 Tantui na Ala Xili Xungbe Kanyi be,
naxan i yaxuie rayarabixi i be.»

Na temui, Iburama naxa farile fi Melekisedeki ma a naxan soto na gere kui.

21 Sodoma mangе naxa a fala Iburama be, «N ma mixie ragbilen n ma, kono naafuli tan xa lu i be.»

²² Iburama naxa a yaabi, «N bara n kali Alatala ra, Ala Xili Xungbe Kanyi naxan koore nun boxi daaxi,

²³ n mu sese tongoma naxan findi i gbe ra, hali luuti di, xa na mu a ra sankiri luuti, alako i naxa fa a fala, <N bara Iburama findi banna ra.>

²⁴ N mu sese tongoma, fo n ma soorie naxan donxi. I man xa Aneri, Esekoli, nun Mamire gbe so e yi ra, barima e fan nu na n seeti ma.»

15

Alatala saatε tongofe Iburama be

¹ Na xanbi Alatala naxa mini Iburama ma, a naxa a masen a be, «Iburama i naxa gaaxu, n tan nan na i kantama ra. I sare xungbe sotoma ne.»

² Iburama naxa a yaabi, «Marigi Alatala, i munse janigexi n be a fife ra n ma? N to yi ki, di yo mu na n be. Mixi mu na n be naxan n ke tongoma fo n ma walike Eliyeseri Damasi.

³ I mu di yo fixi n tan ma. Naxan barixi n ma banxi kui, na nan findima n ke tongoma ra.»

⁴ Alatala naxa a yaabi, «Ade, na mu findima i ke tongoma ra de. I bari di yati nan fama findide i ke tongoma ra.»

⁵ Alatala naxa Iburama ramini a xa kiri banxi bun ma, a naxa a masen a be, «I ya rate koore ma. I xa tunbuie konti xa i noma e konti kolonde.» A man naxa a masen a be, «Tunbuie gboxi ki naxe koore ma, i bonsœ fan wuyama na ki ne.»

⁶ Iburama naxa la Alatala ra. Alatala fan naxa na findi tinxinyi ra a be.

⁷ Ala naxa a masen a be, «N tan nan na Alatala ra, naxan i raminixi Uru taa kui Babilon boxi ma. N bara i xanin boxi ma, n dennaxe fixi i ma.»

⁸ Iburama naxa a Marigi Alatala maxorin, «N na kolonma di, n fama na sotode?»

⁹ Alatala naxa a masen a be, «Fa ninge gine, si gine, nun yexee kontonyi ra, naxee bara je saxan saxan soto. I man xa fa ganbe nun kolokonde lanma ra.»

¹⁰ Iburama naxa fa na subee ra. A naxa ninge, si gine, nun yexee kontonyi ixaba a tagi. A naxa na sube bolonyie sa e boore ya i, konon a mu na xonie tan ixaba.

¹¹ Yubee naxa fa, e goro na sube faxaxi yire, konon Iburama naxa e birin kerin naa.

¹² Soge to nu dulafe, xi xoli naxa dangi Iburama ma dungben. Dimi naxa sin a ma, gaaxui xungbe naxa a suxu.

¹³ Alatala naxa a masen a be, «A kolon, i bonsoe fama sigade boxi gbete ma e xonyi mu dennaxe ra. E findima ne konyie ra na boxi ma. E fe xone mooli birin sotoma ne menni je keme naani bun ma.

¹⁴ Konon n fama ne na boxikae makiitide, i bonsoe findima konyie ra dennaxe. Na dangi xanbi, i bonsoe kelima ne naa, e fa naafuli xungbe xanin e xun ma.

¹⁵ I tan fama ne bonesa sotode, i man simaya xonkuye sotoma ne, han i sa ragatama temui naxe.

¹⁶ Amorikae xa yunubi na gbo ye temui naxe, i bonsoe tolontolonyie fama gbilende kelifa e xa konyiya kui.»

¹⁷ Soge to bara dula, kuye bara ifooro, tuuri nun te naxa dangi sube bolonyie tagi.

¹⁸ Na loxoε, Alatala naxa yi saate tongo Iburama be, «N bara yi boxi fi i bonsoε ma, keli Misira xure ma, sa doxo Efirati xure belebele ra.»

¹⁹ Si doxo wuyaxi nan nu na na boxi ma. Na sie nan ya: Keni, Kenisi, Kadamon,

²⁰ Xiti, Perisi, Refa,

²¹ Amori, Kanaan, Girigasa, nun Yebusu.

16

Sumayila xa bari

¹ Sarayi mu nu di yo bari a xa mōri Iburama be. Konyi gine Misiraka nu na Sarayi yi ra, naxan xili Hagara.

² Sarayi naxa a fala Iburama be, «I bara a to, Alatala mu di bari fe ragirixi n tan ma. Kono temunde n noma di soode n ma konyi gine saabui ra i be. Wo xa lu yire keren to koε ra.» Iburama naxa tin Sarayi xa woyenyi ra.

³ Sarayi naxa a xa konyi gine Hagara Misiraka tongo, a naxa a so a xa mōri Iburama yi ra, a xa findi a xa gine ra. Iburama nu bara ne fu raba Kanaan boxi ma.

⁴ Iburama nun Hagara naxa xi yire keren, na nan findi Hagara be teege ra. Hagara to bara a kolon a a bara teege, a naxa yo a kanyi ma, a naxa a mato mato ki kobi ra.

⁵ Sarayi naxa a fala Iburama be, «I tan nan a niyaxi yi boε raba xa ilan n na! N tan nan n ma konyi gine fixi i ma a xa findi i xa gine ra. Kabi a naxa a kolon a furuxi, a fa fe kobi nan tun ilanma n na. Alatala xa won tan firinyi makiiti.»

⁶ Iburama naxa a xa gine yaabi, «I xa konyi gine na a ra. I wama fe naxan birin xon ma, i xa

na raba a ra.» Sarayi naxa a waxonfe kobi birin naba Hagara ra, han a naxa a gi.

⁷ Alatala xa maleke naxa Hagara li dulonyi nde fe ma Suru kira xon ma gbengberen yire.

⁸ Maleke naxa Hagara maxorin, «Sarayi xa konyi ginε Hagara, i kelixi minden? I sigafe minden?» Hagara naxa maleke yaabi, «N nan n gixi n kanyi nan ma.»

⁹ Alatala xa maleke naxa a masen Hagara be, «I man xa gbilen i kelide, i sa i magoro i kanyi be.»

¹⁰ Alatala xa maleke naxa a fala a be, «N fama bonsoe wuyaxi fide i ma, i mu noma naxan konti kolonde.»

¹¹ Alatala xa maleke man naxa a fala a be, «I teegexi ne yi ki.

I fama di sotode.

I na di xili sama ne Sumayila,

barima Alatala bara i xui me i xa marayaagi kui.

¹² I xa di findima geresoe ra

alo wulai soe a rabama ki naxe.

A mixi birin gerema ne,

birin a tan fan gerema ne.

A xunyae fan a gerema ne.»

¹³ Hagara naxa xili sa Alatala xun, naxan woyen a be, «Alatala naxan n toxi.» A naxa a fala, «N bara n toma to.»

¹⁴ Na nan a toxi e na kolonyi xili falama, «Ala nipe naxan n toxi.» Na kolonyi na Kadesi nun Bereda nan tagi.

¹⁵ Hagara naxa di soto Iburama be. Iburama naxa a xili sa Sumayila.

¹⁶ Iburama nu bara ɲɛ tongo solomasaxan nun senni soto simaya ra, Hagara fa na di soto a be.

17

Iburama xili masarafe

¹ Iburama to bara ɲɛ tongo solomanaani nun solomanaani soto simaya ra, Alatala naxa mini a ma, a fa yi masen a be, «N tan nan na Ala Senbe Kanyi ra. I mapere n ya tode ra tinxinyi kui.

² N fama ne saate tongode won firin tagi. N fama bɔnsɔɛ gbege fide i ma.»

³ Iburama naxa a xinbi sin, a yatagi rafelen boxi. Alatala naxa a masen a be,

⁴ «N bara yi saate tongo i be. I fama ne findide si wuyaxi baba ra.

⁵ I xili mu falama sɔnɔn Iburama, i xili fama ne falade Iburahima, barima n i findima si wuyaxi baba nan na.

⁶ N fama ne i findide ɲama gbege baba ra. I fama ne die sɔtode naxee findima si wuyaxi ra, mangee fan fama ne minide i xa die ya ma.

⁷ N nan n ma saate mabanbanma ne won firin tagi, hali i dangi xanbi, a nun i bɔnsɔɛ, gbilen nee fan bɔnsɔɛ bɔnsɔɛ. A findima saate ra dan mu na naxan ma. Na kui, n tan nan na i Marigi Ala ra. N tan nan na i bɔnsɔɛ Marigi Ala ra, hali i dangi xanbi.

⁸ N fama ne yi boxi fide i tan nun i bɔnsɔɛ ma, wo faxi sabatide dennaxe. Kanaan boxi birin findima ne wo gbe ra abadan. N tan nan na i bɔnsɔɛ Marigi Ala ra.»

⁹ Ala man naxa a masen Iburahima be, «I tan nun i bõnsõe, gbilen na fan bõnsõe bõnsõe, wo lan ne wo xa n ma saate ratinme.

¹⁰ Won ma saate nan ya, n naxan saxi wo ma, wo lan wo xa naxan natinme, i tan nun i bõnsõe: Naxan birin findixi xeme ra wo ya ma, e birin lan ne e xa sunna.

¹¹ Wo xa sunna findima saate tõnxuma nan na wo tan nun n tan tagi.

¹² Keli wo tan ma, a sa dõxõ wo bõnsõe bõnsõe ra, di xeme naxan birin barima, a lanma e xa sunna xi solomasaxan nde. Na seriye lan ne a xa sa wo xa konyie ma naxee na wo yi ra, naxee barixi wo xõnyi, a nun konyi naxee saraxi bõxi gbete ma, hali a mu fa na i bõnsõe xa ya ma.

¹³ Na kui, konyi naxan barixi i xõnyi a nun i na naxan fan sara, e birin lan ne e xa sunna alako n ma saate tõnxuma xa lu wo fate ma abadan.

¹⁴ Xeme naxan na lu a fate mu sunna, a fama ne raminide a bõnsõe ya ma, barima a mu n ma saate rakamalixi.»

¹⁵ Na xanbi, Ala naxa a masen Iburahima be, «I naxa Sarayi xili fala i xa gine xun ma sõnõn de, a fa xili ne kore Sara.

¹⁶ N barake sama a xa fe, a fa di xeme bari i be. N barake sama ne Sara xa fe, a fama findide si gbegebe nga ra. Si dõxõ wuyaxi mangee fama ne minide a xa die ya ma.»

¹⁷ Iburahima naxa a yatagi rafelen bõxi ma, kõnõ a naxa yeke, a fa a fala a bõne ma, «N tan naxan bara je keme soto simaya ra, n noma di nde sotode sõnõn? Sara naxan bara je tongo solomanaani soto simaya ra, a fan noma di nde baride fa?»

¹⁸ A naxa a fala Ala be, «I jengi sa Sumayila xon ma. Na bara n wasa.»

¹⁹ Ala naxa a yaabi, «Ade! I xa gine Sara fama di xeme baride i be i naxan xili sama Isiyaga. N nan n ma saate mabanbanma ne n tan nun a tan tagi, a nun a bonsoe ra hali a faxa xanbi. Saate nan na ki naxan mu kanama abadan.

²⁰ N bara i xa maxandi suxu Sumayila xa fe ra. N barake sama ne a xa fe, n man fa di gbegbe barife ragiri a ma, n bonsoe wuyaxi fima ne a ma. A findima ne mange di fu nun firin baba ra, a nun si xungbe kanyi ra.

²¹ Konɔ, naxan findi n ma saate ra, n fama a mabanbande n tan nun Isiyaga nan tagi, Sara fama di xeme naxan baride i be tamuna yi waxati.»

²² Ala to ge na masenyi ra, a naxa keli Iburahima xun ma.

²³ Iburahima naxa a xa di Sumayila tongo, a nun a xa konyi naxee barixi a xonyi, a nun a naxee saraxi. Xeme naxan birin na a xa banxi kui, a naxa e birin sunna na loxe alo Ala a yamari ki naxe.

²⁴ Iburahima fan naxa sunna. Iburahima sunna temui naxe, a je tongo solomanaani a nun solomanaani nan nu na a ra.

²⁵ Sumayila sunnama temui naxe, a je fu nun saxan.

²⁶ E naxa e birin sunna loxe keren,

²⁷ a nun xeme naxan birin nu na Iburahima xa banxi kui, konyi naxee barixi a xonyi, a nun a naxee fan saraxi kelife si gbete ma.

Alatala xa masenyi Isiyaga bari ki xa fe ra

¹ Alatala mini ne Iburahima ma Mamire, wuri bili belebele na dennaxe. Na temui, Iburahima nu doxoxi a xa kiri banxi sode de ra kuyefure temui yanyi ra.

² A to xeme saxan to fa ra, a naxa keli mafuren, a sa e ralan. A naxa a igoro e be boxi ma.

³ A naxa a masen e be, «N Marigi, n bara wo maxandi, wo xa wo malabu n tan wo xa konyi xonyi,

⁴ n xa fa ye ra wo be alako wo xa wo sanyie maxa. Wo man xa foye tongo yi wuri bun ma.

⁵ N xa fa taami ra wo xon ma alako wo noma senbe sotode ki naxe. Na xanbi, wo fa siga wo xa jere ra. Na kui wo a kolonma wo xa konyi nan n na.» Na xone naxa a ratin, «Won bara lan na ma. I naxan falaxi, a raba.»

⁶ Na nan lan, Iburahima naxa gbilen mafuren a xa kiri banxi kui. A naxa a masen a xa gine Sara be, «I xulun. I farin fanyi sigaati ya tongo solofere yailan taami ra.»

⁷ Na xanbi, a naxa a gi, a siga ninge goore, a sa ninge sube boroxoxi fate fanyi keren tongo. A naxa na ninge so a xa walike yi ra, a xa a faxa, a xa a yailan donse ra.

⁸ Na sube to bara ge pinde, Iburahima naxa a tongo, a a so xone yi ra, a nun xije xinbeli nun xije bonboxi. E na na donse donfe, Iburahima naxa ti e seeti ma wuri bun ma.

⁹ Na xone naxa Iburahima maxarin, «I xa gine Sara na minden?» A naxa e yaabi, «A na kiri banxi bun ma.»

¹⁰ Na xɔɔɛ mixi keren naxa a masen Iburahima be, «N man gbilenma tamuna yi ɲɔndɔn temui. Na temui i xa gine fama di xeme baride i be.» Sara nu tixi Iburahima xanbi ra kiri banxi sode de ra, a tuli matixi e xa woyenyi ra.

¹¹ Iburahima nun Sara nu bara ge foride. Sara mu nu noma di baride sonon.

¹² Sara to na me, a naxa yele a yete ma, «N tan na ki naxe yi ki n bara ge tagande. N ma xeme fan bara findi xeme fori ra. Muxu tan di bari temui bara dangi.»

¹³ Alatala naxa a masen Iburahima be, «Sara yelexi munfe ra? A a falaxi munfe ra, a tan mu noma di baride sonon, barima a bara ge tagande?

¹⁴ Na fe na na Alatala mu noma naxan nabade? N na fa tamuna i xonyi be yi temui, Sara fama ne di baride.»

¹⁵ Sara naxa gaaxu, a naxa wule fala, «N mu yelexi de.» Alatala naxa a masen a be, «Iyo, i yelexi ne!»

¹⁶ Na xɔɔɛ naxa ti kira xon ma, e naxa e xunsa Sodoma taa ma. Iburahima naxa siga e matide.

¹⁷ Alatala naxa a masen, «N noma a noxunde Iburahima ma, n wama naxan nabafe?

¹⁸ A fama ne findide si belebele senbema ra. N fama ne barake sade si birin ma a tan saabui ra.

¹⁹ N na a sugandixi ne, alako a xa no yaamari sade a xa die nun a bonsɔɛ ma, e xa no e ɲengi sade n ma seriye xon ma tinxinyi kui. Na temui, n tan Alatala, n fama ne n ma laayidi rakamalide n naxan tongoxi Iburahima be.»

²⁰ Alatala naxa a masen Iburahima be, «Fe naxan falaxi Sodomakae nun Gomorakae xun, fe magaaxuxi na a ra. E xa yunubi bara gbo han,

²¹ n fama gorode n xa sa a mato fe naxan birin falaxi e xun ma, xa a na na ki ne.»

²² Χῶνε firin naxa keli e nu na dennaxe, e naxa siga Sodoma. Κῶνο Alatala nun Iburahima naxa lu yire keren.

²³ Iburahima naxa a maso Alatala ra, a naxa a masen a be, «Alatala, i fama ne mixi kobi nun mixi tinxinxi birin sontode?

²⁴ Temunde mixi tongo suuli na Sodomakae ya ma naxee findixi mixi matinxinxie ra. I fama ne na taa kanade? I mu noma dipede Sodoma jama ma na mixi matinxinxi tongo suuli xa fe ra?

²⁵ Ade, a mu lan i xa mixi kobi nun mixi tinxinxi faxa ki keren. A mu lan kiiti keren xa sa mixi kobi nun mixi tinxinxi ma. A mu lan i xa na raba. Naxan dunija birin makiitima, a rabama ne tinxinyi kira ra.»

²⁶ Alatala naxa yaabi ti, «Xa n mixi matinxinxi tongo suuli li Sodoma taa kui, n fama ne dipede Sodoma mixi birin ma na mixi tongo suuli xa fe ra.»

²⁷ Iburahima man naxa woyenyi tongo, «N Marigi, n bara i maxandi i xa no dipede n be, n xa no yi masenyi tide i be, ba n tan kelixi xube nun bende ne.

²⁸ I sa a lima mixi tongo suuli xa mu mixi matinxinxi ra, temunde fo mixi tongo naani a nun suuli. Na mixi suuli naxan luma na ki, i fama ne na taa kanade nee xa fe ra?» Alatala naxa a masen, «N mu na kanama xa n mixi matinxinxi tongo naani a nun suuli li naa.»

²⁹ Iburahima man naxa a maxoroxo, «Temunde i mixi tongo naani nan lima naa.»

Alatala naxa a masen, «N mu fama na kanade na mixi tongo naani xa fe ra.»

³⁰ Iburahima naxa a fala, «N Marigi, n bara i maxandi, i naxa xɔnɔ xa n man fa wɔyenyi nde masen i be. Temunde i fama mixi tongo saxan nan lide naa.» Alatala naxa a masen a be, «N mu fama na kanade xa n mixi matinxinxi tongo saxan li naa.»

³¹ Iburahima naxa a masen, «Marigi i xa i haake to n be n ma bɔɔɛ xɔɔxɔɛ ma. Temunde wo mixi mɔxɔɔɛn nan lima naa.» Alatala naxa a masen, «N mu fama na taa kanade na mixi mɔxɔɔɛn xa fe ra.»

³² Iburahima man naxa a fala, «N Marigi, n bara i maxandi, i naxa xɔnɔ. N ma maxɔrinyi dɔnxɔɛ nan yi ki i be. Temunde, i mixi fu nan lima naa.» Alatala naxa a masen Iburahima be, «N mu fama na taa kanade na mixi fu xa fe ra.»

³³ E to ge na masenyi ra, Alatala naxa siga, Iburahima fan naxa gbilen a xɔnyi.

19

Sodoma nun Gomora xa kasare

¹ Nunmare temui, na maleke firinyie naxa so Sodoma. Loti nu dɔxɔxi na taa sode de ra. A to malekee to fa ra, a naxa keli a sa e ralan kira ra. A naxa a igoro bɔxi ma e be.

² Loti naxa a masen e be, «N bara wo maxandi wo xa tin n xa wo yigiya n xɔnyi. Wo nɔma wo sanyie maxade, wo wo malabu. Tina geesege wo kurun wo xa biyaasi ra.» Malekee naxa a yaabi, «Ade! Fo muxu xa xi taa tagi ne to kɔɛ ra.»

³ Kono Loti naxa a maxoroxo han e naxa siga a xonyi. A naxa donse fanyi rafala e be, a naxa taami lebinitare gan. E naxa e dege.

⁴ Sa temui mu nu a lixi, Sodomakae naxa Loti xa banxi rabilin. Keli segetalae ma, a sa doro xemoxie ra, e birin nu na naa.

⁵ E naxa Loti xili, e a maxorin, «Na mixie na minden, naxee soxi i xonyi to nunmare ra? E ramini muxu ma, muxu xa kafu yire keren.»

⁶ Loti naxa mini a xa banxi kui, a ti naade ra, a naade ragali a xanbi ra.

⁷ A naxa a masen e be, «Ade! N ngaxakerenyie, wo naxa fe paaxi raba.

⁸ N ma di gine firinyie na be naxee mu nu xeme fe kolon. N bara tin a ra n xa nee sa wo sagoe, wo xa wo waxonfe birin naba e ra, alako wo naxa sese raba n ma xone ra. N tan bara findi e yatigi ra.»

⁹ Na mixie naxa a fala Loti be, «Mini muxu tagi. Xone nan i ra be. I mu noma kiiti sade muxu ma. Xa i mu i kata, muxu fama fe xone dorode i ma dangife e tan na.» E naxa sonson Loti ma, alako e xa naade kana.

¹⁰ Na maleke firinyie naxa Loti suxu, e naxa a raso banxi kui, e naade balan e xun ma.

¹¹ Malekee naxa gali radonxu, naxee nu tixi naade ra. Keli segetalae ma, sa doro xemoxie ra, e mu nu sese toma fa. Kira naxa ifu e ma.

¹² Na maleke firinyie naxa Loti maxorin, «I xa mixi nde na be? I xa i xa di birin namini yi taa kui. I xabile xa keli be,

¹³ barima muxu fafe yi taa kanade. Yi taakae xa wali kobi bara findi seedoroxoya ra Alatala

be. Alatala man muxu rasanbaxi ne, muxu xa fa yi taa kana.»

¹⁴ Loti naxa siga a fala a xa die xa morie be, «Wo keli be mafuren! Alatala na fafe be kanade yakosi.» E naxa a maroxun a na gbentenfe ne.

¹⁵ Na subaxe ma, malekee naxa gbata Loti ra, e naxa a masen a be, «Keli, i xa gine tongo, a nun i xa di gine firinyi naxee na be. Wo xa keli be alako wo naxa sonto a nun yi taa mixi kobie ra.»

¹⁶ A to nu wama bufe, malekee naxa Loti suxu a belexe ma, a nun a xa gine, sa a xa di gine firinyie xun ma. E naxa e ramini taa kui, barima Alatala nu bara kinikini e ma.

¹⁷ Malekee to e ramini, keren naxa a masen Loti be, «I gi, alako i xa i nii ratanga. I naxa i kobe rato de! I naxa i mati yi taa yire yoe. Xa i mu wama i xa sonto, siga na geya yire.»

¹⁸ Loti naxa a fala, «Ade, n Marigi, n bara i maxandi, n mu noma na rabade.

¹⁹ N a kolon, i bara hinne i xa konyi di ra. I bara kinikini n ma a gbegbe ra. I bara n nii ratanga. Kono, n tan mu noma n gide han geya ma, xa na mu a ra n faxama ne.

²⁰ I bara na taa lanmadi to naxan makorexi won na? N noma na tan lide. A lu n xa siga naa, n nii xa ratanga. A mato, taa xurudi xa mu a ra?»

²¹ Maleke naxa a yaabi, «N bara tin na birin na. N mu na taa kanama.

²² Siga mafuren. Han i sa soma temui naxe, n mu fefe rabama.» Na taa xili saxi ne Sowari, barima a xurun.

²³ Soge nu tefe temui naxe, Loti naxa so Sowari taa kui.

²⁴ Na temui, Alatala naxa sooda nun te ragoro Gomora taa nun Sodoma taa ma.

²⁵ A naxa na taae tuxunsan, keli sansie ma, a sa dɔxɔ mixie ra naxee birin sabatixi na taae kui.

²⁶ Loti xa ginε naxa a kobe rato, na nan lan a naxa findi fɔxe xuti ra.

²⁷ Na subaxe ma, Iburahima naxa keli, a a xunsa yire ma a nun Alatala de masara dennaxe.

²⁸ A to a ya rasiga Gomora nun Sodoma ma, a nun na rabilinyi birin, a naxa tuuri gbegbe to te ra.

²⁹ Ala to na taae kana Loti nu sabatixi dennaxe, a a ratanga na gbaloe ma Iburahima xa fe nan na.

Loti nun a xa di ginε firinyie

³⁰ Loti nu bara gaaxu lufe ra Sowari taa kui. A naxa keli naa, a siga geya fari. A naxa sabati a nun a xa di ginε firinyie ra fɔnmε nde kui gemε longori ra.

³¹ Lɔxɔε nde, a xa di ginε singe naxa a fala a xunya be, «Won baba bara fori. Won na dennaxe yi ki, xeme yo mu na won dɔxɔma naxan xɔn alo adama darixi a ra ki naxe.

³² Fa be, won xa won baba rasiisi alako won xa xi a xɔn ma, alako won xa di fi a ma naxan findima a bɔnsɔε ra.»

³³ Na kɔε ra, e naxa e baba rasiisi. A xa di ginε singe naxa xi a baba xɔn ma. A mu a xun ma fe yo kolon, a xa di sa temui, nun a keli temui.

³⁴ Kuye to iba, a xa di ginε singe naxa a fala a xunya be, «A bara nɔn, n tan nun n baba bara xi yire keren to. To kɔε ra, i nun won baba fama xide yire keren. Na temui won nɔma bɔnsɔε fide a ma.»

³⁵ Na kœ man na, e naxa e baba rasiisi. A xunya fan naxa xi a baba xon ma. A mu a xun ma fe yo kolon, a xa di sa temui, nun a keli temui.

³⁶ Loti xa di gine firinyie naxa furi tongo e baba xa di ma.

³⁷ Na di gine singe to di bari, a xili naxa sa Mowaba. Na nan findi Mowabakae birin benba ra. Han yakosi e na na.

³⁸ A xa di gine firin nde fan naxa di bari, a xili naxa sa Ben Ami. Na nan findi Amonikae birin benba ra. Han yakosi e na na.

20

Ibrahim naxa nun Abimeleki

¹ Ibrahim naxa siga Negewi boxi ma, a sabati Kadesi nun Suru tagi. Na dangi xanbi a naxa siga Gerara, a saxanyi raba menni.

² Ibrahim naxa a fala mennikae be a xa gine Sara xa fe ra, «N xunya ginema nan a ra.» Na kui Gerara mangε Abimeleki naxa Sara tongo.

³ Kœ to so, Ala naxa a masen Abimeleki be xiye kui, «I fama ne faxade yi gine xa fe ra, i naxan tongoxi, barima xeme taa idoxœ na a ra.»

⁴ Na temui Abimeleki mu nu a makœxi a ra. A naxa a yaabi, «N Marigi, i fama ne si tinxixi xa fe kanade?»

⁵ Ibrahim a masen ne n be, a yi gine a xunya ginema nan lanxi a ma. Gine fan naxa a fala n be, a taara nan lanxi Ibrahim ma. N naxan nabaxi, n na rabaxi n bœne fiixe nan na.»

⁶ Ala man naxa a masen a be na xiye kui, «N tan yati, n na kolon i fe naxan nabaxi, fe kobi xa mu a ra. N tan nan man a niyaxi, i mu nœxi

yunubi fe rabade n na. Na nan a toxi n mu a luxi i xa a findi i xa gine ra.

⁷ Yakosi, yi gine ragbilen a xa mōri ma. Namijōnme nan a ra. A fama ne Ala maxandide i be, alako i nii ratangama ki naxe. Kōnō xa i mu a ragbilen a xa mōri ma, a kolon i fama ne faxade wo nun i xa denbaya birin.»

⁸ Abimeleki naxa keli sinnanyi ma, a naxa a xa konyie birin malan. Fe naxan birin dangixi, a na tagi raba e be. Gaaxui gbegbe naxa e suxu.

⁹ Abimeleki naxa Iburahima xili a xōnyi. A naxa a maxōrin, «N yunubi mundun nabaxi i ra, i xa nō n tan nun n ma jama findide yunubitōe belebelee ra? I bara fe raba n na, fe naxan mu lan a xa raba.

¹⁰ Munfe a niyaxi i na rabaxi?»

¹¹ Iburahima naxa a yaabi, «N a fala ne mixi naxee birin na be, e mu gaaxuma Ala ya ra, e fama ne n faxade n ma gine xa fe ra.

¹² Nōndi nan a ra, n xunya nan man lanxi a ma. Muxu birin baba keren, kōnō muxu nga keren mu a ra. Na nan a toxi a findixi n ma gine ra.

¹³ Ala to bara n tongo n baba xōnyi, n naxa a masen n ma gine be, «Won na siga dēde, yandi n bara i maxandi i xa a fala, n xunya nan lanxi i ma.»»

¹⁴ Abimeleki naxa yexeee, sie, ningee, nun konyie tongo, a naxa e birin so Iburahima yi ra. A man naxa a xa gine Sara ragbilen a ma.

¹⁵ A naxa a fala Iburahima be, «N ma bōxi bara rabi i be. I na wa lufe dēde yi bōxi ma, i xa lu naa.»

¹⁶ A naxa a fala Sara be, «I bara a to, n bara kōbiri kole wulu firin so i taara yi ra, alako yaagi

xa ba i ya ra, i tan nun i malan boore birin tagi. Na kui i xun nakeli sotoma ne.»

¹⁷ Iburahima to Ala maxandi, Ala naxa Abimeleki, a xa gine, nun a xa konyie yalan, alako e man xa no di baride.

¹⁸ Alatala nu bara dibaritarena ragiri Abimeleki xa mixie ma Iburahima xa gine Sara xa fe ra.

21

Isiyaga xa bari

¹ Alatala naxa hinne Sara ra, a a xa laayidi rakamali a be.

² Sara naxa tsege. A xa mori xa xemeforiɲa kui, a naxa di bari Iburahima be Ala waxati naxan fala a be.

³ Iburahima naxa a xa di xili sa Isiyaga, Sara naxan sotoxi a be.

⁴ A naxa a xa di sunna a xi solomasaxan loxo alo Ala a yamari ki naxe.

⁵ Iburahima nu bara je keme soto simaya ra, Isiyaga barixi temui naxe.

⁶ Sara naxa a fala, «Ala bara n nasewa. Mixi yo na n ma di Isiyaga barife me, muxu birin seɛwama ne.»

⁷ A man naxa a fala, «Nde nu noma a falade Iburahima be na temui, loxo nde fama a lide, Sara findima ne dingɛ ra? Kono n tan bara di fi a ma a xa xemeforiɲa kui.»

Iburahima Hagara nun Sumayila kerife

⁸ Isiyaga to mo, e naxa a de ba xije ra. Iburahima naxa jlexin xulunyi belebele sa, a xa diyore de ba loxo.

⁹ Na temui Sara naxa Sumayila to yeke ra, Misiraka Hagara di naxan barixi Iburahima be.

¹⁰ Sara naxa a fala Iburahima be, «Yi konyi gine keru, a nun a xa di. Yi naxan yi ki, a mu lan a nun n ma di Isiyaga xa lu ke keren.»

¹¹ Na woyenyi mu rafan Iburahima ma a xa di xa fe ra,

¹² kono Ala naxa a masen Iburahima be, «I bone naxa rapaaxu i ma i xa konyi gine nun a xa di xa fe ra. Sara na fe naxan birin fala i be, a birin naba a be, barima Isiyaga nan fama findide i bonsoe ra.

¹³ N si fan naminima ne i xa konyi gine xa di, barima i xa di nan lanxi a fan ma.»

¹⁴ Iburahima naxa keli subaxe ma. A naxa taami tongo a nun kiri gbongfoe, ye na kui. A naxa na birin doxo Hagara xun ma, a naxa di so a yi ra, a fa e birin nasiga. Hagara naxa a xun ti gbengberen yire ra dennaxe xili Beriseeba.

¹⁵ Ye to bara non a xa kiri gbongfoe kui, a naxa a xa di lu wuri nde bun ma.

¹⁶ A naxa siga, a sa doxo a xati ma yaamile keren pondonyi. A naxa a fala, «N mu noma n ya tide n ma di ra, a xa fana n ya xori.» A naxa siga a sa doxo a xati ma a nu wa ra.

¹⁷ Ala naxa na di wa xui me koore ma. Ala xa maleke naxa Hagara xili, a naxa a maxarin, «Hagara munse i sotoxi? I naxa gaaxu barima Ala bara i xa di wa xui me koore ma.

¹⁸ Keli, i xa meeni i xa di ma, barima n fama a findide si belebele kanyi nan na.»

¹⁹ Ala naxa Hagara ya rabi, a naxa kolonyi nde to. A naxa kiri gbongfoe tongo, a ye sa a kui, a nde fi a xa di ma.

²⁰ Ala naxa a ɲengi sa Sumayila xɔn ma. A naxa mɔ, a sa sabati gbengberen yire, dennaxe xili Paran. A naxa findi xali woli yi matinxinxi ra.

²¹ A nga naxa Misira ginε keren fen a bε.

Ibrahim nuna Abimeleki xa saate

²² Na temui Abimeleki nun a xa soori mange Pikoli naxa a fala Ibrahim bε, «I fefe yo rabama wo nun Ala na a ra.

²³ I rakali n bε Ala xili ra, fa sa xili ma i mu fama n yanfada, i mu n ma die yanfama, i mu n ma mamadie fan yanfama. I xa fe fanyi raba n bε a nun yi boxi mixie bε i na dennaxe, alo n na raba i bε ki naxe.»

²⁴ Ibrahim naxa a yaabi, «N bara n kali Ala ra.»

²⁵ Ibrahim naxa korosi raba Abimeleki ra fe ma a xa mixie naxan niyaxi a ra, a xa kolonyi bafe a gbepa.

²⁶ Abimeleki naxa a yaabi, «N mu a kolon naxan na fe rabaxi i ra. I mu yi woyenyi falaxi n bε, fo to n tan fa na kolon.»

²⁷ Na nan lan, Ibrahim naxa yexese nun ningee fi Abimeleki ma, e xa saate tongo e boore bε.

²⁸ Ibrahim naxa yexee solofere tongo, a naxa e sa a xati ma.

²⁹ Abimeleki naxa a maxarin, «I na yexee solofere saxi a xati ma munfe ra?»

³⁰ Ibrahim naxa a yaabi, «N nee sofe ne i yi ra, alako i xa a kolon, fa sa xili ma, yi kolonyi naxan yi ki, n tan nan a gexi.»

³¹ Na nan a toxi, na taa xili falama Beriseeba, barima na mixi firinyie e rakali e boore be menni ne.

³² E to na saate tongo e boore be Beriseeba, Abimeleki nun a xa soori mange Pikoli naxa ti kira xon ma gbilenfe Filisita boxi ma.

³³ Iburahima naxa tamare wuri bili keren si Beriseeba. A naxa Alatala maxandi a xili ra, Ala naxan na na.

³⁴ Iburahima ne gbegbe raba ne Filisita boxi ma.

22

Iburahima xa serexe

¹ Na fe dangi xanbi, Ala naxa Iburahima mato. A naxa a xili, «Iburahima.» Iburahima naxa a ratin, «N tan nan ya.»

² Ala man naxa a masen a be, «I xa di Isiyaga tongo, i xa di kerenyi, naxan nafanxi i ma, i xa a xanin boxi ma dennaxe xili Moriya, geya fari n na dennaxe masen i be. I xa a fi n ma serexe gan daaxi ra.»

³ Subaxe ma Iburahima naxa keli, a naxa doxose yailan a xa sofale fari. A naxa a xa walike firin tongo a nun a xa di Isiyaga. Iburahima naxa yege iboo naxan findima te xuruse ra serexe bade. A naxa biyaasi folo sigafe ra yire Ala dennaxe masenxi a be.

⁴ Na xi saxan loxoe, Iburahima ya naxa ti na yire makuye ra, a sigafe dennaxe.

⁵ A naxa a fala a xa walike firinyie be, «Wo tan nun sofale xa lu be. N tan nun n ma di, muxu na sigafe geya fari salide. Na temui muxu man gbilenma han be.»

⁶ Iburahima naxa na yege dɔxɔ a xa di Isiyaga xun ma. A man naxa tɛ wole nun finɛ xanin. E jɛrɛfɛ e firin.

⁷ Isiyaga naxa a baba Iburahima xili, «N baba.» A naxa a ratin, «N tan nan ya, n ma di.» Isiyaga naxa a baba maxɔrin, «N bara a to yege nun tɛ xuruse na won yi ra, kɔnɔ yɛxɛɛ na minden won naxan bafe sɛrɛxɛ ra?»

⁸ Iburahima naxa a yaabi, «N ma di, Ala yati nan yɛxɛɛ soma won yi ra, won naxan bama sɛrɛxɛ gan daaxi ra.» E jɛrɛfɛ e firin.

⁹ E to yire li Ala dɛnnaxɛ masenxi Iburahima bɛ, Iburahima naxa sɛrɛxɛbade yailan, a yege sa a fari. A naxa a xa di Isiyaga xiri, a a sa sɛrɛxɛbade kɔn na, na yege fari.

¹⁰ Na xanbi, Iburahima naxa finɛ tongo, a naxa a bɛlɛxɛ itala a xa a xa di kɔn naxaba,

¹¹ kɔnɔ Alatala xa malekɛ naxa a xili koore ma, «Iburahima, Iburahima!» Iburahima naxa a ratin, «N tan nan ya.»

¹² Malekɛ naxa a fala, «Yi sɛgɛtala lu naa. I naxa fefe jaaxi yo raba a ra. N bara a kolon i gaaxuma Ala ya ra. N man bara la a ra, i mu tondixi i xa di kerenyi fide n ma sɛrɛxɛ ra.»

¹³ Iburahima naxa a ya ragbilen a xanbi ra, a naxa yɛxɛɛ kontonyi to sansi longori ra, a ferɛ firinyi kankanxi sansi firi ra. A naxa siga, a sa na yɛxɛɛ kontonyi tongo, a fa a ra. A naxa na ba sɛrɛxɛ ra a xa di jɔxɔɛ ra.

¹⁴ Iburahima naxa na yire xili sa «Alatala mixi kima.» Na nan a toxi han yakɔsi a falama «Alatala mixi kima a xa geya fari.»

¹⁵ Alatala xa maleke man naxa gbilen Iburahima xili ra koore ma.

¹⁶ A naxa a masen a be, «N bara n kali n yete ra, Alatala xa masenyi nan ya. I to bara yi raba, i mu tondi i xa di kerenyi ma n be,

¹⁷ n barake sama ne i ma. I bõnsõe wuyama ne alo tunbui naxee na koore ma, xa na mu a ra e gboma ne alo meyenyi naxan malanxi baa de ra. I bõnsõe fama ne nõde e yaxuie ra.

¹⁸ N fama ne barake sade dunija si birin ma i bõnsõe saabui ra, barima i bara n xui ratinme.»

¹⁹ Iburahima naxa gbilen a xa konyie yire. E birin naxa siga Beriseeba, barima Iburahima nu sabatixi menni ne.

²⁰ Na fe birin to dangi, Iburahima naxa a me Milika die bari ne Iburahima xunya Naxori be.

²¹ E xili nan ya: A xa di singe Usi, na xanbiratõe Busi, Arami baba Kemuweli,

²² Kesede, Haso, Pilidasi, Yidilafi nun Betuweli.

²³ Betuweli findi Rebeka baba nan na. Na di solomasaxanyi, Milika nan nee bari Iburahima xunya Naxori be.

²⁴ Naxori xa konyi gine nu xili ne Reyuma. A yi die nan bari: Teba, Gaxami, Taxasa, nun Maaka.

23

Iburahima xa mixi ragatade

¹ Sara to je keme je moxonen a nun solofere nan soto simaya ra,

² a naxa laaxira Kiriyaati Araba, Hebron mabiri, Kanaan boxi ma. Iburahima naxa a xa gine non fe raba.

³ Iburahima to γε wade a xa gine be, a naxa siga Xitikae xon ma, a a fala e be,

⁴ «Xope nan lanxi n ma wo ya ma be. N bara wo maxandi, wo gaburi yire fi n ma, n noma n ma gine ragatade dennaxe.»

⁵ Xitikae naxa a yaabi,

⁶ «I tuli mati muxu ra a fanyi ra. Ala xa mixi nan i ra muxu ya ma. I na wa i xa gine ragatafe muxu xa gaburi yire yoe, i sago na a ra. Muxu tan ya ma be, mixi yo mu na naxan noma tondide i be i xa gine ragatade a xa gaburi yire.»

⁷ Iburahima naxa keli, a igoro boxi ma Xiti bonsoc̄e ya i, naxee nu sabatixi na boxi ma.

⁸ A naxa a fala e be, «Xa wo bara tin, n xa n ma gine ragata wo xa boxi ma, wo xa n ma maxandi radangi Soxara xa di Eferon ma,

⁹ alako a xa Makipela fonme so n yi ra gaburi ra naxan na a xa xe fe ma. N a kolon a tan nan gbe lanxi menni ma. A xa na sara n ma wo ya xori, alako birin xa a kolon na boxi bara findi n ma mixi ragatade ra.»

¹⁰ Eferon Xitika nu tixi naa nama tagi. A naxa Iburahima yaabi a xui itexi ra, alako Xitika naxee birin nu malanxi taa sode de ra, e xa no a xa woyenyi ramede.

¹¹ A naxe, «N baba, n bara i maxandi, i tuli mati n na. N bara na xe nun na fonme fi i ma n bonsoc̄e ya xori. I xa i xa gine ragata menni.»

¹² Iburahima man naxa a igoro boxi ma nama birin ya xori,

¹³ a a fala Eferon be, «I xa i haake to n be. I xa xe masundi nan ya. Yandi, a rasuxu, alako n xa no n ma gine ragatade menni.»

¹⁴ Eferon naxa a yaabi,

¹⁵ «N baba, i tuli mati n na a fanyi ra. Bɔxi naxan sare lanma gbeti kilo naani nun a tagi, sese mu na ki i tan nun n tan tagi. I xa gine ragata naa tun!»

¹⁶ Iburahima naxa tin na sare ra Xitikae ya xɔri. A naxa gbeti kilo naani nun a tagi maniya a bε.

¹⁷ Na xε naxan na Makipela fε ma, Mamire sogetede biri, fɔnmε naxan na a nun wuri bili naxan birin sixi na naaninyi ra,

¹⁸ na birin naxa findi Iburahima gbe ra. Na Xitika naxee birin nu malanxi taa sode dε ra, e birin findixi na fe seede ra.

¹⁹ Na birin dangi xanbi, Iburahima naxa a xa gine Sara ragata na fɔnmε kui Makipela xε fε ma, naxan na Mamire yatagi Hebrion mabiri Kanaan bɔxi ma.

²⁰ Na xε nun na fɔnmε naxa ba Xitikae gbeɲa, a findi Iburahima gbe ra, alako a xa nɔ a xa mixie ragatade menni.

24

Isiyaga xa futi xiri a nun Rebeka

¹ Na waxati Iburahima nu bara gε foride. Alatala nu bara barake sa Iburahima xa fe birin.

² Iburahima naxa a masen a xa walikεe xunyi bε, naxan a ɲengi saxi a harige birin xɔn ma, «I belexe sa n tabe bun ma kali ki ma.

³ N fafe i rakalide koore nun bɔxi Marigi Alatala ra, alako i naxa Kanaan gine fen n ma di bε n sabatixi dennaxe.

⁴ A xoli n ma i xa siga n bari boxi nan ma, i fa menni gine nde fen n bonsɔɛ ya ma n ma di Isiyaga be.»

⁵ A xa walike naxa a yaabi, «Xa a sa li na gine mu tin birade n fɔxɔ ra fafe yi boxi ma, n xa i xa di xanin i xa boxi ma, i kelixi dennaxe?»

⁶ Iburahima naxa a yaabi, «I naxa n ma di ragbilen menni de!

⁷ Alatala naxan na koore ma, naxan n tongoxi n bari mixie ya ma, naxan n nakelixi n ma boxi ma, a fa a kali a yi boxi fima ne n bonsɔɛ ma, a tan yati fama ne a xa maleke xede i malife ra, alako i xa nɔ gine tongode menni n ma di be.

⁸ Xa na gine mu fa sa tin birade i fɔxɔ ra, i fama ne ratangade n ma marakali ma, i naxan tongoxi n be. Kɔnɔ i naxa n ma di xanin menni de!»

⁹ Na walike naxa a belexe sa a marigi Iburahima tabe bun ma, a naxa a rakali.

¹⁰ A naxa jɔxɔme fu tongo Iburahima xa jɔxɔme gɔɔre ya ma, a kote gbegbe sa e fari. A naxa keli, a siga Naxori xa taa Padan Arami boxi ma.

¹¹ Iburahima xa walike to menni li, a naxa jɔxɔme ragoro taa fari ma kolɔnyi nde seeti ma. Nunmare temui nan nu a ra, gine minima ye bade temui naxe.

¹² A naxa Ala maxandi, «N marigi Iburahima Marigi Alatala, n bara i maxandi alako n ma jere xa findi n be xun nakeli ra to lɔxɔɛ. I man xa hinne n marigi Iburahima ra.

¹³ I bara n to n na kolɔnyi seeti ma, taa gine dimeɛ na fafe ye bade.

¹⁴ N fama ne gine dimeɛ nde maxorinde a xa a xa ye base so n yi ra, n xa ye min. Xa a sa n

yaabi, «Ye min, n xa ye so i xa ɲɔxɔmɛ fan yi ra,» n fama nɛ a kolonde na tɛmɛi, i na ginɛ yati nan sugandixi i xa konyi Isiyaga bɛ. Na tɛmɛi n fama a kolonde i bara hinne n marigi Iburahima ra.»

¹⁵ Beenun a xa gɛ na wɔyɛnyi ra, na nan lan Betuweli xa di ginɛ Rebeka naxa fa. Iburahima xunya Naxori xa mamadi nan lanxi a ma. A xa fɛɲɛ dɔxɔxi a tunki fari.

¹⁶ Ginɛ dimɛdi tofanyi nan nu a ra, naxan mu xɛmɛ fe kolon. A naxa goro kɔlɔnyi yire, a naxa a ye base rafe ye ra, a man naxa te.

¹⁷ Iburahima xa walikɛ naxa a gi a sa a ralan. A naxa a fala a bɛ, «N bara i maxandi, a lu n xa ye nde min, naxan na i xa fɛɲɛ kui.»

¹⁸ A naxa a yaabi, «N ba, ye min.» A naxa a xa fɛɲɛ ragoro a tunki fari, a ye so a yi ra.

¹⁹ A to gɛ na ra, a naxa a fala a bɛ, «N ye bama nɛ i xa ɲɔxɔmɛ fan bɛ, alako e birin xa ye min a fanyi ra.»

²⁰ Mafuren, a naxa a xa fɛɲɛ ibagan kuure kui, a man a gi sigafe kɔlɔn dɛ ra a xa ye gbɛtɛ ba. A naxa ye ba han ɲɔxɔmɛ birin naxa wasa.

²¹ Iburahima xa walikɛ nu fa a mapɔxun, «Tɛmunde Alatala bara n ma biyaasi sɔɔneya n bɛ.»

²² ɲɔxɔmɛ to bara gɛ ye minde, Iburahima xa mixi naxa ɲɔɛrasoɛ xɛɛma daaxi so Rebeka ɲɔɛ ra, naxan xa binyɛ giramu senni lima. A man naxa bɛlɛxɛrasoɛ firin xɛɛma daaxie so a bɛlɛxɛ ra, naxan keren xa binyɛ dangi giramu kɛmɛ ra.

²³ A naxa ginɛdimɛdi maxɔrin, «Nde xa di lanxi i ma? Yandi, a fala n bɛ, i baba nɔma muxu

yigiyade to kɔɛ ra?»

²⁴ Rebeka naxa a yaabi, «Betuweli xa di nan lanxi n ma, Milika nun Naxori xa mamadi.»

²⁵ A man naxa a fala, «Muxu xɔnyi sɛxɛ nun ɲooɛ gbeɛbe na na, yigiya fan na na wo luma dennaxɛ.»

²⁶ Iburahima xa walikɛ naxa a igoro bɔxi ma Alatala bɛ.

²⁷ A naxa a fala, «N marigi Iburahima Marigi Alatala, n bara i tantu. I mu tagan hinnede n marigi Iburahima ra, i xa lanlanteya mu kana. Alatala n xun tixi n marigi Iburahima xabile nan xɔnyi ra.»

²⁸ Rebeka naxa siga a gi ra a nga yire, alako fe naxan dangixi, a xa a tagi raba a bɛ.

²⁹ Rebeka taara Laban naxa a xulun sigafe ra kɔlɔn yire, Iburahima xa walikɛ nu tixi dennaxɛ.

³⁰ Laban nu bara a maagine to, ɲɔerasoe a ɲɔɛ ra, bɛlɛxɛrasoe a bɛlɛxɛ ra. A man nu bara a xa dentɛɛɛ mɛ, xɛmɛ naxan falaxi a bɛ. Na kui, a naxa siga na xɛmɛ ralande kɔlɔnyi fɛ ma, ɲɔxɔmɛɛ nu na dennaxɛ.

³¹ Laban naxa a fala a bɛ, «Alatala bara baraka sa i tan naxan ma fe, i tixi be munfe ra, dennaxɛ makuya taa ra? I xa so n xɔnyi. N bara banxi yailan i yigiya ra, n bara yire rafala i xa ɲɔxɔmɛɛ luma dennaxɛ.»

³² Iburahima xa walikɛ naxa so Laban xɔnyi. Laban naxa ɲɔxɔmɛɛ xa kote ragoro, a fa donse so e yi ra, a yire yailan e bɛ. A naxa ye fan so Iburahima xa mixie yi ra, alako e xa e sanyie maxa.

³³ Laban to fa donse ra e bɛ, Iburahima xa walikɛ naxa a fala, «N mu n dɛgema sinden, fo

n xa n dentεge wo be.» Laban naxa a fala a be, «Awa yire, dentεge sa.»

³⁴ Iburahima xa walike naxa a masen, «N tan nan na Iburahima xa walike ra.

³⁵ Alatala bara barake sa n marigi Iburahima xa fe ki fanyi. A bara findi banna ra, barima Alatala bara xuruse mooli birin fi a ma, a nun gbeti, xεema, konyie, πoxomεe, nun sofalee. Alatala bara na birin fi a ma.

³⁶ N marigi Iburahima xa gine Sara bara di fan bari a be a xa foriηa kui. Iburahima a harige birin fixi na di nan ma.»

³⁷ «Iburahima n nakalixi ne, «I naxa gine tongo n ma di be naxan findi Kanaanka ra n sabatixi dennaxe.

³⁸ I xa siga n baba bariboore yire n xabile tagi, alako i xa gine tongo n ma di be menni.»

³⁹ N marigi to na fala n be, n naxa a maxorin, «Xa na gine fa tondi birade n foxo ra go?»

⁴⁰ A naxa n yaabi, «N ηερεma Alatala naxan ya i, a fama a xa maleke birade i foxo ra i xa ηερε kui alako a xa sooneya. I fama ne gine tongode n ma di be n xabile tagi n baba xonyi.

⁴¹ I na siga n xabile ra, xa e mu fa sa gine dimedi so i yi ra feo, i bara ratanga n ma marakali ma.»»

⁴² «N to kolon yire li, n naxa Ala maxandi, «Alatala, n marigi Iburahima naxan batuma, n bara i mayandi i xa n ma biyaasi sooneya.

⁴³ I ya ti n na yi kolonyi seeti ma. N fama ne gine dimedi nde maxorinde naxan fafe ye bade, a xa ye so n yi ra naxan na a xa fepe kui alako n xa a min.

⁴⁴ Xa a n yaabi, «Ye min, n ye bama ne i xa joxomee fan be, e min,» n a kolonma na temui, Alatala na gine dimedi yati nan sugandixi n marigi Iburahima xa di be.»

⁴⁵ «Beenun n xa ge na woyenyi raponde n yete ma, na nan lan Rebeka naxa fa, feye doxoxi a tunki fari. A naxa goro kolonyi ra, a ye ba. N naxa a fala a be, «N bara i maxandi, n ki ye, n xa a min.»

⁴⁶ A naxa a xa feye ragoro mafuren a tunki fari, a naxa a fala n be, «Ye min. I na ge ye minde n ye soma ne i xa joxomee fan yi ra.»

⁴⁷ N naxa a maxorin, «Nde xa di na i ra?» A naxa n yaabi, «Betuweli xa di gine nan n na, Naxori nun Milika xa mamadi.» Na kui n naxa xema so a joxe ra, n naxa xema belexerasoe so a belexe ra.

⁴⁸ N naxa n igoro boxi ma Alatala be. N naxa n marigi Iburahima Marigi Alatala tantu, barima a bara n xun ti n marigi xunya xa di ginema ra, n xa a futi a xa di be.

⁴⁹ Yakosi, Laban, a fala n be xa i bara tin fe fanyi nun fe tinxinxi rabafe n marigi be. Xa na mu a ra n sigama ne yire gbete.»

⁵⁰ Laban nun Betuweli naxa a yaabi, «Alatala nan yi fe ragirixi. Muxu mu fama na maxoroxode.

⁵¹ Rebeka nan tixi i ya i yi ki. A xanin i xun ma, alako a xa findi i marigi xa di xa gine ra, alo Alatala a masenxi ki naxe.»

⁵² Iburahima xa walike to na woyenyi me, a naxa a igoro boxi ma Alatala be.

⁵³ Na xanbi, a naxa bunse gbeti daaxi, bunse xema daaxi, a nun dugie fi Rebeka ma. A naxa

sanbe fanyie fi Rebeka nga nun a taara fan ma.

⁵⁴ Na dangi xanbi, Iburahima xa walike nun a xa mixie naxa e dege, e min, e fa so e sade.

E to keli geesege, Iburahima xa walike naxa a masen Rebeka nga nun a taara be, «Wo a lu fa n xa gbilen n marigi xonyi.»

⁵⁵ E naxa a fala, «Rebeka xa xi fu jondon naba be sinden, na temui wo fa siga.»

⁵⁶ Iburahima xa walike naxa e yaabi, «Wo naxa n makankan be. Alatala bara n ma biyaasi sooneya. Wo a lu fa n xa gbilen n marigi xonyi.»

⁵⁷ E naxa a fala, «Won xa Rebeka xili, won xa a kolon janige naxan na a be.»

⁵⁸ E naxa Rebeka xili, e naxa a maxorin, «I wama sigafe wo nun yi xeme ra?» Rebeka naxa e yaabi, «Iyo, n wama sigafe.»

⁵⁹ Na kui e naxa e xunya Rebeka nun a meenima so Iburahima xa walike nun a xa mixie yi ra.

⁶⁰ E naxa duba Rebeka be a falafe ra,
«Muxu xunya nan lanxi i ma.

Ala xa i findi nama gbegbe barima ra.

I bonsoe xa no i yaxuie ra.»

⁶¹ Rebeka nun a xa ginde naxa doxo joxomee fari, e naxa bira Iburahima xa walike foxo ra. E birin naxa siga.

⁶² Isiyaga nu bara keli kolon yire naxan xili «Ala jipe naxan n toxi.» A nu bara sabati Negewi boxi ma.

⁶³ Loxoe nde, Isiyaga to mini a manerede daaxa nunmare temui, a naxa Iburahima xa walike xa joxomee to fa ra.

⁶⁴ Rebeka to bara Isiyaga to, a naxa goro ɲoxomεe fari,

⁶⁵ a fa walikε maxorin, «Nde na na xεmε ra naxan sa fafe na ki, keli daaxa longori ra won nalande?»

⁶⁶ Iburahima xa walikε naxa a yaabi, «N marigi nan a ra.» Na nan lan, Rebeka naxa a ya makoto a xa mafelenyi ra.

Iburahima xa walikε naxa dentεge sa Isiyaga bε, a fe naxan birin nadangixi.

⁶⁷ Na xanbi, Isiyaga naxa Rebeka xanin a nga xa kiri banxi kui, a a findi a xa ginε ra. Isiyaga naxa a xanu a boɲε birin na, han a nga xa faxε sunnunyi naxa ba a ma.

25

Iburahima xa faxε

¹ Iburahima man naxa ginε gbete doxo naxan xili Ketura.

² Na ginε naxa die bari a bε. Na die nu xili: Simiran, Yokosan, Medan, Madiyan, Yisebaki, nun Suwa.

³ Yokosan naxa Seeba nun Dedan bari. Dedan bonsoε findi Asurikae, Letusikae, nun Leyumikae nan na.

⁴ Madiyan xa die lanxi Efa, Efere, Hanoki, Abida, nun Elidaa nan ma. Ketura xa die nan lanxi e ma.

⁵ Iburahima naxa a harige birin fi Isiyaga ma.

⁶ A naxa se gbege fan fi a xa ginε booree xa die ma, a fa e makuya a xa di Isiyaga ra, a e rasiga boxi nde ma naxan na sogetede mabiri.

⁷ Iburahima xa simaya naxa siga han ꞑe keme ꞑe tongo solofere nun suuli.

⁸ Na xanbi, a naxa faxa heeri kui, a a benbae li aligiyama.

⁹ A xa die Isiyaga nun Sumayila naxa a ragata Makipela fonme kui, Soxara Xitika xa di Eferon xa boxi ma Mamire fe ma.

¹⁰ Iburahima na boxi sara Xitikae bonsoe nan ma. E nun a xa gine Sara, e birin nagataxi menni ne.

¹¹ Iburahima faxa xanbi, Ala naxa barake sa a xa di Isiyaga ma. A nu sabatixi kolonyi fe ma, naxan xili «Ala ꞑiꞑe naxan n toxi.»

Sumayila xa taruxui

¹² Xilie nan ya naxee findi Sumayila bonsoe ra. Sara nu bara a xa konyi gine Misiraka Hagara fi Iburahima ma. Hagara naxa Sumayila soto di ra.

¹³ Sumayila xa die nan ya, e barixi ki naxe e boore foxo ra: Nebayoti, Sumayila xa di singe, Kedari, Adabeeli, Mibisami,

¹⁴ Misima, Duma, Masa,

¹⁵ Hadada, Tema, Yeturi, Nafisi, nun Kedema. Na di fu nun firinyi findi Sumayila xa die nan na.

¹⁶ Na mixi keren keren ma findi boxi mangee nan na. E naxa e xilie sa e xa taae xun ma a nun e xa mixie.

¹⁷ Sumayila xa simaya dan ꞑe keme ꞑe tongo saxan nun solofere ne. A naxa laaxira, a sa a benbae li aligiyama.

¹⁸ Sumayila bonsoe nu sabatixi boxi nan ma, dennaxe nu na Hawila nun Suru tagi. Suru ya rafindixi Misira nan ma Asuri kira ra. E nu sabatixi e ngaxakerenyie nan seeti ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga xa taruxui nan ya: Isiyaga findi Iburahima xa di nan na.

²⁰ A to bara ꝑe tongo naani soṭo simaya ra, a naxa Rebeka dɔxɔ, Laban xunya ginema, Betuweli xa di gine. Aramikae nan na e ra, kelifa Padan Arami.

²¹ Kɔnɔ Rebeka mu nu nɔma di baride Isiyaga be. Isiyaga naxa Alatala maxandi a xa gine xa fe ra a xa nɔ di baride. Alatala naxa a xa duba suxu, Rebeka naxa tɛɛge.

²² Na die nu fa gere e nga tɛɛge. A naxa a yete maxɔrin, «Munfe rabafe n be yi ki?» Na kui a naxa siga Alatala maxɔrinde.

²³ Alatala naxa a masen a be, «Si dɔxɔ firin nan na i tɛɛge. Keren senbe gboma ne boore be.

Taara nan fama lude a xunya xa nɔe bun ma.»

²⁴ A di bari temui to a li, Rebeka naxa gulie bari.

²⁵ A xa di singe findixi mixi gbeeli nan na. Fate maxabe gbege kanyi nan nu a ra. E naxa a xili sa Esayu.

²⁶ Na xanbi a xunya fan naxa bari. A belexe raxutuxi a taara tingilinyi ma. E naxa a fan xili sa Yaxuba. Isiyaga na die barima temui naxe, a nu na ꝑe tongo senni ne.

²⁷ Na di xeme firinyi naxa mɔ. Esayu naxa findi koyinma fanyi ra naxan nu wula i sama. Naxan findi Yaxuba tan na, mixi maxinbelixi nan nu a ra, a tan nu dɔxɔma kiri banxi nan bun ma.

²⁸ Esayu nan nu rafan Isiyaga ma, barima a nu fama sube ra a be. Yaxuba tan nu rafan Rebeka nan ma.

²⁹ Λοχῶε nde Yaxuba nu bara supi yailan. Esayu naxa so, a taganxi kelife koyinde.

³⁰ A naxa a fala a βε, «N mu noma fefe ra yi ki. A lu n xa yi supi gbeeli nde min.» Na nan toxi a Edon xili naxa sa a xun ma, na nan na ki «a gbeeli.»

³¹ Yaxuba naxa a yaabi, «I xa foriṇa tide fi n ma sinden.»

³² Esayu naxa a masen, «N na faxafe, kaame nan na n ma yi ki. Na foriṇa tide munse fanma n ma?»

³³ Yaxuba man naxa a fala, «Fo i xa i kali.» Esayu naxa a kali a a bara a xa foriṇa tide fi a ma.

³⁴ Yaxuba naxa taami nun na toge supi nde so a yi ra. Esayu to ge a degede, a a min, a naxa siga. Esayu mu tide yo toxi a xa foriṇa ma.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kaame naxa so bɔxi kui, bafe kaame singe ra naxan naba Iburahima xa waxati. Isiyaga naxa siga Filisita mange Abimeleki xɔnyi, naxan nu na Gerara.

² Alatala naxa mini Isiyaga ma, a a masen a βε, «I naxa siga Misira bɔxi ma de. I xa lu bɔxi ma n na dennaxe masen i βε.

³ Lu be. Won birin na a ra. N barake sama ne i xa fe, barima n fama yi bɔxi fide i tan nun i bɔnsɔe nan ma. N laayidi naxan tongo i baba Iburahima βε, n na rakamalima ne.

⁴ N i bɔnsɔe rawuyama ne alo tunbui naxee na koore ma. N yi bɔxi fima ne i bɔnsɔe ma.

N barake sama ne duniya si birin ma i bonsɔe saabui ra.

⁵ Iburahima n xui rame ne. A naxa a jengi sa n ma seriye, n ma mangeya, n ma yaamarie, nun n ma tonyie xɔn ma.»

⁶ Na kui Isiyaga naxa sabati Gerara.

⁷ Mixi naxee dɔxɔxi menni, nee naxa a maxɔrin a xa gine xa fe ma. A naxa e yaabi, a a xunya ginema nan lanxi a ma. A mu suusa a falade e be, a xa gine nan lanxi Rebeka ma alako menni mixie naxa fa a faxesa. A bara gaaxu a falade a xa gine na a ra barima Rebeka gine tofanyi nan nu lanxi a ma.

⁸ Isiyaga to bara bu naa, lɔxɔe nde Filisitakae xa mangɛ Abimeleki naxa a ya ramini wunderi ra, a naxa a to Isiyaga na Rebeka mafurukufe.

⁹ Abimeleki naxa a xili a xonyi. A naxa a fala a be, «I xa gine yati nan lanxi yi ma! Munfe ra i fa a fala muxu be i xunya ginema nan a ra?» Isiyaga naxa a yaabi, «N nu gaaxuxi ne wo naxa fa n faxesa. Na nan a to n naxa na fala.»

¹⁰ Abimeleki man naxa a maxɔrin, «I munse rabaxi muxu ra yi ki? Xa mixi nde fa mini n ma jama ya ma go, a naxa i xa gine findi a yete ra? Na temui i bara muxu ratantan.»

¹¹ Abimeleki naxa yaamari fi a xa jama birin ma, «Mixi yo na din yi xeme nun a xa gine ra, n na kanyi faxama ne.»

¹² Na je ra, Isiyaga naxa xe sa na bɔxi ma. A to na xe xaba, a naxa a xa sansi wolixi jɔndon keme soto, barima Alatala bara barake sa a xa fe.

¹³ A harige xun naxa masa, a findi banna ra.

14 Υεξεε, si, ninge, nun konyi gbege nu na a yi ra. Na kui Filisitakae naxa Isiyaga tōone.

15 Filisitakae naxa kōlonyi birin nafe bende ra, Isiyaga baba Iburahima xa konyi naxee ge Iburahima xa waxati.

16 Abimeleki naxa a fala Isiyaga be, «Fo i xa keli be. I bara senbe soto dangi muxu tan na.»

17 Isiyaga naxa keli naa, a sa sabati Gerara gulunba kui.

18 Isiyaga naxa kōlonyie iba, naxee nu gexi a baba waxati, Filisitakae naxee deese Iburahima faxesanbi. A baba nu na kōlonyie xili falama ki naxe, Isiyaga man naxa na xilie fala e xun ma.

19 Isiyaga xa konyie man naxa kōlonyi gbete ge na gulunba yire, dulonyi fa mini a kui.

20 Gerara xa xuruse demadonyie nun Isiyaga xa xuruse demadonyie naxa kōnye na kōlonyi xa fe ra. E birin nu fa a fala e boore be, «Muxu tan nan gbe na na kōlonyi ra.» Isiyaga naxa na kōlonyi xili fala «sōnxoe,» barima sōnxoe bara bira a xa fe ra.

21 A xa konyie man naxa kōlonyi gbete ge, sōnxoe man naxa bira na fan xa fe ra. A naxa a xili fala Sitina, na nan na ki «galanbui kōlonyi.»

22 Isiyaga naxa keli naa, a sa kōlonyi ge yire gbete. Na kōlonyi to ge, sōnxoe mu bira na tan xa fe ra. A naxa a xili fala Rehoboti kōlonyi, na nan na ki «makuye kōlonyi,» barima a naxe, «Alatala bara won makuya bekae ra alako won ma fe xa sōneya yi boxi ma.»

23 Isiyaga to keli menni sigafe ra Beriseeba,

24 Alatala naxa mini a ma koe ra. A naxa a masen a be, «I baba Iburahima Marigi Ala lanxi

n tan nan ma. I naxa gaaxu fefe ra, won tan nan a ra yire birin. N man barake sama ne i xa fe. N i bonsoe rawuyama ne n ma konyi Iburahima xa fe ra.»

²⁵ Isiyaga naxa serexebade yailan na yire, a nu fa Alatala maxandi a xili ra. A naxa sabati naa, a xa konyie man naxa kolonyi gbete ge.

²⁶ Abimeleki boore Ahusati, nun a xa soori mange Pikoli naxa keli Gerara, e siga Isiyaga yire.

²⁷ Isiyaga naxa e maxorin, «Wo faxi n yire munfe ra yi ki? Wo bara n napaaxu han wo bara n keru wo xonyi.»

²⁸ E naxa a yaabi, «Muxu bara a kolon Alatala xa mixi nan lanxi i ma. Muxu man bara a mapoxun, fo won xa saate tongo won boore be marakali ra.

²⁹ I rakali muxu be, i mu fama fe xone rabade muxu ra, barima muxu fan mu fe kobi yo rabaxi i ra, fo fe fanyi. Muxu man naxa i lu, i xa siga boresa kui. Yakosi Alatala bara barake sa i ma.»

³⁰ Isiyaga naxa donse gbegbe yailan e be. E birin naxa e dege, e naxa e min.

³¹ Kuye to iba, e naxa e rakali e boore be. Isiyaga naxa a jungu e ma, e naxa fatan lanyi kui.

³² Na loxoe kerenyi, Isiyaga xa konyie naxa kolonyi nde xa fe dentege sa a be e naxan gexi. E naxe, «Muxu bara ye li na kolonyi ra.»

³³ Isiyaga naxa na kolonyi xili fala Siba kolonyi, na nan falaxi «marakali.» Na nan a toxi muxu yi taa xili falama han yakosi Beriseeba, na nan falaxi «marakali kolonyi.»

³⁴ Esayu to je tongo naani rakamali, a naxa Beeri xa di Yudita nun Elon xa di Basamati doxo.

Na firinyi Xitikae nan na e ra.

³⁵ E naxa Isiyaga nun Rebeka boᵑe rapaaxu e ma.

27

Isiyaga dubafe Yaxuba be

¹ Isiyaga nu bara ge foride, a yae nu bara rafooro. A mu noma sese tode fa. A naxa a xa di singe Esayu xili, «N ma di!» Esayu naxa a ratin, «N tan nan ya!»

² Isiyaga naxa a fala a be, «I bara a to, n bara ge foride. N mu a kolon n faxama temui naxe.

³ Tanbe sase nun xali tongo, i xa siga wulai sube fende n be.

⁴ I xa na sube jin alo a rafanxi n ma ki naxe. I xa fa a ra n xon ma, alako n xa no dubade i be beenu n xa faxes.»

⁵ Na temui Rebeka tixi a tuli matixi Isiyaga ra, a naxan falaxi Esayu be. Esayu naxa siga wulai sube bunde a baba be.

⁶ Rebeka naxa a fala a xa di Yaxuba be, «N bara i baba xui me a yi woyenyi falama Esayu be,

⁷ <Sa sube bun n be, i xa a jin a fanyi ra, n xa a don. N na ge na sube donde, n dubama i be Alatala ya i beenun n xa faxes.>

⁸ Yakosi, n ma di, i tuli mati n na a fanyi ra. N naxan falama i be, i xa a raba.

⁹ Siga goore, i xa fa si fanyi firin na. N xa e jin a fanyi ra alo i baba wama a xon ma ki naxe.

¹⁰ N na ge na ra, i xa a xanin i baba xon ma, alako a xa duba i be beenun a xa faxes.»

¹¹ Yaxuba naxa a nga Rebeka yaabi, «Esayu fate maxabe kanyi nan a ra. N tan fate maxabe mu na n be.

¹² N baba na n masuxu, a kolonma ne Esayu xa mu a ra, n findima wule fale nan na a tan be. Beenun n xa duba soto, n fama danke nan sotope.»

¹³ A nga naxa a fala, «Ade, na danke xa gbilen n tan nan ma, n ma di. I naxan nabama, i tuli mati n na. Siga, i sa fa na si fanyi firinyie ra.»

¹⁴ Yaxuba naxa siga, a naxa fa si fanyi firinyie ra a nga xon ma. A nga naxa na donse yailan alo a rafanxi Isiyaga ma ki naxe.

¹⁵ Na xanbi, Rebeka naxa a xa di singe Esayu xa donma tongo, donma naxan fan a xa dugie ya ma banxi kui. A naxa na ragoro Yaxuba ma, a xa di firin nde.

¹⁶ A naxa a xa di belexee nun a konyi masalaxunxi maxiri si kiri ra.

¹⁷ A naxa sube nun taami so a xa di Yaxuba yi ra, a naxan yailanxi.

¹⁸ Na temui Yaxuba naxa siga a baba yire, a a fala a be, «N baba, n tan nan ya.» A baba naxa a maxorin, «N ma di mundun lanxi i tan ma?»

¹⁹ Yaxuba naxa a baba yaabi, «Esayu nan lanxi n ma, i xa di singe. I naxan maxorinxi n ma, n bara fa a ra. Yandi, keli, i doxo, i xa n ma sube yailanxi don. Na temui i xa duba n be.»

²⁰ Isiyaga naxa a fala a xa di be, «N ma di, i yi sube toxi yi ikorexi ra di?» Yaxuba naxa a yaabi, «I Marigi Alatala nan yi fixi n ma sooneya ra.»

²¹ Isiyaga naxa a fala Yaxuba be, «N ma di, i maso n na, n xa i masuxu, alako n xa la a ra a n ma di Esayu yati nan i ra.»

²² Yaxuba naxa a maso a baba ra. Isiyaga naxa a fate masuxu. A naxa a fala, «I xui maniya

Yaxuba xui ra, kono i belexe tan Esayu belexe na a ra.»

²³ Isiyaga mu no Yaxuba kolonde, barima a belexe nu maxirixi xabe ra, alo a taara Esayu na ki naxe. Na kui Isiyaga naxa duba Yaxuba be.

²⁴ Isiyaga man naxa a maxorin, «N ma di Esayu yati nan i ra?» Yaxuba naxa a yaabi, «Iyo.»

²⁵ Isiyaga naxa a fala, «Fa donse ra, i naxan yailanxi, n xa a don, n fa duba i be.» Yaxuba naxa donse so a baba yi ra, Isiyaga naxa a don. Yaxuba naxa weni fan so a yi ra, a naxa na fan min.

²⁶ Na temui, a baba Isiyaga naxa a fala a be, «N ma di, i makore n na, i xa findigilin n ma.»

²⁷ Yaxuba naxa a maso a ra, a naxa findigilin a ma. Isiyaga naxa a xa sose xiri me. Na dangi xanbi, a naxa duba a be. A naxa a masen, «Iyo, n ma di xiri luxi ne alo Alatala barake saxi xe naxan ma.

²⁸ Ala xa xini fi i ma naxan kelima koore ma.

Ala xa boxi daxamui fi i ma.

Ala xa barake sa i xa xe ma.

Ala xa weni gbegbe fi i ma.

²⁹ Ala xa pama birin lu i sagoe.

Ala xa si birin magoro i be.

I xa findi i ngaxakerenyie xa yarerati ra.

E birin xa e magoro i be.

Mixi yo na i danka, na danke xa gbilen a kanyi ma.

Mixi yo na duba i be, Ala xa barake sa na kanyi ma.»

³⁰ Isiyaga to bara ge dubade a be, Yaxuba naxa mini. A mu bu, Yaxuba taara Esayu fan naxa so kelife sube fende.

³¹ A fan naxa na sube yailan a fanyi ra alo a baba wama a xon ma ki naxe. A to fa a ra a baba xon, a naxa a fala a baba be, «N baba, keli, i xa dɔxɔ, i sube don n naxan yailanxi i be alako i xa duba n be.»

³² A baba Isiyaga naxa a maxorin, «Nde na i tan na?» Esayu naxa a yaabi, «Esayu nan na n na, i xa di singe.»

³³ Na fe naxa Isiyaga ifu a fanyi ra. A fate birin naxa seren a ma. A naxa a fala a be, «Kɔnɔ nde tan faxi sube yailanxi ra n be, n naxan donxi yakɔsi beenun i tan xa so be yi ki? N bara duba na kanyi be. A tan nan fama barake sɔtɔde.»

³⁴ Esayu to a baba xa masenyi me, a boje naxa mini, a naxa sonxɔe gbegbe rate. A naxa a baba mayandi, «N baba, duba n fan be.»

³⁵ Isiyaga naxa a yaabi, «I xunya bara n madaxu. N bara ge dubade a tan nan be.»

³⁶ Esayu naxa a fala, «A xili yati na a xun ma, Yaxuba, <mixi mayanfe>. A sanmaya firin nan ya a n mayanfama. A bara n ma forija tide tongo. Yakɔsi a bara n ma dube fan soto.» Esayu man naxa a maxorin, «Dube yo mu na i yi ra sonon, i lan i xa naxan naba n tan be?»

³⁷ Isiyaga naxa a masen Esayu be, «N bara a tan findi i xunyi ra, n man bara a ngaxakerenyi birin so a yi ra e xa lu a bun ma. N bara barake gbegbe fi a ma, a nun weni fanyi. N ma di, n noma munse rabade i tan be?»

³⁸ Esayu naxa a fala a baba be, «Dube keren peti nan na i yi ra? N baba, duba n tan fan be.» A naxa wa a xui itexi ra.

³⁹ A baba Isiyaga naxa a yaabi,

«A kolon, i mu fama bōxi daxamui sōtode,
a nun xini naxan kelima koore ma.

⁴⁰ I baloma i xa santidegema nan xun na.
I fama walide i xunya xa nōe nan bun ma,
kōnō yare i fama i yete sōtode.
A na nōe naxan sa i ma,
i tondima ne a ra.»

⁴¹ Esayu nu a xunya Yaxuba rafenfe gere ra, a xa dube sōtōfe xa fe ra e baba ra. Esayu naxa a fala a bōne ma, «N baba xa jōnfe na ba a ra temui naxe, n Yaxuba faxama ne.»

⁴² Rebeka to bara a xa di singe Esayu xa nate tongoxi kolon, a naxa a xa di firin nde Yaxuba xili. A naxa a fala a be, «I bara a to, i taara Esayu wama a gbepōxōfe i ma, a xa i faxa.

⁴³ Yakōsi n ma di, i tuli mati n na a fanyi ra. Keli be, i xa siga Xarani, n taara Laban xōnyi. I xa sa lu naa.

⁴⁴ I xa lu a xōnyi yi saxanyi han beemanu i taara bōne fama gorode temui naxe.

⁴⁵ I taara bōne na goro i ma temui naxan ma, a na neemu i raba fōxi ra, na temui n nan junguma i xa fa. N mu wama ganfe wo firinyi birin na lōxōe keren.»

⁴⁶ Rebeka naxa a fala Isiyaga be, «N bōne bara rapaaxu n ma Xiti xa di ginēe xa fe ra. Xa a sa li Yaxuba fan ginē tongo e ya ma yi bōxi ma, na temui tide yo mu na n tan ma fe ma sōnōn.»

28

Yaxuba sigafe Laban xōnyi

¹ Isiyaga naxa Yaxuba xili, a duba a be. A naxa a yamari, «I naxa gine dɔxo de naxan findi Kanaanka ra.

² Keli, i xa siga Padan Arami, i nga baba Betuweli xonyi. Menni i xa i nga taara Laban xa di gine nde dɔxo.

³ Ala Senbe Kanyi xa barake sa i xa fe, a xa di gbege fi i ma, a xa i findi si gbege benba ra.

⁴ Ala xa barake sa i xa fe, a nun i bɔnsɔe, alo a laayidixi Iburahima be ki naxe, alako yi bɔxi xa findi i gbe ra, i saxanyi rabafe dennaxe,

Ala bɔxi naxan fi Iburahima ma.»

⁵ Na kui Isiyaga naxa Yaxuba xee Padan Arami bɔxi ma Betuweli Aramika xa di Laban xonyi. Laban findixi Rebeka taara nan na, Yaxuba nun Esayu nga.

⁶ Esayu naxa a kolon a baba bara duba Yaxuba be, a xee fe Padan Arami a xa menni gine dɔxo. A man naxa kolon soto a ma, a baba bara Yaxuba yamari a naxa Kanaan gine dɔxo,

⁷ Yaxuba fan bara a baba nun a nga xui ratinme sigafe ra Padan Arami.

⁸ Na kui Esayu naxa a fahaamu Kanaan gine mu rafan a baba Isiyaga ma.

⁹ Na na a ra a naxa siga Iburahima xa di Sumayila yire, a sa na xa di gine Mahalata dɔxo, naxan findixi Nebayoti xunya ra.

¹⁰ Yaxuba naxa keli Beriseeba sigafe ra Xarani.

¹¹ Koe to so a ra kira i, a naxa a sa yire nde, a geme findi a xa xunsase ra.

¹² Kɔɛ ra a naxa xiye sa, same tixi bɔxi fari a xunyi sa dɔxɔxi koore ra. Ala xa malekɛɛ nu tefe same kɔn na, e man nu goro.

¹³ Alatala nu tixi same fuge ra. A naxa a masen Yaxuba bɛ, «N tan nan na i tanun Iburahima nun i baba Isiyaga Marigi Alatala ra. I saxi bɔxi naxan fari yi ki, n a fima nɛ i tan nun i bɔnsɔɛ ma.

¹⁴ I bɔnsɔɛ fama nɛ wuyade alɔ xube. Wo xa bɔxi fama nɛ gbode kelifɛ sogetede ma a sa dɔxɔ sogegorode ra, keli kɔɔla ma sa dɔxɔ yirefanyi ra. N fama hɛeri fide si birin ma i tan nun i bɔnsɔɛ saabui ra.

¹⁵ I siga dɛdɛ, won birin na a ra. N i kantama yire birin. N man i ragbilenma nɛ yi bɔxi ma. N mu i raboloma fefe ma. N nan n ma laayidi birin nakamalima nɛ i bɛ.»

¹⁶ Yaxuba to xunu, a naxa a fala, «Yakɔsi n bara a kolon Alatala na be, kɔnɔ singe n mu nu a kolonxi.»

¹⁷ A naxa gaaxu, a fa a fala, «Yire magaaxuxi nan na be ra. Be findixi Ala xa banxi naadɛ nan na, sigafe ra koore ma.»

¹⁸ Yaxuba to keli subaxɛ ma, a naxa na gɛmɛ tongo a xunyi nu saxi naxan ma. A naxa a rakeli, a a ti tɔnxuma ra, a naxa ture maso gɛmɛ xunyi ma.

¹⁹ A naxa na yire xili sa Beteli, «Ala xa banxi.» Beenun na xa raba, na yire xili nu falama nɛ Lusi.

²⁰ Yaxuba naxa laayidi tongo Ala bɛ a falafe ra, «Xa Ala n kantama kira xɔn ma, a fa donse nun sose fi n ma,

²¹ n gbilen bɔpɛsa kui n baba xɔnyi, na temui

n Alatala nan findima n Marigi Ala ra.

²² N bara yi gεmε ti be tɔnxuma ra, yi yire xa findi Ala batude ra. Alatala, i harige naxan birin fima n ma, n farile bama nε a ra, n na fi i ma.»

29

Yaxuba futi xirife

¹ Na dangi xanbi Yaxuba naxa a xa biyaasi dε idɔxɔ. A to bɔxi li naxan na sogetede,

² a naxa kolonyi nde to wula i. Yεxεε nun si gɔɔrε saxan nu malanxi na kolonyi fε ma, kɔnɔ gεmε xungbe nan nu kolonyi dε makotoxi.

³ E nu darixi naxan na, xuruse birin na malan na yire, xuruse demadonyie na kolonyi derakote gεmε mapindigilinma, a ba naa. Xuruse na gε ye minde, xuruse demadonyie man nu gεmε ragbilenma kolonyi dε ra.

⁴ Yaxuba naxa xuruse demadonyie maxɔrin, «N ngaxakerenyie, wo kelixi minden yi ki?» E naxa a yaabi, «Muxu kelixi Xarani nε.»

⁵ A naxa e maxɔrin, «Wo Laban kolon, Naxori xa di xεmε?» E naxa a yaabi, «Iyo, muxu a kolon.»

⁶ A naxa e maxɔrin, «Tana mu na a ma?» E naxa a yaabi, «Sese mu a toxi. A xa di gine Raxele nan fafe na ki e nun xurusee ra.»

⁷ A naxa a fala e bε, «Won na yanyi nε yi ki. Xurusee malan temui mu yi ki. Wo ye fi xurusee ma mafuren, wo man xa gbilen e ra e demadonde.»

⁸ E naxa a yaabi, «Muxu mu nɔma fefe yo rabade yi ki, fo xuruse birin na malan. Na

tɛmɛi, muxu fa yi gɛmɛ ba kɔlɔnyɪ dɛ ra naxan a makotoxi, muxu ye fi xuruse birin ma.»

⁹ Yaxuba to nu na wɔyɛnfɛ e bɛ, Raxele fan naxa fa a baba xa xurusee ra, barima xuruse demadonyi nan nu lanxi a fan ma.

¹⁰ Yaxuba to Raxele to fa ra, Yaxuba nga taara Laban xa di ginɛ, a nun a xa xurusee, a naxa a maso kɔlɔnyɪ ra. A naxa gɛmɛ ba kɔlɔnyɪ dɛ ra, a naxa ye fi Laban xa xuruse birin ma.

¹¹ Yaxuba naxa Raxele xɛɛbu sunbui ra, a nu wa a xui itexi ra.

¹² A naxa a fala Raxele bɛ, «I baba xunya xa di nan lanxi n ma, Rebeka xa di xɛmɛ.»

Raxele to na mɛ, a naxa a gi rakɔɛ, a sa na tagi raba a baba bɛ.

¹³ Laban to bara a xunya ginɛma xa di Yaxuba xa fe mɛ, a naxa siga a sa a ralan. A naxa findigilin a ma, a a xanin banxi. Yaxuba naxa dɛntɛgɛ sa Laban bɛ.

¹⁴ Laban naxa a fala a bɛ, «Won birin wuli keren fase keren.» Yaxuba naxa kike keren naba Laban xɔnyɪ.

¹⁵ Na lɔxɔɛ Laban naxa a fala Yaxuba bɛ, «N ma mamadi nan lanxi i ma, kɔnɔ sɛriyɛ yo mu a falaxi i xa wali n bɛ a fa lu n mu i sare fi. A fala n bɛ, a lanma n xa i sare fi naxan na.»

¹⁶ Na tɛmɛi di ginɛ firin nan nu na Laban yi ra. A xa di ginɛ singe xili nɛ Leya, a firin nde Raxele.

¹⁷ Leya ya nu xurun, kɔnɔ Raxele tan ginɛ tofanyi nan nu lanxi a ma.

¹⁸ Raxele nan nu rafan Yaxuba ma ki fanyi ra. A naxa a fala Laban bɛ, «N jɛ solofere nan walima i bɛ, alako i xa i xa di ginɛ firin nde Raxele fi n ma.»

19 Laban naxa a yaabi, «Beenun n xa n ma di fi mixi gbete ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n xonyi be.»

20 Yaxuba naxa ne solofere wali raba Laban yi ra Raxele xa fe ra. Kono na ne solofere lu ne a be alo xi solofere gbansan, barima Raxele nu rafanxi a ma ki fanyi ra.

21 Na ne solofere dangi xanbi, Yaxuba naxa a fala Laban be, «N ma kere tongoxi bara kamali. N ma gine so n yi ra fa, n xa a findi n yete ra.»

22 Laban naxa mennika birin xili, e xa fa e dege, e xa nelexinyi xulunyi raba.

23 Nunmare ra, a naxa a xa di gine singe Leya tongo, a naxa a xanin Yaxuba xon ma. Yaxuba naxa a findi a yete ra.

24 Laban naxa Silipa so a xa di Leya yi ra, a xa findi a xa konyi ra.

25 Kuye to iba, Yaxuba naxa a to Leya na a ra. A naxa a fala Laban be, «I munse rabaxi n na yi ki? N mu walixi i be Raxele xa fe xa ra? I n yanfaxi munfe ra?»

26 Laban naxa a yaabi, «Muxu tan ma naamunyi mu tinma a ra di gine firin nde xa doxo xeme taa, a singe mu xeme sotoxi.

27 Yi loxoxunyi raba sinden wo nun Leya. Xa i man ne solofere wali raba n be, n nan n ma di gine firin nde fan fima ne i ma, a findi i xa gine ra.»

28 Yaxuba naxa na raba. E nun Leya to loxoxunyi raba yire keren, Laban naxa Raxele fan fi a ma,

29 a Bila so Raxele yi ra a xa findi a xa konyi ra.

³⁰ Yaxuba naxa Raxele findi a yεte ra, a a xanu dangife Leya ra. Na dangi xanbi a man naxa jε solofere wali raba Laban be.

³¹ Alatala to bara a to Leya mu gexi rafande Yaxuba ma alo Raxele, a naxa Leya findi dibari ra, a Raxele findi dibaritare ra.

³² Leya naxa tεεge, a di xeme bari. A naxa na di xili sa Ruben, a falafe ra, «Alatala bara n ma yaagi to. Yakosi n fa rafanma ne n ma xeme ma.»

³³ A man naxa tεεge di firin nde ma. A to na di bari, a naxa a fala, «Alatala fan yati a kolon, n mu rafan n ma xeme ma. Na nan a toxi a yi di firin nde fan fixi n ma.» A naxa na di xili sa Simeyon.

³⁴ A man naxa tεεge di saxan nde ma. A to a bari, a man naxa a fala, «Yi biyaasi, fo n xa rafan ne n ma xeme ma sonon, barima n bara di saxan soto a be.» Na nan a to, a naxa na di xili sa Lewi.

³⁵ A naxa tεεge di naani nde ma. A to na fan bari, a naxa a fala, «Yi biyaasi n Alatala tantuma ne.» A naxa na di xili sa Yuda. A xa di barife dan na di naani nan ma.

30

Yaxuba di sotofe

¹ Raxele to bara a to, a mu fa di barife, a naxa a taara tcone. A naxa a fala Yaxuba be, «Di fi n fan ma, xa na mu a ra n faxama ne.»

² Yaxuba naxa xono a xa woyenyi ma. A naxa a fala a be, «I tan a manoxunxi ne a Ala na n tan nan na? Ala na a niyaxi i mu di barife!»

³ Raxele naxa a yaabi, «N ma konyi gine Bila tongo, alako a xa di bari n be. A xa findi n ma saabui ra di barife ra.»

⁴ Raxele naxa a xa konyi gine tongo, a a so a xa xeme Yaxuba yi ra. E to kafu,

⁵ Bila naxa teege, a naxa di xeme bari Yaxuba be.

⁶ Raxele naxa a fala, «Ala bara n ma kiiti sa. A bara n ma woyenyi me. Na nan a toxi a di fixi n ma.» A naxa na di xili sa Dana.

⁷ Raxele xa konyi gine Bila man naxa teege. A naxa di xeme firin nde bari Yaxuba be.

⁸ Raxele naxa a fala, «Ala bara n mali kate birin na alako n xa xun nakeli soto n taara ginema xun ma.» A naxa a xa di xili sa Nafatali.

⁹ Leya to bara a kolon a mu di barima fa, a naxa a xa konyi gine Silipa tongo, a naxa a so Yaxuba yi ra a xa findi a xa gine ra.

¹⁰ Silipa naxa di xeme bari Yaxuba be.

¹¹ Leya naxa a fala, «Heeri bara fa n ma.» A naxa na di xili sa Gadi.

¹² Silipa naxa di firin nde soto Yaxuba be.

¹³ Leya naxa a fala, «N bara jalexin. Yakosi, gine birin bara a kolon n bara heeri gbegbe soto.» A naxa a xili sa Aseri.

¹⁴ Mengi xaba temui to bara a li, Ruben naxa siga xe ma. A naxa bogise nde li naa, naxan xili marafanyi bogise. A naxa fa a ra a nga xon. Na nan lan Raxele naxa a fala Leya be, «N bara i maxandi, i xa i xa di xa marafanyi bogise ndee fi n ma.»

¹⁵ Leya naxa a yaabi, «I bara n ma xeme ba n yi ra. Na mu i wasaxi? I man waxi n ma di xa marafanyi bogise nan fan tongofe?» Raxele naxa

a fala, «To kœ ra, wo nun Yaxuba nan fama xide i xa di xa marafanyi bogise ꞑœœ ra.»

¹⁶ Yaxuba to so nunmare ra kelife xε ma, Leya naxa a ralan. A naxa a fala a bε, «I xima n tan nan xœn ma to kœ ra. N bara to kœ sare fi n ma di xa marafanyi bogise ra.» A tan nun Yaxuba naxa kafu na kœ ra.

¹⁷ Ala naxa Leya xa maxandi tongo, a naxa tœεε. Na naxa findi a xa di suuli nde ra Yaxuba bε.

¹⁸ A naxa a fala, «Ala bara n sare fi n ma konyi gine sofe ra n ma xεmε yi.» A naxa a xa di xili sa Isakari.

¹⁹ Leya man naxa tœεε di senni nde ma. A naxa na di bari Yaxuba bε.

²⁰ Leya naxa a fala, «Ala bara n ki. Yi biyaasi n ma xεmε n binyama nε, barima n bara di senni bari a bε.» A naxa na di xili sa Sabulon.

²¹ Na xanbi a man naxa di gine bari. A naxa a xili sa Dina.

²² Na temui Ala naxa a ꞑengi rasiga Raxele xa fe xœn. A naxa a xa kœntœfili mε, a a findi di bari ra.

²³ Raxele naxa tœεε, a naxa di bari. A naxa a fala, «Ala bara n namini n ma yaagi kui.»

²⁴ A naxa na di xili sa Yusufu. Na xili yati nan findixi a xa maxandi ra, fa a falafe, «Alatala man xa di xεmε gbεtε fan fi n ma.»

Yaxuba nun Laban fatanfe

²⁵ Raxele to Yusufu bari, Yaxuba naxa a fala Laban bε, «A lu n xa gbilen n ma bœxi ma.

²⁶ A lu n xa n ma gine xanin a nun n ma die, n walixi i bε naxee xa fe ra. I a kolon n wali naxan xasabi rabaxi i bε.»

²⁷ Laban naxa a fala a be, «Yandi, xa n nafan i ma, i xa dije, i xa lu be. N bara a kolon sematoe saabui ra, Alatala barake saxi n ma i tan nan xa fe ra.

²⁸ A fala n be i wama wali sare naxan xon. N na fima ne i ma.»

²⁹ Yaxuba naxa a fala a be, «I tan yete yati a kolon n walixi i be ki naxe han i xa goore bara findi a ra. Na saabui kelixi n tan nan ma.

³⁰ Dondoronti nan nu na i yi ra beenu n xa fa, a gbegbe bara sa a xun ma. Alatala bara barake sa i xa fe kabi n naxa so i xonyi. Yakosi, i mu a luma n xa wali nde raba n ma denbaya fan be?»

³¹ Laban naxa a maxarin, «A lan n xa yeri fi i ma?» Yaxuba naxa a yaabi, «I naxa sese fi n ma. Xa i bara tin fe ra n naxan falaxi i be i xa a raba, n fan bara tin n jengi safe ra i xa goore xon ma.

³² N sigama to, n xa i xa xuruse birin mato. Yexee nun si makatunxi birin ti seeti keren, a nun naxee birin nafooroxi. N masundi findima nee nan na.

³³ N ma tinxinyi fama makenende i fama xuruse matode temui naxe. Si naxee birin mu makatunxi nun yexee yore birin naxee mu fooro, nee bara findi muje ra n mabiri.»

³⁴ Laban naxa a fala, «N bara tin na ra. I naxan falaxi na ki, won bara lan na ma.»

³⁵ Na loxe Laban naxa si xemee nun ginnee mayegeti, sarinyi saxi naxee ma a nun naxee makatunxi. A man naxa yexee rafooroxi mayegeti. A naxa na xuruse birin so a xa die yi ra.

³⁶ Na xanbi a naxa nee xanin yire xi saxan jere rabama dennaxe kira xon e nun Yaxuba

tagi. Yaxuba nu fa Laban xa xuruse donxose demadon.

³⁷ Na temui Yaxuba naxa wuri bili mooli saxan salonyi xinde gira. A naxa e kobolee ba e ma yire nde alako sarinyi fiixe xa makenen.

³⁸ A naxa e sa xurusee ye minde alako xuruse xa e yae ti e ra e ye minma temui naxe. Xurusee na siga ye minde, xuruse xemee xa te xuruse ginnee ma salonyie ya i.

³⁹ Na nan a toxi, na xurusee naxa die bari, sarinyie nun katunyie na e ma.

⁴⁰ Yaxuba naxa na xuruse yoree sa e xati ma, konoo booree ti Laban xa xurusee ya ra sarinyi na naxee ma, a nun naxee mafooroxi. Na ki a goore firin nan yailanxi. A mu tin a gbe xa lu Laban xa xurusee ya ma.

⁴¹ Xuruse senbemaie nu tema ginemaie ma temui naxe, Yaxuba naxa na salonyi mooli sa xuruse ye minde alako e xa te ginnee ma salonyie ya i.

⁴² Yaxuba mu nu na wali rabama xuruse xurie ra. Na nan a niyaxi xuruse xurie naxa findi Laban gbe ra, a senbemaie naxa findi Yaxuba gbe ra.

⁴³ Na kui Yaxuba bara findi bannamixi belebele ra. Xurusee, konyie, joxomee, nun sofale gbegbe bara lu a yi ra.

31

Yaxuba sigafe Kanaan

¹ Na temui Yaxuba nu bara Laban xa di xemee xui me e naxan falama, «Se naxan birin findixi won baba gbe ra, Yaxuba bara a birin tongo. Na nan a toxi a bara findi banna mixi ra.»

² Yaxuba yati naxa a kolon, a mu rafan Laban ma sɔnɔn aɔ singe.

³ Alatala naxa a masen Yaxuba bɛ, «Gbilen i babae nun i baribooree xa bɔxi ma i kelixi dennaxe. Won birin na a ra.»

⁴ Yaxuba naxa Raxelee nun Leya xili. E nu na a xa xurusee demadonfe.

⁵ A naxa a fala e bɛ, «N bara a kolon n mu rafan wo baba ma aɔ singe, kɔnɔ n baba Marigi Alatala bara hinne n na.

⁶ Wo a kolon yati n bara wali wo baba bɛ n senbe ra.

⁷ A bara n madaxu n wali sare masarafe doxo fu ra, kɔnɔ Ala mu tin a xa fe jaaxi raba n na.

⁸ Xa wo baba fa a fala, «Katunyi na xuruse naxee ma, nee nan findima Yaxuba gbe ra,» xuruse birin di barima naxee makatunxi. Xa wo baba fa a fala, «Sarinyi na xuruse naxee ma, nee nan findima Yaxuba gbe ra,» xuruse birin di barima sarinyi na naxee ma.

⁹ Ala bara wo baba xa xurusee ba a yi ra, a naxa e fi n tan ma.»

¹⁰ «Yi xurusee nu tema e boore ma temui naxe, n bara a to xiye kui, xuruse xeme naxee texi xuruse ginɛe ma, sarinyi nun katunyi na e birin ma.

¹¹ N ma xiye kui, Ala xa maleke naxa n xili, «Yaxuba». N naxa a ratin, «N tan nan ya.»

¹² A naxa a masen, «I ya rakeli, i xa a mato. Xuruse xeme naxee birin texi xuruse ginɛe ma, sarinyi nun katunyi na e ma, barima Laban naxan birin nabaxi i ra, n na toxi.

¹³ N tan nan na Ala ra naxan mini i ma Beteli, i geme tixi tonxuma ra dennaxe. Menni i bara

laayidi tongo n be. Yakosi, keli yi boxi ma. I xa siga boxi ma i barixi dennaxe.»»

¹⁴ Raxele nun Leya naxa Yaxuba yaabi, «Muxu baba mu ke yo luxi muxu tan be.

¹⁵ Xone xa mu na muxu ra muxu baba xonyi? A bara muxu mati, a man bara muxu xa kobiri fan don.

¹⁶ Ala harige naxan birin baxi muxu baba yi ra, a gbilenma ne muxu ma a nun muxu xa die. Yakosi Ala fe naxan birin masenxi i be, na birin naba.»

¹⁷ Yaxuba naxa a xa ginne nun a xa die baki joxomee fari.

¹⁸ A naxa a xa xuruse nun a harige birin xanin, a naxan soto Padan Arami sigafe ra a baba Isiyaga xonyi Kanaan boxi ma.

¹⁹ Laban to siga a xa xurusee xabe maxabade e ma, Raxele nu bara a xa kuyee mupa.

²⁰ Yaxuba fan Laban Aramika mayanfa ne, barima a siga ne a mu jungui rabira a ma.

²¹ Yaxuba naxa a gi, a nun se naxan birin findi a gbe ra. A to dangi Efirati xure ra, a naxa siga Galadi geya mabiri.

²² A xi saxan loxe, mixi nde naxa a fala Laban be a Yaxuba bara a gi.

²³ Laban naxa a ngaxakerenyie tongo, e naxa mini Yaxuba fende xi solofere bun ma. E naxa a li Galadi geya biri ra.

²⁴ Kono ke ra, Ala naxa mini Laban Aramika ma xiye kui. A naxa a masen a be, «I yete ratanga fe mooli birin falafe ra Yaxuba be.»

²⁵ Laban naxa Yaxuba li, a xa kiri banxi italaxi geya yire Galadi boxi ma. Laban nun a

ngaxakerenyie fan naxa e gbe itala menni nɛ.

²⁶ Laban naxa a fala Yaxuba bɛ, «I munse rabaxi yi ki? Munfe ra i n mayanfaxi, i fa n ma die xanin alo geelimanie?

²⁷ I gixi nɔxunyi kui munfe ra? I bara yanfanteya niya n na. I mu i jungui rabira n ma. Xa i n nakolon nu, n xulunyi nan tima i bɛ, n i ti kira ra jɛlɛxinyi kui boote nun kɔra xui ra.

²⁸ Kɔnɔ i tan mu tinxi yati n xa n ma die nun n ma mamadie sunbu. Xaxili fanyi mu na ki.

²⁹ N nɔma fe kobi rabade wo ra, kɔnɔ i baba Marigi Alatala bara a masen n bɛ to kɔɛ ra, «I yetɛ ratanga fe mɔoli birin falafe ra Yaxuba bɛ.»

³⁰ Kɔnɔ i to gbataxi sigafe ra i baba xɔnyi, i n ma alae tan xaninxi i xun ma munfe ra?»

³¹ Yaxuba naxa Laban yaabi, «N mu n jungu i ma, barima n gaaxu nɛ i fa i xa di ginɛɛ bafe n yi ra.

³² Kɔnɔ i na i xa alae to n ma mixi yo yi ra, n na kanyi faxama nɛ. I xa n ma kote birin mato won ngaxakerenyie ya xɔri. Naxan birin findixi i gbe ra, i xa a xanin.» Yaxuba mu nu a maɲɔxunma a Raxele nan a baba xa kuyee tongoxi.

³³ Laban naxa Yaxuba xa kiri banxi kui mato. A man naxa Leya xɔnyi, Leya xa konyi xɔnyi, nun Raxele xa konyi xɔnyi mato, kɔnɔ a mu a gbe se yo to naa. A to mini e xɔnyi, a naxa so Raxele xa kiri banxi kui.

³⁴ Raxele yati nan yi kuyee tongo. A nu bara e nɔxun dɔxɔse bun ma naxan sama jɔxɔmɛ fari, a fa dɔxɔ a fari. Laban naxa kiri banxi kui mato, kɔnɔ a mu a gbe se yo toxi naa.

³⁵ Raxele naxa a fala a baba be, «N baba i naxa xonɔ n ma de, i na to n mu kelixi n ti. N na kike wali ne.» Laban fenyi mooli birin ti ne, konɔ a mu kuyee to.

³⁶ Yaxuba naxa xonɔ, a naxa woyen xone fala Laban be. A naxe, «N gbaloe mundun nabaxi, n seriyɛ mundun kanaxi naxan a niyama i xa mini n fende yi mooli ra?

³⁷ I bara n ma kote birin kui mato. I gbe see mundun toxi e kui? A masen n be n ngaxakerenyie ya xori a nun i fan ngaxakerenyie ya xori alako e xa won makiiti.

³⁸ N je mɔxɔɔɛn nan nabaxi i xonyi, konɔ i xa yexɛɛ nun si keren mu di barixi n yi ra a fa faxa. N man mu i xa xuruse kontonyi yo donxi.

³⁹ N mu faxi xuruse ra i xon ma wulai subee naxan faxaxi. Xuruse naxee mupaxi kɛɛ nun yanyi ra, n tan nan na kote birin tongoxi n yete ra. I nu na birin maxɔrinma n tan nan ma.

⁴⁰ Yanyi ra kuyefure naxa n tɔɔɔ, kɛɛ ra xinbeli naxa n tɔɔɔ, han n mu nu nɔma xide a fanyi ra.

⁴¹ N bara je mɔxɔɔɛn naba i yi ra. N je fu nun naani walixi ne alako n xa i xa di ginɛ firinyie dɔxɔ. N man naxa je senni fan sa a fari i xa gɔɔɔɛ kantafe ra. Konɔ i bara n sare masara dɔxɔ fu.

⁴² Xa n tanun Iburahima Marigi Ala mu n mali nu, Ala naxan nu n baba Isiyaga raserɛnma, n sigama n belexɛ igeli nan na nu. Konɔ Ala bara n ma marayaagi to, a bara n ma tɔɔɔɛ kolon. Yi kɛɛ dangixi a bara n ma kiiti sa.»

⁴³ Laban naxa Yaxuba yaabi, «I xa ginɛ nan

lanxi n ma die ma, e xa die, won ma die nan e ra. Yi xurusee n gbe na e ra, i se naxan birin toxi yi ki, n tan nan gbe e ra. Kono to xanbi, n noma munse rabade n ma die nun n ma mamadie be?

⁴⁴ Yakosi, won xa saata. Seede xa lu won tagi.»

⁴⁵ Yaxuba naxa geme tongo, a naxa a ti saate tonxuma ra.

⁴⁶ A naxa a fala a ngaxakerenyie be e fan xa geme matongo. E naxa e matongo, e e malan yire keren. E naxa e dege na geme kotoxi seeti ma.

⁴⁷ Laban naxa na yire xili fala Yegara Sahaduta. Yi xili nan falaxi «koto seede» Arami xui ra. Yaxuba naxa na xili fala Galede. Yi xili nan falaxi «koto seede» Isirayila xui ra.

⁴⁸ Laban naxa a fala, «Yi geme kotoxi naxan yi ki, a findixi seede nan na i tan nun n tan tagi.» Na nan a toxi be xili falaxi Galede, «seede geme kotoxi.»

⁴⁹ Misipa xili fan saxi na yire nan xun. Na xili nan falaxi «pengi sa yire,» barima Laban a fala menni ne, «Alatala xa a pengi sa won tan firinyi xa fe xon ma, hali won fatan xanbi.

⁵⁰ Xa i n ma die toro, xa na mu a ra i gine gbete doxo, i xa ratu a ma a Ala nan findixi seede ra won tagi, adamadi xa mu a ra.»

⁵¹ Na xanbi Laban naxa a fala Yaxuba be, «I ya ti yi geme kotoxi ra. Yi tonxuma geme mato n naxan tixi won tagi.

⁵² Yi geme kotoxi nun yi tonxuma geme findixi seede nan na. N mu lan n xa dangi be ra i xa fe jaaxi ra n furi kui. I fan mu lan i xa dangi yi geme kotoxi nun yi tonxuma geme ra n ma fe jaaxi ra i furi kui.

⁵³ Iburahima Marigi Ala nun Naxori Marigi Ala xa findi won tan firinyi makiitima ra.» Na temui Yaxuba naxa a yete rakali Ala ra, a baba Isiyaga gaaxuxi naxan ya ra.

⁵⁴ Yaxuba naxa serexe ba geya yire. A naxa a ngaxakerenyi birin xili e xa e dege. E to ge e degede, e naxa xi menni na koe ra.

32

Yaxuba sigafe Esayu yire

¹ Laban to keli subaxe ma, a naxa findigilin a xa die nun a xa mamadie ma. A naxa duba e be. Na xanbi, Laban naxa gbilen a xonyi.

² Yaxuba to nu sigafe kira xon, Ala xa malekee naxa mini a ma. A to bara e to, a naxa a fala, «Ala xa yonkinde nan yi ki.»

³ A naxa yi yire xili sa Maxanayimi.

⁴ Yaxuba naxa xerae xee a taara Esayu xon ma Edon daaxa, Seyiri boxi ma.

⁵ A naxa a fala e be, «Wo yi nan falama n marigi Esayu be, <I xa konyi di Yaxuba naxe, N bara bu Laban xonyi han ya.

⁶ Ningee, sofalee, yexeee, nun sie nan n yi ra. Konyi xemee nun konyi ginnee fan nan n yi ra. N marigi, n xerae xexxi ne i xon ma alako i xa dije n be.»

⁷ Na xerae to gbilen, e naxa a fala Yaxuba be, «Muxu bara i taara Esayu to. A na fafe i yire, a nun gbangbalanyi mixi keme naani.»

⁸ Na masenyi naxa Yaxuba boje ramini. Nama naxan nu a foxo ra, a naxa e itaxun doxo firin. A naxa yexeee nun sie itaxun doxo firin, a nun ningee nun noxomee.

⁹ A naxa a fala, «Xa Esayu jama keren gere, jama boore xa no a gide.»

¹⁰ Na xanbi Yaxuba naxa Ala maxandi, «N tanun Iburahima Marigi Ala, n baba Isiyaga Marigi Alatala, i a fala ne n be, «Gbilan i xa boxi ma, i ngaxakerenyie yire. I na siga, n fe fanyi rabama ne i be.»

¹¹ Kono yakosi n Marigi, n tan xurun yi fe sotofo ma i naxan nagirixi n ma. I bara i xui rasabati n tan be i xa konyi. N ma yisuxuwuri gbansan nan nu suxuxi n yi ra n Yuruden igirima temui naxe, kono yakosi muxu nun jama firin nan gbilenfe.

¹² N natanga n taara Esayu ma, barima n bara gaaxu a ya ra. N gaaxuxi ne a naxa fa n faxa, n tan nun dingee nun e xa die.

¹³ I bara a masen n be, «N fe fanyi rabama ne i be. N i bonsoe rawuyama ne alo meyenyi naxan konti mu noma kolonde baa de ra.»

¹⁴ Yaxuba naxa kee radangi na yire. A naxa sanbase fanyi mayegeti a harige birin ya ma a naxan fima a taara Esayu ma:

¹⁵ Si keme firin, si kontonyi moxoren, yexee keme firin, yexee kontonyi moxoren,

¹⁶ joxome gine tongo saxan, e xa die, ninge tongo naani, tuura fu, sofale gine moxoren, a nun sofale xeme fu.

¹⁷ A naxa yi xurusee itaxun, a nde so a xa konyie yi ra. A naxa a fala e be, «Wo dangi yare. Wo xa naaninyi lu gooree tagi.»

¹⁸ A naxa a fala a xa konyi singe be, «Wo nun n taara Esayu na naralan, a fama i maxorinde,

«Wo nun nde a ra? I na sigafe minden? Nde gbe na yi xurusee ra naxee tixi i ya ra yi ki?»

¹⁹ I fama ne a yaabide, «N marigi Esayu, i xa konyi Yaxuba nan gbe na e ra. A i sanbaxi yee nan na. A fan na n xanbi ra.»

²⁰ A naxa na masenyi ti a firin nde fan be, a nun a saxan nde, a nun mixi naxee birin biraxi xurusee fɔxɔ ra. «Wo nun Esayu na naralan temui naxe, wo xa na masenyi ti a be.

²¹ Wo xa a fala, «I xa konyi Yaxuba na fafe muxu xanbi ra.» Na kui Yaxuba nu na a maɲɔxunfe, «Yakosi, n a boɲe magoroma yi sanbasee nan na. Na temui, a na n to, temunde a noma ne n nasenede.»

²² Yaxuba xa sanbasee naxa ti a ya ra, a tan naxa kɔe radangi yonkinde kui.

²³ Kɔe kui, Yaxuba naxa keli. A naxa a xa gine firinyie tongo, e xa konyi firinyie, a nun a xa di fu nun kerenyi. E naxa Yaboko igiri.

²⁴ A naxa e ragiri Yaboko xure a nun se naxan birin na a yi ra.

²⁵ A naxa lu menni a keren. Na temui, xeme nde naxa mini a ma, e naxa gere han kuye iba temui.

²⁶ Na xeme to bara a to a mu noma nola sɔtɔde Yaxuba ma e xa gere kui, a naxa a garin a tɔnxɔnyi ma. A tɔnxɔnyi naxa te a kui.

²⁷ Xeme naxa a fala, «A lu n xa siga, ba kuye bara iba.» Yaxuba naxa a fala, «N mu i beɲinma, fo i duba n be.»

²⁸ Xeme naxa a maxɔrin, «I xili di?» A naxa a yaabi, «Yaxuba.»

²⁹ Xeme naxa a fala, «I xili mu falama sɔnon Yaxuba. A fa falama ne kore Isirayila, ba wo nun

Ala nan gerexi, wo nun mixie fan bara gere. I tan bara nɔ e ra.»

³⁰ Yaxuba naxa maxorinyi ti, «I xili di?» Xeme naxa a fala, «Munfe ra i n maxorinma n xili ma?» Na xanbi, a naxa duba Yaxuba be.

³¹ Yaxuba naxa na yire xili Peniyeli, barima a naxe, «N Ala toxi ne n ya i, konɔ n tan nan man jɛngife yi ki.»

³² Soge tema temui naxe, Yaxuba nu bara dangi Peniyeli ra, a goroma a seeti ma.

³³ Na nan a toxi han yakɔsi Isirayilakae mu laare donma naxan na tɔnxɔnyi ma, barima Ala Yaxuba masɔtɔxi a tɔnxɔn laare nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu xa lanyi

¹ Yaxuba to Esayu to fa ra e nun xeme mixi keme naani, a naxa a xa die itaxun Leya nun Raxele ma, a nun e xa konyi gine firinyie.

² A naxa konyi gine firinyie ti yare, e nun e xa die. Nee xanbi ra, Leya fan naxa ti nun a xa die. Raxele nun Yusufu naxa lu donxɔe ra.

³ Yaxuba tan naxa siga yare. A to makɔre a taara ra, a naxa a igoro bɔxi ma sanya solofere.

⁴ Na nan lan Esayu naxa a gi a sa Yaxuba ralan. A naxa findigilin a ma, a fa a masunbu. E birin nu fa wa ra.

⁵ Esayu to bara ginɛe nun dimɛe to, a naxa maxorinyi ti, «Nde yee ra naxee biraxi i fɔxɔ ra yi ki?» Yaxuba naxa a yaabi, «Ala di naxee fixi i xa konyi di ma a xa marafanyi saabui ra.»

⁶ Na kui Leya nun Raxele xa konyi ginsee naxa e maso Esayu ra, e nun e xa die, e fa e igoro bɔxi ma.

⁷ Leya nun a xa die fan naxa e maso, e naxa e igoro bɔxi ma. Na xanbi Yusufu nun Raxele naxa e maso Esayu ra, e igoro bɔxi ma.

⁸ Esayu naxa Yaxuba maxɔrin, «I munse rabama yi xuruse birin na, n naralanxi naxee ra yi ki?» Yaxuba naxa a yaabi, «N wama ne i tan naxan na n marigi ra, i xa n nafan.»

⁹ Esayu naxa a fala, «N xunya, harige gbegbe na n fan yi ra. I gbe ragata.»

¹⁰ Yaxuba naxa a yaabi, «Ade, n bara i maxandi. Xa i bara n nafan, n i sanbaxi se naxee birin na, i xa e rasuxu. Won tan firinyi xa maralanyi luxi ne n be alɔ muxu nun Ala nan luxi yire keren. I bara n nasene a fanyi ra.

¹¹ N bara i maxandi, i xa yi sanbasee rasuxu, barima Ala bara n waxɔnfe birin naba n be. N hayi mu na sese ma sɔnɔn.» Yaxuba naxa a maxɔrɔxɔ han Esayu naxa tin nee ra.

¹² Esayu naxa a fala, «Won xee kira xɔn ma, n xa sa i mati.»

¹³ Yaxuba naxa a yaabi, «N marigi, a kolon dimee xa fe xɔrɔxɔ. Yexee ginsee nun ninge ginsee na xije fife e xa die ma. Xa won gbata e ra lɔxɔe keren, nee birin fama ne faxade.

¹⁴ N marigi, i tan xa ti yare. N tan xa bira n ma xurusee fɔxɔ ra dɔyin. N xa siga n ma xurusee nun n ma die yaya ra, han muxu soma i xɔnyi temui naxe Seyiri bɔxi ma.»

¹⁵ Esayu naxa a fala, «N xa n ma mixi ndee lu i yi ra be.» Yaxuba naxa a yaabi, «Munfe ra? N

marigi, n tan wama naxan xɔn, n xa rafan i ma gbansan.»

¹⁶ Na kui Esayu naxa gbilen na loxɔe Seyiri.

¹⁷ Yaxuba tan naxa siga Sukɔti. Menni a naxa banxi keren ti a yete be, a nun gɔɔre a xa xurusee luma dennaxe. Na nan a toxi na yire xili falama Sukɔti, na nan falaxi na ki «banxi xunxuri.»

¹⁸ Yaxuba to so hɛeri Sikemi taa kui Kanaan bɔxi ma kelife Padan Arami, a naxa a xa kiri banxi itala taa fari ma.

¹⁹ A xa kiri banxi nu tixi dennaxe, a naxa na bɔxi sara Hamori xa die ma kɔbiri kole kemɛ ra. Hamori nan findi Sikemi Baba ra, naxan singe sabati na bɔxi ma.

²⁰ A naxa serexebade yailan menni, a na yire xili «Isirayila Marigi Ala senbe gbo.»

34

Dina xa marayaagi

¹ Yaxuba xa di gine Dina, Leya naxan barixi a be, na naxa siga Sikemi taa kui ginɛe xɛɛbude.

² Mange Hamori Hiwika xa di Sikemi to Dina to, a naxa a madutun, a naxa a futi kana.

³ Na kui Yaxuba xa di gine Dina xa xanunteya naxa lu Sikemi fate. Sikemi naxa wɔyen Dina be marafanyi kui.

⁴ Na temui Sikemi naxa a fala a baba Hamori be, «Yi temɛdi maxandi n be alako n xa a dɔxɔ.»

⁵ Yaxuba a me temui naxe Sikemi bara a xa di gine Dina futi kana, a xa di xemɛɛ nu na xe ma xurusee fɔxɔ ra. A mu sese fala han nee so temui.

⁶ Sikemi baba Hamori naxa siga Yaxuba xɔnyi a xa sa wɔyen a be.

⁷ Yaxuba xa die to a me naxan dangixi, e naxa keli xe ma keren na, e gbilen banxi. E boje naxa te ki fanyi ra barima Sikemi fe mayaagixi nan nabaxi Isirayila boxi ma, a fe niya Yaxuba xa di gine ra naxan mu lanma a xa raba.

⁸ Hamori naxa a fala e be, «Wo xa di gine bara rafan n ma di Sikemi ma. N bara wo maxandi, wo xa a fi a ma, a xa findi a xa gine ra.

⁹ Won xa lu fe keren, wo wo xa di gine fi muxu ma alako muxu xa e doxo. Na temui wo fan noma muxu gbee doxode.

¹⁰ Wo xa sabati yi boxi ma muxu seeti ma. Be xa findi wo xonyi ra, wo xa yuleya raba, wo xa harige soto.»

¹¹ Sikemi naxa a fala Dina baba nun a taarae be, «Wo xa hinne n na. Wo wama se naxan yo xon, n a fima wo ma.

¹² Wo noma fe belebele maxorinde n ma naxan findima kote doxose ra, sa se gbegbe fan fari. Wo na se naxan birin maxorin n ma, n noma a birin fide wo ma alako n xa yi sungbutunyi doxo.»

¹³ Yaxuba xa die naxa woyen furuxi fala Sikemi nun a baba Hamori be, barima Sikemi nu bara e xunya Dina rayaagi.

¹⁴ E naxa a fala e be, «Muxu mu noma muxu xunya ginema fide mixi ma naxan mu sunnaxi. A findima yaagi nan na muxu be.

¹⁵ Muxu mu noma wo waxonfe rabade, fo wo xa lu alo muxu tan. Mixi naxan birin na wo xonyi, e lan ne e xa sunna alo muxu tan.

¹⁶ Na temui muxu noma muxu xa di gine fide wo ma, wo xa e doxo. Muxu fan wo gbee doxo. Muxu luma wo seeti ma na temui. Won birin findi pama keren na.

17 Kɔnɔ xa wo mu fa sa tin wo sunnade, muxu muxu xunya ginema rasuxuma nɛ, muxu keli be.»

18 Hamori nun a xa di Sikemi naxa tin e xa masenyi ra.

19 Na segetala mu bu na fe rabafe ra, barima Yaxuba xa di gine bara rafan a ma. A tan nan nu wurugente ra a ngaxakerenyie tagi.

20 Hamori nun Sikemi naxa siga e xa malan yire taa sode dɛ ra. E naxa a masen e xa pama bɛ,

21 «Yi mixie won ma fe fanyi na e bɛ. E xa lu yi bɔxi ma, e xa yuleya raba, barima won ma bɔxi gbo. Won nɔma e xa di gine dɔxɔde, won fan won ma di gine fima e ma.

22 Xa yi mixie sabatima be, won xa findi pama keren na, fo won xa yi nan naba. Xeme naxan birin na won xɔnyi be, e birin lan nɛ e xa sunna alo e tan.

23 Xa won bara tin e xa masenyi ra, na temui e sabatima won xɔnyi. E xa xurusee nun e sɔtɔse birin findi won birin gbe ra.»

24 Mixi naxan birin nu na taa sode dɛ ra na lɔxɔɛ, e birin naxa tin Hamori nun a xa di Sikemi xa masenyi ra. Xeme naxan birin nu na taa kui, e birin naxa e sunna.

25 E xa sunne xi saxan lɔxɔɛ, yi xeme sunnade to nu na e xɔnɔfe, Yaxuba xa di xeme firinyie Simeyon nun Lewi, Dina taara xememaɛ naxa e xa santidegemaɛ tongo, e so taa kui, e xeme birin faxesa santidegema ra terenna ra.

26 E naxa Hamori nun a xa di Sikemi fan faxesa. E naxa Dina tongo Sikemi xɔnyi, e naxa fa a ra.

²⁷ Yaxuba xa di booree naxa se birin tongo naxee findi na mixi faxaxie gbe ra, barima e nu bara e xunya ginema futi kana.

²⁸ E naxa e xa yexexe tongo a nun e xa sie, e xa ninge e nun e xa sofalee, naxee nu na taa kui a nun daaxa.

²⁹ Se naxan birin nu na, e naxa a birin xanin. E naxa dimæe nun ginæe xanin. Banxi naxan birin nu na, e naxa a birin kana.

³⁰ Yaxuba naxa a fala Simeyon nun Lewi be, «Wo bara kontofili ti n ma n lufe ra xonnanteya doxoæ kui Kanaankæe nun Peresikæe tagi. Xeme gbege mu na n yi ra. E fama ne lande n xun ma, e n bonbo, e n xabile birin halaki.»

³¹ E naxa a yaabi, «A nu lanma yi mixi xa muxu xunya findi langoe ra?»

35

Yaxuba sigafe Beteli

Raxele nun Isiyaga xa faxe

¹ Ala naxa a masen Yaxuba be, «Keli, i siga Beteli. I xa serexebade yailan n be menni, n nan n yete masen i be dennaxe, i nu i gima waxati naxe i taara Esayu ma.»

² Yaxuba naxa a fala a xa denbaya be a nun a foxirabiree, «Wo gbilen kuye fe foxo ra, wo xa wo yete seniye, wo xa wo xa sosee fan masara.

³ Wo wo yailan, won xa siga Beteli. N xa serexebade yailan Ala be, naxan a yete masen n be n nu na kontofili kui temui naxe. A naxa a jengi sa n ma fe xon n siga dennaxe birin.»

⁴ Na temui e naxa e xa kuye birin so Yaxuba yi ra a nun e xa tulirasoe. Yaxuba naxa e birin biri wuri belebele bun ma naxan na Sikemi seeti ma.

⁵ Yaxuba nun a xa die to bara e xa yonkinde ba, Ala naxa gaaxui lu taa mixi birin boje ma, mixi yo mu suusa birade e foxo ra.

⁶ Yaxuba nun a foxirabiree naxa siga Lusi, Beteli nan na ki, Kanaan boxi ma.

⁷ A naxa serexebade yailan menni. A naxa na yire xili fala «Beteli Marigi Ala,» barima Ala a yete masen a be menni ne a nu a gife a taara ma temui naxe.

⁸ Rebeka xa di masuxui Debora naxa faha. E naxa a ragata Beteli mabiri wuri belebele na dennaxe. Na wuri belebele xili ne «wa tide.»

⁹ Ala man naxa mini Yaxuba ma, a to gbilen kelife Padan Arami. A naxa barake sa a xa fe.

¹⁰ Ala naxa a fala a be,
«I xili falafe ne Yaxuba,
kono a mu falama na ki sonon.
To xanbi i xili fa falama ne Isirayila.»
Ala naxa a xili sa Isirayila.

¹¹ A man naxa a masen a be,
«N tan nan na Ala ra Senbe Kanyi.
N di gbegbe fima ne i ma,
alako i xa findi si nde benba ra.
I man findima ne si gbegbe benba ra.
Mangee fama ne minide i bonsoe ya ma.

¹² N boxi naxan fi Iburahima nun Isiyaga ma,
n bara a fi i fan ma,
a nun i bonsoe ma naxan fama i xanbi ra.»

¹³ Na nan lan, Ala naxa keli yire, a woyen Yaxuba be dennaxe.

14 Yaxuba naxa geme tɔnxuma ti naa, a naxa ture nun weni ifili a ma serexe ra, alako a xa findi geme magaaxuxi ra.

15 A naxa yi yire xili fala Beteli, Ala woyen a be dennaxe.

16 Yaxuba nun a xa denbaya to keli Beteli, beenu e xa makore Efarata ra, Raxele naxa di soto. Na di barife naxa findi a be fe xoroxoe ra.

17 Raxele nu na di barima temui naxe xone kui, di rasuxui naxa a fala a be, «Hali i mu gaaxu, yi biyaasi i man xeme nan barixi.»

18 Raxele nu bara lu alo mixi faxaxi. A nu a nii magagama temui naxe, a naxa a xa di xili sa Ben Oni, «nimisa di.» Kono a baba tan naxa a xili sa Bunyamin, «di barakaxi.»

19 Raxele to faxa, e naxa a ragata Efarata kira de. Na yire xili falama ne yakosi Beteleemu.

20 Yaxuba naxa geme sa gaburi fari tɔnxuma ra, na na menni han to.

21 Isirayila naxa siga a sa yonkin Migidali Ederi xanbi ra.

22 Isirayila nu na menni temui naxe, Ruben naxa a baba xa gine Bila kolon gine ra. Isirayila naxa kolon soto na ma.

Isirayila di xeme fu nun firin nan soto.

23 Leya naxa Ruben bari di singe, na xanbi ra Simeyon, Lewi, Yuda, Isakari, nun Sabulon.

24 Raxele naxa Yusufu nun Bunyamin bari.

25 Raxele xa konyi Bila naxa Nafatali nun Dana bari.

26 Leya xa konyi Silipa naxa Gadi nun Aseri bari. Nee birin findixi Yaxuba xa die nan na, a naxee soto Padan Arami.

²⁷ Yaxuba naxa siga a baba Isiyaga xonyi Mamire, Kiriyati Araba mabiri. Menni fa xili ne kore Hebiron. Ibrahima nun Isiyaga sabati ne naa.

²⁸ Isiyaga xa simaya nu bara siga je keme je tongo solomasaxan.

²⁹ A to ge simaya xonkuye sode, a naxa faha, a a benbae masagata aligiyama. A xa di Esayu nun Yaxuba naxa a ragata.

36

Esayu bonsoe

¹ Esayu, naxan man xili falama Edon, a xa taruxui nan ya.

² Esayu Kanaan ginee doxo ne:

Ada, naxan findixi Elon Xitika xa di ra,
nun Oholibama, naxan findixi Ana xa di ra,
Sibeyon Hiwika xa mamadi.

³ A naxa Sumayila xa di gine Basamati fan doxo,
Nebayoti xunya ginema.

⁴ Elifasi findi Ada xa di nan na.
Reyuweli findi Basamati xa di nan na.

⁵ Oholibama naxa di xeme saxan bari a be:
Yeyusi, Yalami, nun Kora.

Nee birin findi Esayu xa die nan na
naxee barixi Kanaan boxi ma.

⁶ Esayu naxa a xa ginee xanin a xun ma, a xa di ginee, a xa di xeme, a xa konyie, a xa xurusee, nun a harige naxan birin soto Kanaan boxi ma. A naxa a birin xanin boxi gbete ma, dennaxe makuya a xunya Yaxuba yire ra,

⁷ barima e harige nu bara gbo, e mu nu noma lude e boore seeti ma. E nu na dennaxe, e xa xuruse birin mu nu noma pooge sotode.

⁸ Na nan a to Esayu, naxan findi Edon na, a naxa siga a sa sabati Seyiri geya boxi ma.

⁹ Esayu naxan findi Edon bonsɔɛ baba ra, na nu sabatixi geyae nan ma Seyiri boxi ma, a xa taruxui nan ya.

¹⁰ Esayu xa die nan ya:

Elifasi, Ada naxan barixi Esayu be,
Reyuweli, Basamati naxan barixi Esayu be.

¹¹ Elifasi xa die nan ya:

Teman, Omaru, Sefo, Gatami, nun Kenasi.

¹² Timina, Elifasi xa konyi gine,

a Amaleki bari ne Elifasi be.

Esayu nun a xa gine Ada xa mamadie nan na ki.

¹³ Reyuweli xa die nan ya:

Naxati, Sera, Sama, nun Misa.

Esayu nun a xa gine Basamati xa mamadie nan na ki.

¹⁴ Esayu xa die nan ya Oholibama naxan barixi a be:

Yeyusi, Yalami, nun Kora.

Oholibama findixi Ana xa di gine nan na.

Ana findixi Sibeyon xa di gine nan na.

¹⁵ Mange naxee keli Esayu bonsɔɛ nee nan ya:

Esayu xa di singe Elifasi xa die nan ya:

Mangee Teman, Omaru, Sefo, Kenasi,

¹⁶ Kora, Gatami, nun Amaleki.

Mangee nan na ki naxee fatanxi Elifasi Edonka ra.

Ada xa mamadie nan e ra.

¹⁷ Esayu xa di Reyuweli xa die nan ya:

Mangée Naxati, Sera, Sama, nun Misa.
Mangée nan na ki naxee fatanxi Reyuweli
Edonka ra.

Basamati xa mamadie nan e ra.

¹⁸ Esayu xa ginε Oholibama xa die nan ya:

Mangée Yeyusi, Yalami, nun Kora.

Mangée nan na ki naxee fatanxi Esayu xa ginε
Oholibama ra.

Oholibama nan findixi Ana xa di ra.

¹⁹ Esayu, naxan man xili falama Edon,

a xa die nan na ki,

a nun mangée naxee fatanxi Esayu bõnsõε ra.

²⁰ Seyiri Xorika xa die nan ya,

naxee nu na yi bõxi ma:

Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana,

²¹ Dison, Eseri, nun Disan.

Xori mangée nan na ki

naxee fatanxi Seyiri bõnsõε ra Edon bõxi ma.

²² Lotan xa di xεmεε nan ya:

Xori nun Hemami

Timina findixi Lotan xunya ginεma nan na.

²³ Sobali xa di xεmεε nan ya:

Aliban, Manaxati, Ebali, Sefo, nun Onan.

²⁴ Sibeyon xa di xεmεε nan ya:

Aya nun Ana,

naxan dulonyi furaxie toxi gbengberen yire,

a to nu Sibeyon xa sofalee demadonfe.

²⁵ Ana xa die nan ya:

Dison nun Oholibama,

Ana xa di ginε.

²⁶ Dison xa di xεmεε nan ya:

Hendan, Eseban, Yitiran, nun Keran.

²⁷ Eseri xa di xεmεε nan ya:

Bilihan, Saban, nun Akan.

²⁸ Disan xa di xemɛɛ nan ya:

Usi nun Aran.

²⁹ Xori mangɛɛ nan ya:

Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana,

³⁰ Dison, Eseri, Disan.

Xori mangɛɛ nan na ki Seyiri bɔxi ma.

³¹ Edon mangɛɛ nan ya,

naxee nu na beenu mangɛ ndee xa lu Isirayila:

³² Beyori xa di Bela naxa findi Edon mangɛ ra.

A xa taa xili nu fala nɛ Dinhaba.

³³ Bela to faxa, Sera xa di Yobabo naxan keli
Bosara,

na naxa findi mangɛ ra.

³⁴ Yobabo to faxa, Xusama naxan keli Teman bɔxi
ma,

na naxa findi mangɛ ra.

³⁵ Xusama to faxa, Bedada xa di Hadada,
naxan bara nɔ Madiyan na Mowaba bɔxi ma,
na naxa findi mangɛ ra.

A xa taa xili nu fala nɛ Abiti.

³⁶ Hadada to faxa, Samala Masareka naxa findi
mangɛ ra.

³⁷ Samala to faxa, Sawulu Rehobotika, naxan nu
na xure dɛ ra,

na naxa findi mangɛ ra.

³⁸ Sawulu to faxa, Akibori xa di Bali Hanan,
na naxa findi mangɛ ra.

³⁹ Akibori xa di Bali Hanan to faxa,
Hadara naxa findi mangɛ ra.

A xa taa xili nu fala nɛ Pawu.

A xa gine xili nu fala nɛ Mehetabeli,

Matiredi xa di gine, Mesahabi xa mamadi.

⁴⁰ Mangēe nan ya naxee kelixi Esayu bōnsōe ma:
Timina, Aliba, Yeteti,

⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon,

⁴² Kenasi, Teman, Mibisari,

⁴³ Magadiyeli, nun Irami.

Edon mangēe nu mangēya rapereṃa e xa
bōxie nan ma. Esayu xa taruxui nan na ki naxan
findixi Edonkae benba ra.

37

Yusufu xa xiye singee

¹ Yaxuba sabati ne Kanaan bōxi ma, a baba nu
na dennaxe.

² Yaxuba bōnsōe xa taruxui nan ya. Yusufu,
naxan xa simaya nu bara je fu nun solofere li, a
nu xurusee nan kantama a nun a taarae, nun a
baba xa ginēe Bila nun Silipa xa die. Yusufu nu
a taarae xa fe jaaxie dentege sama a baba be.

³ Yusufu nan nu rafan Isirayila ma dangi a xa
di birin na, barima a tan bari a xa xemeforija
nan kui. Na kui a naxa donma kuye tofanyi fi a
ma.

⁴ Yusufu taarae naxa a kolon e xunya nan
nafan e baba ma dangi e birin na. E naxa a
rapaaxu folo, e mu nu woyen fanyi falama a be
kore.

⁵ Na temui Yusufu naxa xiye nde sa. A to na
iba a taarae be, e naxa a rapaaxu dangife a singe
ra.

⁶ A naxa a fala e be, «Wo tuli mati n ma xiye
ra, n naxan saxi.

⁷ Won birin nu na xe nan ma mengi raxiride.
Na nan lan, n ma mengi xiri naxa keli, a ti. Mengi

xiri naxee nu suxuxi wo tan yi ra, e naxa n gbe xiri rabilin, e birin fa e kuntin n ma xiri bun.»

⁸ A taarae naxa a maxorin, «Pe, i wama findife muxu xa mangε nan na, alako i xa nu muxu yamari?» E naxa a rapaaxu dangife a singe ra a xa xiye nun a xa masenyi xa fe ra.

⁹ Yusufu to xiye gbete sa, a naxa na fan iba a taarae be. A naxa a fala e be, «N man bara xiye sa. Soge, kike, nun tunbui fu nun keren nu na n bun ma.»

¹⁰ A naxa na xiye tagi raba a baba nun a taarae be. A baba naxa xaape a ma, a fa a fala a be, «I xiye naxan saxi yi ki, a findixi xiye mooli mundun na? I waxi ne i nga, i taarae, nun n tan, muxu xa fa muxu igorode boxi ma i be?»

¹¹ A taarae naxa bira a tɔɔne fe foxo ra, konɔ a baba naxa a jengi sa a xiye xon ma.

¹² Yusufu taarae naxa siga Sikemi e baba xa xurusee demadonde.

¹³ Isirayila naxa a fala Yusufu be, «I taarae bara siga xurusee demadonde Sikemi. N naxan nabama, n xa i xee e xon ma.» Yusufu naxa a yaabi, «Awa.»

¹⁴ Isirayila naxa a masen a be, «Siga mafuren i xa sa a mato xa i taarae mu furaxi, xa se mu xurusee fan toxi alako i xa fa na dentegε sa n be.» A naxa a xee keli Hebron lanbanyi sigafe ra Sikemi.

¹⁵ Xeme nde naxa Yusufu to Sikemi boxi ma, a na jerefe wula i. Na xeme naxa a maxorin, «I munse fenfe?»

¹⁶ A naxa a yaabi, «N na n taarae nan fenfe. Yandi, a fala n be e na xurusee demadonfe dennaxe.»

¹⁷ Na xεμε naxa a fala a βε, «E mu na be. N bara e xui με a fala ra e xa siga Dotan.» Na kui Yusufu naxa bira a taarae φοxο ra han a sa e li Dotan.

¹⁸ E to sa a to yire makuye, e naxa lan a ma e xa a faxa.

¹⁹ E nu fa a fala ra e boore βε, «Yi xiye sa mangε nan na fafe yi ki.

²⁰ Wo fa be, won xa a faxa, won xa a ragoro kolonyi nde kui. Won noma a falade sube xaape nde bara a iboo. Na temui won fama a kolonde a xa xiye findima a βε fe naxan na.»

²¹ Ruben to na με, a naxa a ba e yi ra yi masenyi ra, «Won naxa a faxa de.

²² A mu lanma wo xa a wuli ramini. Wo xa a ragoro yi kolonyi kui naxan na yi gbengberen yire. Mixi yo naxa a βελεξε din a ra.» A nu wama a bafe ne e yi ra alako a xa no a ragbilende a baba xon.

²³ Yusufu to a taarae yire li, e naxa a xa donma kuye tofanyi rate a ma.

²⁴ E naxa Yusufu ragoro kolonyi nde kui, ye mu nu na naxan kui.

²⁵ Na dangi xanbi, e nu na e degefe temui naxe, e naxa Sumayila di ndee to fa ra kelife Galede. E nu na surayi, seri, nun labunde xaninfe Misira boxi ma joxomee fari.

²⁶ Yuda naxa a masen a xunyae βε, «Won na won xunya faxa gundo kui, na munse fanma won tan ma?

²⁷ Wo fa, won xa a mati Sumayila bonsoe mixie ma. Won naxa a faxa, barima won xunya na a ra. Won wuli keren fase keren.» A xunyae birin naxa tin a xa masenyi ra.

²⁸ Na Madiyan yulɛ to e yire li, Yusufu taarae naxa a rate kɔlonyi kui, e fa a mati nee ma kɔbiri kole mɔxɔnɛn na. Na yulɛ naxee fatanxi Sumayila bɔnsɔɛ ra, nee naxa Yusufu xanin Misira bɔxi ma.

²⁹ Na dangi xanbi Ruben naxa gbilen kɔlonyi yire Yusufu fɔxɔ ra, kɔnɔ a mu a li naa. A naxa a xa donma birin ibɔɔ a ma sunnunyi kui.

³⁰ A naxa gbilen a xunyaɛ yire, a a fala e bɛ, «Yusufu mu na yire won na lu dennaxɛ, n fa munse rabama kɔrɛ?»

³¹ E naxa si keren faxa, e fa Yusufu xa donma kuye tofanyi maturuxun na sube wuli.

³² Na xanbi, e naxa na donma kuye tofanyi xanin e baba xɔn ma. E naxa a fala a bɛ, «Muxu bara yi to. Yi donma mato ba xa i xa di nan gbe a ra.»

³³ Yaxuba naxa na donma kolon, a fa a fala, «N ma di xa donma na a ra! Wula sube xaɛɛ nde bara n ma di Yusufu faxa! A bara a ibɔɔ!»

³⁴ Yaxuba naxa a xa donma ibɔɔ a ma sunnunyi kui. A naxa sunnun dugi ragoro a ma, a a xa di nɔn fe raba xi wuyaxi.

³⁵ A xa di xɛmɛɛ nun a xa di ginɛɛ naxa fe birin naba a bɛ alako sunnunyi xa ba a ma, kɔnɔ Yaxuba mu dundu. A naxa a fala, «N nan n ma di xa sunnunyi xaninma han n sa a lima tɛmui naxɛ aligiyama.» Yaxuba naxa wa a xa di bɛ.

³⁶ Madiyankɛ to Misira li, e naxa Yusufu mati Potifari ma, naxan findixi Misira mangɛ kantamixie xunyi ra.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na temui, Yuda naxa keli a ngaxakerenyie xun ma, a siga Adulamaka nde xonyi naxan xili Hira.

² Menni Yuda naxa Suwa Kanaanka xa di gine to. A naxa a findi a xa gine ra. E naxa lu e boore ra.

³ Na gine naxa tεεge, a naxa di xeme bari. Yuda naxa na di xili sa Eri.

⁴ Na gine man naxa tεεge di firin nde ma, a naxa di xeme bari. A naxa na di xili sa Onan.

⁵ Na xanbi, a man naxa di xeme gbete bari. A naxa na di xili sa Selaha. Yuda xa gine na di bari Kesibe ne.

⁶ Yuda naxa gine nde fen, a a so a xa di singe Eri yi ra. Na gine xili Tamari.

⁷ Mixi kobi nan nu lanxi Yuda xa di singe Eri ma Alatala ya i. Alatala naxa a ragiri a xa faxa.

⁸ Na xanbi Yuda naxa a fala Onan be, «I taara xa gine tongo, a xa findi i xa gine ra. I xa nimoxo wali raba, alako i xa di fi i taara ma.»

⁹ Konon Onan a kolon na di mu fama findide a gbe ra. Na nan a to, e nun a nimoxo na kafu, a a xa maniye sama boxi nan ma alako a naxa fa di fi a taara ma.

¹⁰ A nu naxan nabama, na mu nu rafan Alatala ma. Na nan a ra, Ala naxa a ragiri a fan xa faxa.

¹¹ Na temui Yuda naxa a fala a xa mamadi Tamari be, «Kaape xanin i baba xonyi, beenun n ma di Selaha moma temui naxe.» A a mapoxun ne, temunde Selaha fan faxama alo a taarae faxaxi ki naxe. Na kui Tamari naxa siga, a sa lu a baba xonyi.

¹² A mu bu Yuda xa gine naxa fa, naxan nu lanxi Suwa xa di gine ma. Non fe to ba a ra, Yuda

naxa siga Timina e nun a boore Hira Adulamaka. E naxa siga Yuda xa xuruse yire, Yuda xa walikεε nu xurusee xabe maxabafe dεnnaxε.

¹³ Mixi nde naxa a fala Tamari bε, «I tanun na sigafe Timina a xa xurusee xabe maxabade.»

¹⁴ Tamari naxa a xa kaape donma rate a ma, a naxa a yatagi makoto mafelenyi ra, a sa dɔxɔ Enayima sode dε ra Timina kira xɔn. A nu bara a to, Selaha bara a ginε dɔxɔde li, kɔnɔ Yuda mu Tamari fi a ma, a xa findi a xa ginε ra.

¹⁵ Yuda to bara Tamari to kira dε ra, a yatagi makotoxi mafelenyi ra, a naxa a maɲɔxun langoe ra.

¹⁶ A naxa a fala a bε kira ra, «Won xεε, won xa sa kafu.» A mu nu a kolonxi a xa mamadi nan a ra. Kɔnɔ Tamari naxa Yuda maxɔrin, «I munse fima n ma won na kafu?»

¹⁷ A naxa a yaabi, «N si keren tongoma n ma xurusee ya ma, n fa a ra i xɔn ma.» Tamari naxa a yaabi, «Awa, sεεke se nde lu n yi ra be sinden, beenun i fama si ra tεmui naxε.»

¹⁸ A naxa a maxɔrin, «I wama n xa munse dɔxɔ i xɔn ma sεεke ra?» Tamari naxa a yaabi, «I xa i xa tɔnxuma, a luuti, nun i xa yisuxuwuri so n yi ra.» A naxa na see so a yi ra, e fa kafu e boore ra. Tamari naxa tεεge a xa di ma.

¹⁹ Tamari naxa gbilen a xɔnyi. A naxa a xa mafelenyi ba a xun ma, a man naxa a kaape ginε donma ragoro a ma.

²⁰ Yuda naxa a boore Adulamaka xεε si tide na ginε ma, alako a xa fa see ra a naxan so ginε yi ra seedeɲɔxɔya ra. Kɔnɔ a boore mu na ginε to.

21 A naxa Enayima mixie maxorin, «Yi langoe gine naxan nu na Enayima kira ra, a na minden?» E naxa a yaabi, «Langoe yo mu na be.»

22 A naxa gbilen Yuda yire, a fa a fala, «N mu a lixi naa. Na longori mixie bara a fala n be a langoe yo mu na na kira xon.»

23 Yuda naxa a fala, «Na gine xa na see ragata. Won fan naxa won yete rayaagi. N bara si rasanba a ma, konɔ i mu a lixi naa.»

24 Kike saxan dangi xanbi, mixi nde naxa a fala Yuda be, «I xa mamadi Tamari bara findi langoe ra, a bara furi tongo a xa langoena saabui ra.» Yuda naxa a fala, «Wo a ramini, a xa gan.»

25 E nu fafe a ra temui naxe, Tamari naxa xera rasanba a tanun ma, «Yi see mato naxan na n yi ra. Yi tonxuma, a luuti, nun yi yisuxuwuri findi mixi nan gbe ra naxan n nafuruxi. I lan ne i xa yi kanyi kolon.»

26 Yuda naxa kolon soto na see xa fe ma. A naxa a fala, «A bara seriye rakamali dangife n tan na barima n mu a fixi n ma di Selaha ma.» Na xanbi, a mu a kolon gine ra sonon.

27 Tamari nu di barima temui naxe, e naxa a kolon a gulie nan na a furi.

28 Di bari temui, keren naxa a belexe ramini. Di rasuxui naxa a belexe suxu, a gese gbeeli xiri a belexe ra. A fa a fala, «Yi nan singe barixi.»

29 Konɔ na diyore naxa a belexe raso, a xunya naxa bari. Di rasuxui naxa a fala, «I faxi senbe mundun na yi ki?» Yuda naxa a xili sa Peresi.

30 Na xanbi, boore fan naxa bari gese gbeeli xirixi a belexe ra. Yuda naxa a xili sa Sera.

39

Yusufu na Potifari xonyi

¹ Sumayila bɔnsɔɛe to Yusufu xanin Misira, Misira mange kantamae xunyi Potifari naxa a sara konyi ra.

² Alatala nun Yusufu nan nu a ra. Yusufu nu fe naxan birin nabama a xa mange Misiraka xonyi, a birin nu fanma ne a yi ra.

³ A xa mange naxa a kolon a Yusufu nun Alatala na a ra, barima Alatala nu fe birin sooneyama a be.

⁴ Potifari naxa jɛlexin a ra, a naxa a findi a xa banxi mixie xunyi ra. A naxa a harige birin taxu a ra.

⁵ Potifari to Yusufu findi a xa banxi nun a harige xunyi ra, Alatala naxa barake sa na Misiraka xa banxi ma Yusufu saabui ra. Alatala naxa barake sa Potifari xa banxi nun a xa xee birin ma.

⁶ Na nan a to, Potifari naxa a xa se birin taxu Yusufu ra. A tan mu nu fa a jɛngi saxi fefe xon ma, fo a nu donse naxan donma.

Mixi tofanyi nan nu lanxi Yusufu ma.

⁷ Temui nde to dangi, Yusufu xa mange xa gine ya naxa sin a i. A naxa a fala a be, «Fa be, won xa fa kafu.»

⁸ Yusufu naxa tondi, a fa a fala a xa mange xa gine be, «Kafi n naxa fa n ma mange xonyi a mu a jɛngi saxi fefe xon ma kore a xa banxi kui. A bara a harige birin taxu n na.

⁹ A xa banxi kui be, n tan nan dangi mixi birin na. A mu sese rafisaxi n be, fo i keren, ba i tan bara findi a xa gine ra. Yakosi, n fe jaaxi rabama munfe ra naxan findi yunubi fe ra Ala be?»

¹⁰ Kɔnɔ na gine naxa bira Yusufu xa fe dalili foxo ra. A nu a makatama loxoɛ birin, kɔnɔ Yusufu naxa tondi e xa kafu.

¹¹ Loxoɛ nde Yusufu naxa so banxi kui a xa wali rabade. Konyi gbete yo mu nu na banxi kui na temui.

¹² Potifari xa gine naxa a suxu a xa donma ma. A nu fa a fala a be, «Won kafu!» Gine to Yusufu xa donma suxu, Yusufu naxa mini a xa donma kui a a lu gine belexe, a mini a gi ra tande.

¹³ Gine to bara a kolon a bara a gi, a xa donma lu a yi ra, a naxa mini tande,

¹⁴ a naxa a xa banxi konyie xili, a fa na donma masen e be, «Wo yi to, n ma xeme faxi Eburu naxan na, na nan wama won mayanfafe koota ra. A faxi ne n yire a muxu xa muxu sa, kɔnɔ n naxa soxoɛ rate.

¹⁵ Kabi n bara soxoɛ rate, a naxa a gi, a xa donma lu n yi ra. A naxa mini a gi ra tande.»

¹⁶ Potifari xa gine naxa Yusufu xa donma ragata han beenun a xa mange so temui.

¹⁷ A naxa na fe tagi raba a be, a naxe, «I faxi Eburu konyi xeme naxan na yi ki, a faxi ne a xa n mayanfa koota ra.

¹⁸ Kɔnɔ n to soxoɛ rate, a naxa a xa donma lu n yi ra, a naxa mini a gi ra tande.

¹⁹ I xa konyi na nan nabaxi n na.» Yusufu xa mange to a xa gine xa woyenyi me,

²⁰ a boɛ naxa te a jaaxi ra. A naxa Yusufu balan mange xa geelimanie nu na dennaxe.

²¹ Kɔnɔ menni fan, Alatala meeni ne a ma. A naxa a ragiri Yusufu nun geeli mange de xa fan.

²² Geeli mange naxa geelimanie taxu Yusufu ra. Fe naxan birin nu rabama, a nu dangima a tan nan ma.

²³ Geeli mange mu nu Yusufu xa wali xun matoma a ra, barima Alatala nun Yusufu birin na a ra. Alatala nu fe birin sooneyama Yusufu be.

40

Yusufu na geeli

¹ Na dangi xanbi Misira mange xa walike naxan a jengi saxi a xa minse xon ma, a nun a xa taamiganyi naxa fe nde raba naxan mu rafanxi e xa mange ma.

² Misira mange naxa xono na walike firinyie ma, naxan jengi sama a xa minse xon ma a nun naxan a xa taami ganma.

³ A naxa e suxu, e balan soori mange xa geeli kui, Yusufu nu na dennaxe.

⁴ Soorie xa mange naxa e taxu Yusufu ra, a xa meeni e ma.

E to saxanyi raba geeli kui,

⁵ naxan jengi sama mange xa minse xon ma, a nun naxan taami ganma mange be, nee naxa xiye sa geeli kui kee keren na. Kankan xa xiye nu wama fe nde nan masenfe a kanyi be.

⁶ Na kuye iba Yusufu naxa fa e yire, a naxa e li sunnunyi kui.

⁷ Na temui a naxa na Misira mange xa walike firinyie maxorin, naxee taxuxi a ra, «Munfe ra wo sunnunxi to?»

⁸ E naxa a yaabi, «Muxu bara xiye ndee nan sa, kono mixi yo mu na be naxan noma na fasaride.»

Yusufu naxa a fala e be, «Wo mu a kolon Ala noma a fasaride wo be? Wo xiye fala n be.»

⁹ Naxan pengi nu sama mange xa minse xon ma, a naxa a xiye fala Yusufu be. A naxe, «N tan ma xiye kui, n weni bili nan to a tixi n ya i.

¹⁰ Salon saxan na a bili ma. A to fuga, a fuge naxa weni bogi moxie ramini.

¹¹ Misira mange xa weni sase suxuxi n yi ra. N naxa na weni bogi moxie ba, n naxa e bundu Misira mange xa weni sase kui, n fa a so a yi ra.»

¹² Yusufu naxa a fala a be, «Yi xiye yi nan fasarixi: Na salonyi saxan naxan na ki, a xi saxan nan masenxi.

¹³ Xi saxan dangi xanbi, Misira mange i xun nakelima ne, a man fa i ragbilen i walide fori. I man fama ne weni tonbili sode Misira mange yi ra alo i darixi a ra ki naxe.

¹⁴ Konɔ i naxa nɛmu n ma i na heeri soto temui naxe. I xa findi saabui ra n be, i xa n ma fe fala Misira mange be alako n xa mini geeli kui,

¹⁵ barima e n tongoxi noe nan na Eburu boxi ma. Be fan, n mu fefe rabaxi naxan a niyama n xa geeli soto.»

¹⁶ Naxan taami ganma mange be, a to bara a to Yusufu woyenyi naxan tagi rabaxi a boore be, a fanxi a be, a naxa a fala Yusufu be, «N tan fan xiye nde saxi. Debe saxan doxoxi n xun ma, taami fixe na e kui.

¹⁷ Debe naxan doxoxi a fari, taamiganyi donse naxan birin nafalama Misira mange be, a birin nu na a kui. Konɔ xonie nu fa na donse masakun naxan doxoxi n xun ma.»

¹⁸ Yusufu naxa a masen a be, «I xa xiye yi nan fasarixi: Na debe saxanyi naxan na ki, a xi saxan

nan masenxi.

¹⁹ Xi saxan dangi xanbi, Misira mange i xunyi bolonma ne a de i. A i gbakuma ne wuri ma, xonie i sube masakun.»

²⁰ Xi saxan loxoe, Misira mange bari loxoe, mange naxa xulunyi belebele ti a xa waliksee be. Naxan jengi sama mange xa minse xon ma, a nun a xa taamiganyi, Misira mange naxa e xun nakeli waliksee tagi.

²¹ Naxan jengi sama minse xon ma, a naxa a ragbilen a walide fori, alako a man xa minse so a yi ra.

²² Kono a naxa a xa taamiganyi gbaku wuri ma alo Yusufu nu bara a tagi raba ki naxe.

²³ Naxan jengi sama mange xa minse xa fe xon ma, a mu ratu Yusufu xa fe ma, a nnemu a ma.

41

Misira Mange xa xiye

¹ Ne firin dangi xanbi, Misira mange naxa xiye nde sa. Na xiye kui a tixi xure de ra.

² A naxa ninge fate fanyi solofere to mini ra xure kui, e na jooge donfe kalee tagi.

³ Na dangi xanbi, ninge solofere gbete, naxee xosixi, nee naxa mini xure de ra boore ningee seeti ma.

⁴ Yi ninge xosixi solofere naxa yi ninge fate fanyi solofere don. Na nan lan Misira mange naxa xunu.

⁵ A to gbilen a sa ra, a man naxa xiye gbete sa.

⁶ Na xiye kui tonsoe solofere fanyi tixi bili keren ma.

⁷ Na dangi xanbi, tonsɔɛ solofere gbɛtɛ, naxee xun xurun, foye bara e ragan, e tixi boore tonsɔɛɛ sɛɛti ma. Yi tonsɔɛ xunxurie naxa yi tonsɔɛ rafexi fanyie don. Na nan lan, Misira mange naxa xunu. Na xiye nan na ki.

⁸ Na kuye iba, Misira mange boɓɛ nu minixi. A naxa mandurulae nun karamɔxɔɛ birin xili. A naxa na xiyeɛ masen e bɛ, kɔnɔ mixi yo mu sɔto e ya ma, naxan nɔ a tagi rabade a bɛ.

⁹ Na tɛmɛi naxan a jɛngi sama mange xa minse xɔn ma, na naxa wɔyɛnyi tongo a fa a fala Misira mange bɛ, «N nan ma kanari ya xaranma nɛ to lɔxɔɛ.

¹⁰ Tɛmɛi dangixi, Misira mange xɔnɔ nɛ a xa konyie ma. A naxa n suxu, a n balan sɔɔri mange xa geeli kui, a nun naxan taami ganma mange bɛ.

¹¹ A tan nun n tan, muxu birin xiye sa nɛ kɔɛ keren kui naxan tagi lan a xa raba. Kankan xa xiye nu wama fe nde masenfe a kanyi bɛ.

¹² Sɔɔri mange xa Eburu konyi nde nan nu na geeli kui muxu ya ma. Muxu to na xiyeɛ fala a bɛ, a naxa e birin fasari muxu bɛ. Muxu xiye naxee saxi, a naxa kankan gbe fasari a bɛ.

¹³ A birin dangi nɛ alo a xiye tagi raba muxu bɛ ki naxɛ. Misira mange bara n tan nagbilen n walide fori, kɔnɔ a bara boore gbaku wuri ma.»

¹⁴ Misira mange naxa xɛɛrae xɛɛ Yusufu yire. E naxa a ramini geeli kui a ikɔrɛxi ra. E naxa a xunyi bi, e sose gbɛtɛɛ ragoro a ma, e siga a ra Misira mange yire.

¹⁵ Misira mange naxa a masen Yusufu bɛ, «N bara xiye nde sa. Mixi yo mu nɔxi a tagi rabade,

kɔnɔ n bara a mɛ i tan xiye tagi rabama e na naxan fala i bɛ.»

¹⁶ Yusufu naxa Misira mangɛ yaabi, «N tan mu a ra. Ala nan Misira mangɛ xa xiye tagi rabama a bɛ.»

¹⁷ Misira mangɛ naxa a masen Yusufu bɛ, «N ma xiye kui n tixi xure dɛ ra.

¹⁸ N naxa ninge fate fanyi solofere to mini ra xure kui, e na pooge donfe kalee longori ra.

¹⁹ Na nan lan, ninge solofere gbɛtɛ naxa te e xanbi ra, e xɔsixi han. E ganyanxɔri birin saxi kɛnɛ ma. Han to n mu na ninge xɔsixi mɔoli to Misira bɔxi ma.

²⁰ Na ninge xɔsixi xun nakanaxie naxa na ninge solofere fate fanyi don.

²¹ Kɔnɔ na dangi xanbi, mixi yo mu nɔ a kolonde xa e bara e don. E xa xɔsi mu masara. Na nan lan, n naxa xunu.»

²² «Na tɛmui n man naxa xiye gbɛtɛ sa. Tɔnsɔɛ rafexi fanyi solofere tixi bili keren ma.

²³ Na dangi xanbi tɔnsɔɛ xunxuri solofere gbɛtɛ, foye naxee raganxi, nee naxa mini booree sɛɛti ma.

²⁴ Tɔnsɔɛ ponpoe naxa na tɔnsɔɛ solofere fanyi don. N bara na fala mandurulae bɛ, kɔnɔ mixi yo mu nɔ a fasaride n bɛ.»

²⁵ Yusufu naxa a fala Misira mangɛ bɛ, «I xa xiye firinyi birin fe keren nan masenxi. Ala bara i rakolon fe ma a fama naxan nabade.

²⁶ Na ninge solofere fanyie nun na tɔnsɔɛ solofere fanyie, jɛ solofere nan masenxi na ki. Na tan xiye keren nan a ra.

²⁷ Na ninge xosixi xun nakanaxi solofere nun na tonsɔɛ ponpoe solofere foye naxee raganxi, nee fan jɛ solofere kaamɛ nan masenxi.»

²⁸ «N xa nɔndi fala i bɛ, Ala bara fe masen Misira mangɛ bɛ a fama naxan nabade.

²⁹ Yi jɛ solofere naxan fafe yi ki, e findima jɛ fanyi nan na Misira bɔxi bɛ.

³⁰ Na na dangi, kaamɛ jɛ solofere gbɛtɛ fama fade, won nɛmuma nɛ na fe fanyi birin na. Kaamɛ bɔxi halakima nɛ.

³¹ Na findima fe magaaxuxi nan na, a lu alo sese fanyi mu nu raba yi bɔxi ma.»

³² «I yi xiye saxi nɛ dɔxɔ firin, barima Ala xa natɛ na a ra naxan mu kanama, a man mu buma a xa raba.

³³ Mangɛ, yakɔsi a lanma i xa xaxilima fen naxan lɔnnixi. I xa Misira nɔɛ so na kanyi yi ra.

³⁴ Mangɛ, i xa mixie sugandi naxee jɛngi fama sade bɔxi rawali xɔn ma yi jɛ fanyi solofere bun ma. Bɔxi daxamui busali suuli yo suuli, e xa fa keren na mangɛ xɔn ma, a xa a ragata.

³⁵ E xa donse birin malan, e xa a ragata taaɛ kui Misira mangɛ xa nɔɛ bun ma.

³⁶ Yi donse ragataxi fama Misira bɔxi ratangade kaamɛ ma, naxan fama fade jɛ solofere bun.»

³⁷ Na wɔyenyi naxa rafan Misira mangɛ nun a xa mixi birin ma.

³⁸ Misira mangɛ naxa a fala e bɛ, «Won nɔma mixi nde sɔtɔde naxan luma alo yi xɛmɛ? Ala Xaxili na a bɛ.»

³⁹ Misira mangɛ naxa a fala Yusufu bɛ, «Ala bara na fe birin masen i bɛ. Mixi yo mu na naxan

xaxili fan alo i tan, a xa lonni man xa dangi i gbe ra.

⁴⁰ I tan nan fama findide n ma banxi xunyi ra. N ma n̄ama fama birade i xa yaamari nan f̄oxo ra. N ma mangε kibanyi nan tun n nadangixi i ra.»

⁴¹ Misira mangε man naxa a fala Yusufu bε, «A mato, n bara n̄ε so i yi ra Misira b̄oxi birin ma.»

⁴² A naxa a xa gbeti xurunde ba a belexε ra, a naxa a so Yusufu belexε ra. A naxa sose fanyi ragoro a ma. A naxa k̄onmagore xεεma daaxi ragoro a k̄on ma.

⁴³ A naxa a rate gise kui, naxan birama Misira mangε ragise f̄oxo ra. S̄orie nu fa a fala e xui itexi ra n̄ama bε, «Wo xinbi sin!» Misira mangε a xa mangeya taxu Yusufu ra na ki nε.

⁴⁴ Misira mangε man naxa a fala Yusufu bε, «N tan nan mangε ra, k̄on̄o xa i mu yaamari fi naxan ma, fefe mu rabama Misira b̄oxi ma.»

⁴⁵ Misira mangε naxa Yusufu xili sa Safanati Paneya. A naxa Potifera, On s̄erexedubε, xa di gine Asana, fi a ma. Yusufu naxa Misira b̄oxi xun mato f̄olo a ra.

⁴⁶ Yusufu simaya nu bara n̄ε tongo saxan li, a fa Misira mangε yire temui naxε.

Na temui Yusufu naxa keli Misira mangε yire, a sa Misira b̄oxi birin īn̄εε.

⁴⁷ Na n̄ε solofere fanyi kui, b̄oxi birin naxa rawali.

⁴⁸ Yusufu naxa donse birin malan naxan s̄ot̄oxi na n̄ε solofere bun ma Misira b̄oxi ma. A naxa donse ragata tae kui naxan s̄ot̄oxi daaxa.

⁴⁹ Yusufu naxa donse x̄ori gbegbe malan, alo meyen̄yi naxan na baa dε ra. A naxa gbo ye han

a mu na xasabi sebe sɔnɔn, barima mixi yo mu nɔma a konti kolonde.

⁵⁰ Beenun kaame ɲe sin temui, Yusufu xa gine Asana, On serexedube Potifari xa di gine, naxa di firin bari a be.

⁵¹ Yusufu naxa a xa di singe xili sa Manasi. Na nan na ki, Ala bara a niya n bara neemu n ma toore birin ma, a nun n baba xa denbaya.

⁵² A naxa a xa di firin nde xili sa Eframmi. Na nan na ki, Ala bara n findi di bari ra boxi ma n xun nu goroxi dennaxe.

⁵³ Ne fanyi solofere naxa dangi Misira boxi ma.

⁵⁴ Kaame ɲe solofere naxa a li folo, alo Yusufu a tagi raba ki naxe. Kaame naxa din dunija birin na, konɔ baloe nu na Misira boxi tan ma.

⁵⁵ Kaame to bara Misira boxi birin suxu, jama naxa sɔnxɔe rate Misira mange ma baloe fe ra. Misira mange naxa a fala Misirakae birin be, «Wo siga a fala Yusufu be, a na fe naxan fala wo be, wo xa na raba.»

⁵⁶ Kaame naxa din boxi birin na. Yusufu naxa donse malandee rabi, a naxa mengi sara Misirakae ma, barima kaame nu bara senbe soto Misira boxi birin ma.

⁵⁷ Mixie nu fa keli yire birin, fafe mengi sarade Yusufu ma, barima kaame nu bara senbe soto dunija birin ma.

42

Yaxuba xa die sigafe Misira

¹ Yaxuba to bara a me a mengi na Misira, a naxa a fala a xa die be, «Wo doxoxi munfe ra?

² N bara a me a mengi na Misira. Wo goro, wo sa mengi sara won be alako won xa balo, won naxa fa faxa.»

³ Yusufu taara mixi fu naxa goro donse xori sarade Misira.

⁴ Yaxuba mu tin Bunyamin, Yusufu xunya, xa bira e foxo ra. A nu fa a fala, «N bara gaaxu fe jaaxi naxa fa a soto.»

⁵ Isirayila xa die naxa siga mengi sarade, e nun mixi gbete ra naxee fan nu waxi mengi xon, barima kaame nu bara din Kanaan boxi birin na.

⁶ Yusufu nan nu findixi mange xungbe ra Misira. A tan nan nu mengi sarama mixi birin ma. Yusufu taarae naxa fa, e e yatagi rafelen boxi ma a ya i.

⁷ Yusufu to a taarae to, a naxa e kolon, kono a naxa a yete rasan e ma. A naxa woyen e be a xoroxe ra, «Wo kelixi minden?» E naxa a yaabi, «Muxu kelixi Kanaan boxi nan ma, fafe donse sarade.»

⁸ Yusufu naxa a taarae kolon, kono e tan mu kolon soto a xa fe ma.

⁹ Yusufu naxa ratu a xa xiye ma, a naxan sa a taarae xa fe ra. A naxa a fala e be, «Boxi rabenyie nan na wo ra. Wo faxi yi boxi kobidee nan kolonde.»

¹⁰ E naxa a yaabi, «Ade. Mange, muxu faxi donse na tun sarade.

¹¹ Muxu birin, xeme keren xa die nan lanxi muxu ma. Mixi matinxinxie nan na muxu ra. Muxu na i xa yaamari bun ma, muxu mu findixi boxi rabenyie xa ra.»

¹² Yusufu naxa a fala e be, «Wule na a ra. Wo faxi boxi kobidee nan fende.»

13 E naxa a yaabi, «Muxu tan luxi alo i xa konyie. Muxu di fu nun firin nan a ra. Mixi keren ma die nan na muxu birin na Kanaan boxi ma. Muxu birin xunya na muxu baba yire, di keren tan bara laaxira.»

14 Yusufu naxa a fala e be, «N a kolon a boxi rabenyie nan na wo ra.

15 N wo matoma yi nan ma. Misira mange xili ra, wo mu kelima be danmi wo xunya mu fa.

16 Wo mixi nde xee wo ya ma a xa sa fa wo xunya ra. Wo tan donxoe soma geeli ne. N fama wo xa woyenyi matode, n xa a kolon xa wo nondi falama, xa na mu Misira mange xili ra, boxi rabenyie nan na wo ra.»

17 A naxa e birin makankan han xi saxan.

18 Xi saxan loxe, Yusufu naxa a fala e be, «Xa wo bara n xui suxu, wo mu faxama, barima n gaaxuma Ala ya ra.

19 Xa mixi matinxinxie nan wo ra, wo mixi keren lu geeli kui, booree xa donse xanin wo xa denbayae xon ma, barima e na toore kui.

20 Wo xa fa wo xunya ra n xon ma alako n xa a kolon xa nondi falee nan wo ra, na nan a toma wo mu faxama.»

21 Na temui, e nu fa a fala e boore be, «Iyo won tan nan yati foxi na won yete ma, barima won na won xunya xa yamaoxunyi to ne. A naxa won mayandi, konon won jan mu a danxun. Na fe nan a toxi won na yi toore kui.»

22 Ruben to woyenyi tongo, a naxa a fala e be, «N na a fala ne wo be, wo naxa gbaloe fe raba na dimedi ra. Konon wo mu tin wo tuli matide n na. Yakosi a haake nan won bonbofe yi ki.»

²³ E mu nu a kolonxi a Yusufu e xa xui mema, barima xui madangi nu na e tagi.

²⁴ Yusufu naxa a makuya e ra, a nu fa wa. Na dangi xanbi, a naxa fa woyende e be. A naxa Simeyon tongo e ya ma, a a sa geeli e ya xori.

²⁵ Yusufu naxa yaamari fi a xa walikεe ma, e xa e xa bekie rafe donse xori ra, e xa e xa kobiri fan sa kankan xa bekie kui a nun e fande. Na naxa raba e be.

²⁶ Na temui Yusufu xa taarae naxa e xa mengi kote sa sofalee fari, e naxa siga.

²⁷ E to xide li, keren naxa a xa beki rabi alako a xa donse xori so a xa sofale yi ra. A naxa a xa kobiri to a xa beki kui.

²⁸ A naxa a fala a taarae be, «E bara n ma kobiri ragbilen n ma. A tan nan na n ma beki kui yi ki.» E bope naxa mini. E nu fa e boore maxorin kontofili kui, «Ala munse rabaxi won na yi ki?»

²⁹ E to so e baba Yaxuba yire Kanaan boxi ma, e naxa na birin dentege a be.

³⁰ E naxa a fala, «Xeme naxan na na boxi mange ra, a woyenxi ne muxu be a xoxoxe ra. A man fa muxu findi mixie ra naxee faxi a xa boxi rabende.

³¹ Muxu naxa a fala a be, «Mixi matinxinxie nan na muxu ra, boxi rabenyie xa mu lanxi muxu ma.

³² Muxu di fu nun firin na a ra, muxu birin baba keren. Keren bara laaxira, muxu xunya na muxu baba fe ma Kanaan boxi ma.»

³³ Na xeme naxan na na boxi mange ra, a falaxi ne muxu be, «N wama a kolonfe ne xa mixi matinxinxie nan na wo ra. Wo mixi keren lu n yire be. Wo mengi xanin wo xa mixie xon, barima kaame na e ma. Wo siga,

³⁴ kɔnɔ wo man xa fa wo xunya ra n xɔn ma. N fama a kolonde na nan ma mixi matinxinxie nan wo ra, bɔxi rabenyie mu wo ra. Na temui, n wo xunya soma wo yi ra, wo man fa yuleya raba n ma bɔxi kui.»

³⁵ E to e xa bɛkie ibagan, kankan naxa a xa kɔbiri to a xa bɛki kui. E tan nun e baba to na kɔbiri to, e birin naxa gaaxu.

³⁶ E baba Yaxuba naxa a fala e bɛ, «Wo bara n nagan n ma die ra. Yusufu mu na fa, Simeyɔn fan mu na. Wo man waxi Bunyamin nan fan tongofe yi ki. Yi kote birin findixi n tan nan gbe ra.»

³⁷ Ruben naxa a fala a baba bɛ, «Xa n mu Bunyamin nagbilen i ma, i xa n ma di firinyie faxes. Bunyamin so n yi ra, n man fama a ra.»

³⁸ Yaxuba naxa a yaabi, «Wo nun n ma di birin mu sigama, barima a taara bara faxes, a keren nan fa luxi. Xa fe nde sa a soto wo xa biyaasi kui, n ma simaya rapɔnyi findima n be sunnunyi nan na wo fɔxi ra.»

43

Yaxuba xa die xa biyaasi firin nde

¹ Kaame senbe nu gboma nan tun Kanaan bɔxi kui.

² Yaxuba nun a xa denbaya to bara ge mengi birin donde e fa naxan na kelife ra Misira, Yaxuba naxa a fala a xa die bɛ, «Wo man xa siga, wo xa sa donse nde sara won bɛ.»

³ Yuda naxa a yaabi, «Misira mange a fala ne muxu be a fanyi ra, <Wo mu n yatagi toma xa wo nun wo xunya birin mu fa.>

⁴ Xa i bara tin muxu nun Bunyamin birin xa siga, muxu sigama ne, muxu sa donse sara i be.

⁵ Kɔnɔ xa i mu tin na ra, muxu mu sigama, barima na xeme a fala ne muxu be, <Wo mu n yatagi toma xa wo nun wo xunya birin xa mu fa.>»

⁶ Na temui Isirayila naxa a fala, «Munfe ra wo fe kobi ilanxi n na a falafe na xeme be a xunya gbete na wo be?»

⁷ E naxa a yaabi, «Na xeme muxu maxorinxi ne a xɔrɔxɔe ra muxu bari ki ma. A nu fa a fala, <Wo baba man na simaya kui? Wo xunya nde na?> Muxu fan naxa a xa maxorinyi birin yaabi. Muxu jɔxɔ mu nu a ma, a falama, <Wo fa wo xunya ra.>»

⁸ Yuda naxa a fala a baba Isirayila be, «A lu muxu nun dimedi xa siga. Muxu xa siga, na temui won baloe sɔtɔma ne won mu faxa, i tan, muxu tan, a nun muxu xa die.

⁹ I ya ti n tan na. I fama a maxorinde n tan nan ma. Xa n mu fa a ra, n fa a ti i ya i, na kote bara findi n gbe ra i mabiri.

¹⁰ Yakɔsi, xa yi fe xa mu muxu rabuxi nu, muxu bara sigɛ nun fa firin naba nu.»

¹¹ E baba Isirayila naxa a fala e be, «Yi nan to fa a ra, wo fan yi nan nabama. Wo bɔxi daxamui ndee sa kote alako wo xa na xeme sanba wuri dole, kumi, surayi, labunde, kusu, nun foote kansira.

¹² Wo xa mengi sare singe, wo naxan toxi bekie kui, a nun mengi gbete sare, wo xa na kobiri birin xanin wo xun. Temunde na findixi neemui nan na.

¹³ Wo wo xunya tongo, wo xa siga na xeme yire.

14 Ala Senbe Kanyi xa a niya na xeme xa kinikini wo ma, a xa wo xunya so wo yi ra a nun Bunyamin. Xa n tan fa ganma ne n ma die birin na, n bara yerele.»

15 Yaxuba xa die naxa na sanbasee yailan. E naxa mengi sare singe kobiri tongo, a nun e lanma e xa mengi gbete sara kobiri naxan na. E naxa siga Misira a nun Bunyamin, e sa e yete dentegge Yusufu be.

16 Yusufu to Bunyamin to e ya ma, a naxa a fala a xa konyi be, «Yi xeme xanin n xonyi. I xa xuruse ndee faxa, i donse yailan, alako muxu xa muxu dege yire keren to yanyi ra.»

17 Yusufu xa konyi naxa a xa yaamari raba keren na. A naxa Yaxuba xa die xanin Yusufu xonyi.

18 Gaaxui naxa lu e ma a nu e xaninma temui naxe Yusufu xonyi. E nu fa a fala e boore be, «E na won xaninfe na kobiri nan ma fe ra, won naxan to won ma bekie kui. E fama ne dutunde won ma, e won ma sofalee tongo, e won findi konyie ra.»

19 Na kui e naxa e maso Yusufu xa banxi konyi ra, e naxa woyen a ra banxi sode de ra.

20 E naxa a fala, «Yandi mange, muxu singe bara fa be nu donse sarade.

21 Kono muxu to muxu xide li gbilenfe ra muxu xonyi, muxu naxa muxu xa bekie rafulun, kankan naxa a xa kobiri to a xa beki kui na donse saraxi naxan na. Yakosi muxu man bara fa na kobiri ragbilende i ma.

22 Muxu bara fa kobiri gbete fan na, alako muxu man xa donse gbete sara. Muxu mu a

kolon mixi yo naxan na kɔbiri saxi muxu xa bekie kui.»

²³ Mange xa konyi naxa e yaabi, «Wo bɔɲe xa sa, wo naxa gaaxu. Ala na a ra, wo baba Marigi Ala nan na harige fixi wo ma wo xa bekie kui. N tan yati nan wo xa kɔbiri rasuxu.» Na temui a naxa Simeyɔn ramini e ma,

²⁴ a fa e raso Yusufu xɔnyi. A naxa ye so e yi ra, alako e xa e sanyie maxa. A naxa jooge so e xa sofalee yi ra donse ra.

²⁵ Yusufu taarae naxa sanbasee yailan, beenu Yusufu soma temui naxe yanyi ra, barima e nu bara a me e e degema naa ne.

²⁶ Yusufu to so banxi, e naxa a xa sanbasee so a yi ra, e e rafelen bɔxi ma a be.

²⁷ Yusufu naxa e maxɔrin xa e yalanxi. A man naxa e maxɔrin, «Wo baba forixi wo naxan xa fe fala n be, se mu a toxi? A man na simaya kui?»

²⁸ E naxa a yaabi, «I xa konyi muxu baba, sese mu a sɔtɔxi. A man na simaya kui.» E man naxa e rafelen bɔxi ma a bun ma.

²⁹ Yusufu to a ya rakeli, a naxa a xunya Bunyamin to, a nga xa di. A naxa a fala, «Yi nan na wo xunya ra wo naxan xa fe fala n be?» Yusufu naxa a fala Bunyamin be, «N ma di, Ala xa heeri fi i ma.»

³⁰ A xunya xa fe kinikini naxa goro a sondonyi kui, wa xoli naxa a suxu. A naxa keli mafuren, a so a xide a nu fa wa.

³¹ Yusufu to ge a ya rafurukude, a naxa mini, a na mapɔxunyi ba a ya ra. A naxa yaamari fi, «Wo donse itaxun.»

³² A xa walikɛe naxa a gbe sa a xati ma, e a taarae gbe dɔxɔ e xati ma, e Misirakae gbe fan

dɔxɔ e xati ma, barima Misirakae nun Eburu mixie mu e degema yire keren. Misirakae xa naamunyi mu tinma na ra feo.

³³ Yusufu xa walikɛɛ naxa a taarae magoro a ya xɔri. E birin nu magoroxi a fori ki ma, keli di singe ma han dimɛdi. Yi fe naxa e birin kaaba.

³⁴ Yusufu to yaamari fi donse xa so e yi ra, Bunyamin xa donse nu dangi a taarae gbe ra dɔxɔ suuli. E birin naxa e dege, e min, han e wasa.

44

Yusufu na a taarae matofe

¹ Yusufu naxa yi yaamari so a xa banxi walikɛɛ xunyi yi ra, a naxɛ, «Yi mixie xa bɛkie rafe donse ra e nɔma naxan xaninde. I man xa e xa kɔbiri sa e xa bɛkie kui.

² I xa n ma ye minse gbeti daaxi fan sa e birin xunya dɔnxɔɛ xa bɛki kui, a nun a xa mɛngi sara kɔbiri.» Yusufu fe naxan birin fala a xa walikɛɛ bɛ, a naxa a birin naba.

³ Kuye to iba gɛɛɛɛɛ, Yaxuba xa die naxa siga, e nun e xa sofalee ra.

⁴ E naxa keli taa kui, kɔnɔ beenun e xa makuya, Yusufu naxa a fala a xa walikɛɛ bɛ, «Keli, i siga na mixie fɔxɔ ra, i xa e suxu. I na e li, a fala e bɛ, «Wo fe fanyi masaraxi fe kobi ra munfe ra?

⁵ Munfe ra wo n ma mangɛ xa ye minse gbeti daaxi se matose mupaxi? Na fe mɔoli mu fan.»

⁶ Mangɛ xa walikɛɛ to e yire li, a naxa na birin fala e bɛ.

⁷ E naxa a yaabi, «Mangɛ, i wɔyɛnma yi mɔoli ra munfe ra? Muxu tan, i xa konyie mu nɔma na mɔoli rabade.

⁸ Muxu kɔbiri naxan to bekie kui Kanaan, muxu bara fa a ra. Munfe ra muxu gbeti, xa na mu a ra xeema, mupama i xa mange xa banxi kui?

⁹ I na sese to muxu yi ra naxan findixi Misira mange gbe ra, i xa na kanyi faxa, i xa muxu tan donxɔee fan findi i xa konyie ra.»

¹⁰ Mange xa konyi naxa a fala, «Na bara fan. Wo naxan falaxi yi ki, n fan bara tin na ra. N na se keren to mixi naxan yi ra, na tan bara findi n ma konyi ra, wo tan donxɔee bara kisi.»

¹¹ E birin naxa e xa bekie ragoro mafuren, e naxa e rafulun.

¹² Mange xa konyi naxa e fetenken folo fori ma a sa dɔxo dimedi ra. Na ye minse gbeti daaxi naxa to Bunyamin xa beki kui.

¹³ Na kui Yaxuba xa die naxa e xa donmae iboo. E birin naxa e xa kote baki sofalee fari, e man naxa gbilen taa kui.

¹⁴ Yuda nun a xunya e to Yusufu xɔnyi li, e naxa e felen a bun boxi ma.

¹⁵ Yusufu naxa a fala e be, «Wo yi rabaxi munfe ra? Wo mu a kolon, mixi alo n tan a noma se matode fe birin ma?»

¹⁶ Yuda naxa a yaabi, «N munse falama n ma mange be? N lan n xa munse fala? Muxu noma fiixede di? Ala bara i xa konyie to fe kobi xun ma. Muxu bara findi n ma mange xa konyie ra, muxu tan nun yi ye minse gbeti daaxi toxi mixi naxan yi.»

¹⁷ Yusufu naxa a fala, «N mu noma na mooli rabade. Yi ye minse gbeti daaxi toxi mixi naxan yi ra, na nan na n ma konyi ra, kono wo tan, wo siga xaxilisa kui wo baba yire.»

18 Na xanbi Yuda naxa makore mange ra, a naxa a fala a be, «N bara i mayandi n ma mange, a lu n xa masenyi nde ti i be. I bore naxa te n tan i xa konyi xili ma, barima i luxi ne alo Misira mange.

19 A singe ra i muxu maxorin ne, fa a fala, «Wo baba na na? Wo xunya nde na na?»

20 Muxu naxa i yaabi, «Muxu baba forixi na na, a nun muxu xunya, a naxan sotoxi a xa xemeforiɲa kui. Bunyamin taara bara faxa, a keren nan fa luxi a nga xa die ya ma, a tan nan nafan muxu baba ma.»»

21 «I bara a fala muxu tan i xa konyie be, «Wo fa a ra n xon ma alako n xa a to n ya ra.»

22 Muxu naxa n ma mange yaabi, «Yi dimedi mu kelima a baba seeti ma, xa na mu a ra a baba faxama ne.»

23 Kono i bara a fala i xa konyie be, «Xa wo nun wo xunya birin mu fa, n mu n ya tima wo be.»

24 Muxu to siga n baba yire, i xa konyi, muxu naxa mange xa dentege sa a be.»

25 «Na dangi xanbi, muxu baba man naxa a fala muxu be, «Wo siga, wo xa sa donse nde sara won be.»

26 Muxu naxa a yaabi, «Muxu mu noma sigade xa muxu nun muxu xunya birin mu a ra. Xa biyaasi lanma, fo muxu nun muxu xunya xa siga. Xa na mu a ra, yi xeme mu muxu rasenema.»

27 I xa konyi, n baba, a a fala ne muxu be, «Wo a kolon n ma gine di xeme firin nan barixi n be.

28 Keren kelixi ne n xun ma, n joxo luxi a ma temunde sube nde bara a iboo, barima han yakosi n mu nu a to.

²⁹ Xa wo yi di fan tongo n xun ma, fe jaaxi nde naxa a soto, n faxama ne na sunnunyi ra n fate.»

³⁰ «Yakosi xa n sa gbilen n baba yire, xa muxu nun yi dimedi birin xa mu a ra,

³¹ n baba faxama ne, barima a nii luuti nan Bunyamin na. A na a to yi dimedi mu na muxu foxo ra, muxu tan i xa konyie bara e baba forixi faxa sunnunyi ra a fate.

³² N tan i xa konyi, n doxoxi ne seeke ra yi dimedi xa fe ra. N nu bara a fala n baba be, «Xa n mu gbilen a ra i yire, na bara findi n ma kote ra n ma duniyeigiri birin kui.»

³³ «Yakosi n bara i mayandi, i xa tin n tan xa lu yi dimedi joxoe ra, n xa findi i xa konyi ra, alako yi dimedi nun a taarae birin xa siga.

³⁴ N noma sigade n baba yire di, xa muxu nun yi dimedi birin xa mu a ra? N mu noma a lude sunnunyi xa n baba faxa n ya xori.»

45

Yusufu a yete masenfe

¹ Yusufu to mu nu wama wafe a xa konyie ya xori, a naxa e yamari e birin xa mini. Na kui, a nu a yete masenma a taarae be temui naxe, mixi gbete yo mu nu na naa.

² Yusufu naxa wa a xui itexi ra, han Misirakae nun Misira mange xa mixi birin naxa na fe kolon.

³ Yusufu naxa a masen a taarae be, «Yusufu nan n na! N baba man na duniye?» Kono a taarae mu no a yaabide fefe ma. E de bara ixara, e gaaxu a ya ra.

⁴ Yusufu naxa a fala a taarae be, «N bara wo maxandi, wo xa wo maso n na.» E naxa e maso

a ra. A naxa a fala, «N tan nan na Yusufu ra, wo xunya, wo naxan mati a xa findi konyi ra Misirakae be.

⁵ Yakosi wo boƚe naxa mini, wo naxa gaaxu, wo to bara n mati konyi ra, n saramae naxa fa n na yi boxi ma. Ala nan na ragirixi. A tan nan n xeeƚi wo ya ra alako n xa wo rakisi.

⁶ Wo bara a to, ƚe firin nan yi ki kaame na boxi ma, koƚo ƚe suuli man luxi. Boxi mu rawalima, sansi mu xabama.

⁷ Ala n nasانبaxi ne wo ya ra, alako n xa boxi donse nde ragata wo be, wo xa no balode maratange kui.

⁸ Wo tan xa mu faxi n na be. Ala na a ra. A tan nan n findi Misira mange baba ra, a xa banxi nun a xa boxi birin xa lu n ma yaamari bun ma.»

⁹ «Wo xulun, wo xa siga n baba yire. Wo xa a fala a be, <I xa di Yusufu yi nan falaxi, «Ala bara n findi Misira mange ra. I xa siga n yire, i naxa dugundi.

¹⁰ I fama lude Gosen boxi nan ma n fe ma, i tan, i xa die, i xa mamadie, i xa xurusee, nun i harige birin.

¹¹ ƚe suuli kaame man luxi. N i hayi birin fanma ne Gosen, alako i nun i xa denbaya naxa findi setaree ra.»»

¹² «Wo bara a to wo yete ya ra, n xunya Bunyamin fan bara a to, a n tan yati nan woƚenfe wo be.

¹³ Wo xa n ma mangeya senbe tagi raba n baba be, n na naxan kui Misira boxi ma, a nun wo fe naxan birin toxi. Wo wo xulun, wo xa fa n baba ra han be.»

¹⁴ Yusufu naxa findigilin a xunya Bunyamin ma, e firin naxa wa a xɔɔxɔɔe ra.

¹⁵ Yusufu naxa a taarae fan masunbu, e birin naxa wa. Na xanbi, a taarae naxa suusa woyende a be.

¹⁶ Misira mange naxa kolon soto a ma, a Yusufu taarae bara fa. Na naxa rafa Misira mange nun a xa mixi birin ma.

¹⁷ A naxa a masen Yusufu be, «A fala i taarae be, «Wo kote baki wo xa sofalee fari, wo xa siga Kanaan boxi ma.

¹⁸ Na temui wo xa gbilen wo nun wo baba nun wo xabile ra n yire. Se fanyi naxan birin na Misira boxi ma, n na a soma ne wo yi ra, wo man fa boxi daxamui fanyi don.»

¹⁹ I xa a fala i taarae be, «Wo xa Misira gisee xanin, wo xa wo baba, wo xa die, nun wo xa ginsee baki e kui, wo xa fa e ra.

²⁰ Wo naxa mone sese xa fe ra, barima se fanyi naxan birin na Misira boxi ma, a findima wo gbe nan na.»»

²¹ Isirayila xa die naxa na raba. Yusufu naxa gisee so a taarae yi ra alo Misira mange a fala a be ki naxe. A naxa fande fan so e yi ra e naxan donma kira ra.

²² A naxa donma fanyie fi a taarae birin ma. Kono a kobiri kole keme saxan nan fi Bunyamin tan ma, a nun donma suuli.

²³ A naxa Misira daxamui fanyi baki sofale fu fari a baba xa sanbe. A man naxa donse xori, taami, nun fande gbetee baki sofale gine fu fari a baba xa biyaasi xa fe ra.

²⁴ Na dangi xanbi, a naxa a taarae lu e xa siga. A naxa a fala e be, «Wo naxa galanbu kira xon

ma de!»

²⁵ E naxa keli Misira, e te Kanaan boxi ma e baba Yaxuba yire.

²⁶ E naxa a fala a be, «Yusufu mu faxaxi! A tan nan Misira boxi birin yamarima!» Yaxuba to na me, a mu no lade na ra.

²⁷ Kono e to Yusufu xa masenyi birin dentege a be, a ya fan naxa gisee to Yusufu naxee rasanbaxi a xanife ra, Yaxuba naxa seewa.

²⁸ Isirayila naxa a fala, «N bara jalexin, n ma di Yusufu man na jengife. Beenun n xa faxa, n fama ne a tode.»

46

Yaxuba sigafe Misira

¹ Yaxuba naxa a harige birin xanin a xun ma. A to Beriseeba li, a naxa serexe ba a baba Isiyaga Marigi Alatala be.

² Ala naxa Isirayila xili xiye kui, «Yaxuba, Yaxuba.» Isirayila naxa a ratin, «N tan nan ya.»

³ Ala naxa a masen a be, «N tan nan na Ala ra, i baba Marigi Ala. Hali i mu gaaxu sigafe ra Misira, barima n i findima si belebele nan na.

⁴ Won birin nan sigama Misira, n tan nan man fama i ragbilende be. Yusufu yati nan fama i yae ragalide i non temui.»

⁵ Na kui, Yaxuba naxa keli Beriseeba. Isirayila xa die naxa e baba Yaxuba, e xa die, a nun e xa ginse baki gisee kui, Misira mange naxee rasanba.

⁶ E naxa e xa xurusee tongo, a nun e se naxan birin soto Kanaan boxi ma. Yaxuba naxa siga Misira a nun a bonsoe birin.

⁷ A naxa a xa die nun a xa mamadie birin xanin a xun ma. A naxa siga a tan nun a bõnsõe birin.

⁸ Isirayila xa die xili nan ya naxee siga Misira. Yaxuba nun a xa di xemæe xa taruxui nan ya: Yaxuba xa di singe lanxi Ruben nan ma.

⁹ Ruben xa die nan ya: Hanoki, Palu, Heseron, nun Karimi.

¹⁰ Simeyon xa die nan ya: Yemuweli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, nun Soli. Soli findi Kanaan ginε xa di nan na.

¹¹ Lewi xa die nan ya: Gerison, Kohata, nun Merari.

¹² Yuda xa die nan ya: Eri, Onan, Selaha, Peresi, nun Sera. Kõnõ Eri nun Onan faxa Kanaan bõxi nan ma. Peresi xa die findi Heseron nun Hamuli nan na.

¹³ Isakari xa die nan ya: Tola, Puwa, Yasubu, nun Simiron.

¹⁴ Sabulon xa die nan ya: Seredi, Elon, nun Yaxaleeli.

¹⁵ Die nan na ki, Leya naxee bari Yaxuba be Padan Arami.

A man naxa a xa di ginε Dina bari naa.

A xa di xemæe nun di ginε kõnti birin nalanxi mixi tongo saxan a nun saxan.

¹⁶ Gadi xa die nan ya: Sefon, Hagi, Suni, Esibon, Eri, Arodi, nun Areli.

¹⁷ Aseri xa die nan ya: Yimina, Yisiwa, Yisiwi, Beriya, a nun e xunya ginεma Sera.

Beriya xa die findi Heberi nun Malakiyeli nan na.

18 Die nan na ki, Silipa naxee bari Yaxuba be.
E birin nalanxi mixi fu nun senni.
Laban nu bara Silipa so a xa di ginε Leya yi ra.

19 Yaxuba xa ginε Raxele xa die nan ya:
Yusufu nun Bunyamin.

20 Asena naxa di firin soto Yusufu be Misira boxi
ma:

Manasi nun Efirami.

Asana nan lanxi On σερεχεδube Potifari xa di
ginε ma.

21 Bunyamin xa die nan ya:

Bela, Beker, Asibeli, Gera, Naaman,
Eki, Rosi, Xupimi, Mupimi, nun Arade.

22 Die nan na ki, Raxele naxee bari Yaxuba be.
E birin nalanxi mixi fu nun naani.

23 Dana xa di nan ya:

Xusimi.

24 Nafatali xa die nan ya:

Yaxaseeli, Guni, Yeseri, nun Silemi.

25 Die nan na ki, Bila naxee bari Yaxuba be.

E birin nalanxi mixi solofere.

Laban nu bara Bila so a xa di ginε Raxele yi ra.

26 Yaxuba nun mixi naxee birin siga Misira,
a bonsœ birin nalanxi mixi tongo senni nun
senni,

bafe a xa die xa ginε ra.

27 Yusufu di xeme firin nan bari Misira.

Yaxuba xabile naxan siga Misira boxi ma,
e konti birin nalanxi mixi tongo solofere.

28 Yaxuba naxa Yuda xεε a ya ra Yusufu xon ma, alako a xa kira yailan e be sigafe ra Gosen. E to so Gosen boxi ma,

29 Yusufu naxa a gise tongo, a naxa siga a baba Isirayila ralande naa. A to a li, a naxa findigilin a ma, a nu fa wa ra a xonkuye ra.

30 Isirayila naxa a fala Yusufu be, «Hali n faxa fa, n boje bara sa barima n bara i yatagi to, i man na jengife.»

31 Yusufu naxa a fala a taarae be, a nun a baba xa denbaya, «N xa siga, n xa sa a fala Misira mange be, <N taarae nun n baba xa denbaya naxee nu sabatixi Kanaan boxi ma, e birin bara fa n yire.

32 Yi mixie goore kanyie nan e ra. E xurusee nan demadonna. E bara fa e xa goore ra, sie, yexee, ningee, nun e harige birin.»

33 Misira mange na wo xili temui naxe, a wo maxorinma ne wo xa wali ma.

34 Wo xa a yaabi, <Muxu tan i xa konyie findixi xuruse maxurie nan na, kabi muxu dimedi temui han yakosi, alo muxu benbae nu a rabama ki naxe.> Na kui wo fama lude Gosen boxi nan ma, barima xuruse demadonyie rapaaxu Misirakae ma.»

47

Yaxuba sabatife Misira

1 Yusufu naxa siga a sa a fala Misira mange be, «N baba nun n ngaxakerenyie bara fa Gosen kelife Kanaan boxi ma. E bara fa e xa xurusee nun e harige birin na.»

² A naxa a taara suuli ndee masen Misira mange be.

³ Misira mange naxa Yusufu taarae maxorin, «Wo wali mundun nabama?» E naxa Misira mange yaabi, «Muxu tan i xa konyie findixi xuruse demadonyie nan na, alo muxu benbae nu a rabama ki naxe.»

⁴ E man naxa a fala Misira mange be, «Muxu faxi ne, muxu xa lu yi boxi ma sinden, barima sexe mu na muxu xonyi kore xurusee naxan donma. Kaame bara din Kanaan boxi ra. Muxu bara i mayandi i xa muxu tan i xa konyie sago sa, muxu xa lu Gosen boxi ma.»

⁵ Misira mange naxa a fala Yusufu be, «I baba nun i taarae bara fa i foxo ra.

⁶ Misira boxi na i sagoe. Yire fanyi fen Gosen mabiri, i baba nun i ngaxakerenyie luma dennaxe. Xa i mixi matinxinxie kolon e ya ma, e sugandi e xa findi n ma xuruse demadonyie ra.»

⁷ Na dangi xanbi, Yusufu naxa a baba xanin Misira mange yire, a a masen a be. Yaxuba naxa duba Misira mange be.

⁸ Misira mange naxa Yaxuba maxorin, «I xa simaya je yeri a ra yi ki?»

⁹ Yaxuba naxa Misira mange yaabi, «N ma simaya je keme je tongo saxan na a ra yi ki. N simaya dunke naxasixi nan sotoxi. A jan mu makorexi n benbae xa simaya xasabi ra.»

¹⁰ Yaxuba to duba Misira mange be, a naxa siga.

¹¹ Yusufu naxa boxi fanyi fi a baba nun a taarae ma, alo Misira mange a yamari ki naxe. E boxi naxan soto a tan nan fan Misira boxi birin be. A xili Ramesesi.

¹² Yusufu naxa mēeni a baba, a taarae, nun a baba xa denbayae birin ma.

¹³ Na temui kaame nu bara senbe soto. Donse mu nu toma keli Misira boxi ma han Kanaan. Kaame naxa nama halaki.

¹⁴ Kobiri naxan birin nu na Misira nun Kanaan boxi ma, Yusufu naxa a masara mengi ra. A naxa na kobiri ragata Misira mange xa banxi kui.

¹⁵ Misirakae nun Kanaankae xa kobiri birin to non, Misirakae naxa fa Yusufu yire e a fala, «Donse so muxu yi ra! A lanma muxu xa faxa i ya xori? Muxu xa kobiri birin bara non.»

¹⁶ Yusufu naxa e yaabi, «Wo fa wo xa xurusee ra, won xa a masara donse ra, barima kobiri mu na wo yi ra.»

¹⁷ E naxa fa e xa xurusee ra Yusufu xon ma. E xa soe, sie, yexee, ningee, nun sofalee, e nee birin masara Yusufu ma donse ra. A naxa donse taxun e ra e xa xurusee masare ra.

¹⁸ Na je to dangi, e naxa fa a yire, e a fala a be, «Muxu mu noma muxu noxunde muxu xa mange ma. Kobiri yo mu na muxu yi ra. Muxu xa xuruse fan birin na muxu xa mange yi ra. Muxu gundie nun muxu xa boxie gbansan nan luxi muxu yi ra donse sare ra muxu xa mange be.

¹⁹ A lanma muxu xa faxa i ya xori, muxu xa boxie xun xa rakana? Muxu nun muxu xa boxie masara donse ra, muxu xa findi Misira mange xa konyie ra, muxu xa boxie fan xa findi a gbe ra. Sansi xori so muxu yi ra muxu naxan nawalima, muxu xa balo alako muxu naxa faxa, boxi fan naxa rabejin.»

²⁰ Na kui Yusufu naxa Misirakae xa boxi birin sara Misira mange be. Kaame xa xoxoxe nu

bara a niya e xa e xa b̄oxi birin mati Misira mange ma.

²¹ Yusufu Misira ɲama birin findi konyie ra na ki n̄e.

²² K̄on̄o s̄er̄ex̄edub̄ee tan mu e gbe b̄oxie sara, barima Misira mange nu hinn̄ema e ra donse fe ra.

²³ Yusufu naxa a fala ɲama b̄e, «N bara wo sara to a nun wo xa b̄oxie Misira mange b̄e. Sansi nan yi ki, wo xa b̄oxie rawali.

²⁴ A xaba t̄em̄ui, wo a d̄ox̄o suuli nde soma Misira mange nan yi ra. D̄ox̄o naani naxee luma, na findima sansi nun baloe nan na, wo tan, wo xa die, a nun wo xa mixi birin b̄e.»

²⁵ E naxa a fala, «I bara muxu rakisi! Muxu bara muxu xa mange xa fe fanyi to a naxan nabaxi muxu b̄e. Muxu findima Misira mange xa konyie nan na.»

²⁶ Yusufu naxa na findi seriye ra. Han to Misira b̄oxi daxamui d̄ox̄o suuli nde birin findi Misira mange nan gbe ra. S̄er̄ex̄edub̄ee xa b̄oxie nan gbansan mu findixi Misira mange gbe ra.

²⁷ Isirayilakae naxa sabati Gosen Misira b̄oxi ma. Na b̄oxi naxa findi e gbe ra. E b̄on̄s̄oe naxa gbo ye.

²⁸ Yaxuba ɲe fu nun solofere nan naba Misira b̄oxi ma. A xa simaya naxa ɲe k̄em̄e ɲe tongo naani nun solofere li.

²⁹ Isirayila xa simaya to nu fa ɲon̄fe, a naxa a xa di Yusufu xili, a a fala a b̄e, «Na kui, i xa i belexe d̄ox̄o n tabe bunyi ra, i fa i kali n b̄e fa a falafe ra, i mu n nagatama yi Misira b̄oxi ma, i xa m̄eeni n ma tinxinyi kui, i hinne n na.

³⁰ N na laaxira temui naxe, i xa n namini Misira, i sa n nagata n benbae xa gaburi yire.» Yusufu naxa a yaabi, «I naxan falaxi n be, n na rabama ne.»

³¹ Yaxuba naxa a fala, «I rakali n be.» Yusufu naxa a kali a be. Na temui Yaxuba naxa a felen a xa sade xunyi ra.

48

Yusufu xa die Manasi nun Eframi

¹ Na fe birin to bara dangi, e naxa a fala Yusufu be, «I baba mu yalanxi.» Yusufu naxa siga a baba yire, a nun a xa di xeme firinyie, Manasi nun Eframi.

² Mixi nde naxa a fala Yaxuba be, «I xa di Yusufu bara fa.» Isirayila naxa senbe raba, a keli, a doxo sade ma.

³ Yaxuba naxa a fala Yusufu be, «Ala Senbe Kanyi mini ne n ma Lusi Kanaan boxi ma. A naxa barake sa n ma fe.

⁴ Ala naxa a fala n be, «N i findima dibari belebele nan na. N i xa die rawuyama ne, han e findi pama gbege ra. N yi boxi fima ne i bonsoe ma, hali i dangi xanbi, a findi e gbe ra han dunija jon.»»

⁵ «Yakosi yi di firinyie, i naxee barixi Misira beenun n tan xa fa, n bara e findi n ma die ra. Eframi nun Manasi findima n tan nan gbe ra, alo Ruben nun Simeyon.

⁶ Kono i di naxee barima yee xanbi ra, i gbe lanxi nee nan ma. E fama lude e taarae nan bun ma e ke xa fe ra.

⁷ N to keli Padan, Raxele naxa faxa n yi ra kira xon Kanaan boxi ma. A jonde mu nu makuya

Efarata ra. N naxa a ragata menni, Efarata kira ra, dennaxe xili Beteleemu.»

⁸ Isirayila naxa Yusufu xa die mato, a fa a fala, «Ndee yee ra?»

⁹ Yusufu naxa a baba yaabi, «N ma di xemee na e ra Ala naxee fixi n ma be.» Isirayila naxa a fala, «I xa e maso n na, alako n xa duba e be.»

¹⁰ Yaxuba nu bara ge foride, a yae mu nu see igbema sonon. Yusufu to a xa die maso a ra, Isirayila naxa e masunbu, a findigilin e ma.

¹¹ Isirayila naxa a fala Yusufu be, «N mu nu laxi a ra, xa n i yatagi toma sonon, konon Ala bara a ragiri n bara i xa die fan to.»

¹² Yusufu naxa a xa die tongo a baba san ma, a fa a rafelen boxi fari.

¹³ Na dangi xanbi, Yusufu naxa a xa di firinyie tongo e belexe ma. A naxa Eframami suxu a yirefanyi belexe ra, Isirayila koola mabiri. A naxa Manasi suxu a koola belexe ra, Isirayila yirefanyi mabiri. A naxa e maso a ra.

¹⁴ Konon Yaxuba naxa a yirefanyi belexe sa Eframami xunyi fari naxan na dimedi ra. A naxa a koola belexe sa Manasi xunyi fari naxan na di singe ra. A nu a kolon a nu fe naxan nabama a belexe ra.

¹⁵ A naxa duba Yusufu be, a fa a fala, «Ala, n benbae Iburahima nun Isiyaga jere naxan ya xori,

Ala naxan na n kantama ra, kafi n bari loxoe han to,

¹⁶ Ala naxan maleke xeechi n natangade fe xoroxoe ma, a xa barake sa yi dimae xa fe.

Mixie xa e xili n xili ra,
e xa e xili n benbae Iburahima nun Isiyaga xili
ra.

E bõnsõε xa wuya a gbegebe ra dunija.»

¹⁷ Yusufu naxa a to a baba bara a yirefanyi
belexe sa Efirami xunyi ma. Na fe mu rafanxi
a ma. A naxa a baba belexe suxu, a ba Efirami
xunyi ma, a fa a sa Manasi xunyi ma.

¹⁸ Yusufu naxa a fala a baba be, «N baba, na ki
xa mu a ra, barima yi nan na fori ra. I yirefanyi
belexe sama yi nan xunyi ma.»

¹⁹ A baba naxa tondi, a fa a fala, «N ma di, n
a kolon, n a kolon. A fan fama findide bõnsõε
wuyaxi kanyi nan na. A fan gboma ne, kõnõ a
xunya nan fama gbode dangife a ra. A xunya
bõnsõε findima ne si wuyaxi ra.»

²⁰ A naxa duba e be na lõxõε, a fa a fala,
«Isirayilakae duba rabama wo xilie nan na. E
fama a falade, «Ala xa i lu alo Efirami nun
Manasi.»» Na kui a naxa Efirami ti yare Manasi
be.

²¹ Isirayila naxa a fala Yusufu be, «I bara a to,
a gbe mu luxi n xa laaxira, kõnõ Ala tima ne i
fanga ra, a fa i ragbilen i benbae xa bõxi ma.

²² N fama ke fide i ma dangi i taarae ra. N bõxi
naxan nasuxu Amorikae yi ra n ma santidegema
nun n ma xali saabui ra, n bara na fan sa i ke
fari.»

49

Yaxuba xa duba dõnxõε

¹ Yaxuba naxa a xa die xili, a naxa a fala e
be, «Wo xa wo malan, n xa fe fala naxan fama
rabade wo be.»

² «Yaxuba xa die, wo fa be,
wo xa wo tuli mati wo baba Isirayila ra.

³ Ruben, i tan, n ma di singe,
i tan nan na n ma fonike di ra.
I bara findi fisamante ra lasiriya kui.
I senbe dangi birin na.

⁴ Kono i to findi xurutare nan na,
alo ye naxan susuma,
i mu fisamanteya sotoma sonon,
barima i bara i sa i baba xa sade ma a nun i
nanden.
Na bara findi seniyentarepa ra.

⁵ Simeyon nun Lewi findixi ngaxakerenmae nan
na.
Santidegema nan na e xa geresose ra.

⁶ N mu soma e xa fefe ya ma,
n mu tinma doxode e xa malanyi,
barima e xa bojete kui e bara xemee faxa,
e xa kalabantepa kui e bara tuurae maxono
fufafu.

⁷ N bara e xa bojete danka,
barima geregirie nan e ra.
E naxan nabama, n bara na danka,
barima e ya ixara.
E bonsoe mu luma yire keren Yaxuba xonyi,
n e rayensenma ne Isirayila boxi ma.

⁸ Yuda, i xunxae i tan nan tantuma.
I fama ne xutu sode i yaxuie ma.
I baba xa di xemee magoroma ne i be.

⁹ Yuda, yete yore nan lanxi i ma.
N ma di, i baloma sube nan xun na.

I xinbie kuntanma ne alo yete.

Nde noma suusade a xa i rakeli?

¹⁰ Mange sawuri fama lude Yuda bonsœ nan yi.

Mixi yo mu mange sawuri bama a yi,
beemanu tɔnxuma kanyi fama temui naxe,
sie suydima naxan be.

¹¹ A xa sofale xirima weni bili nan na,
a xa sofale yore xirima weni bili fanyi nan na.
A xa donma nun a xa xinbeli donma xama weni
ye nan na.

¹² A ya mapingixi alo weni,
A jinyi fiixe alo xije.

¹³ Sabulon fama sabatide baa de ne.
A findima wafu de nan na kunkuie be.
A xa naaninyi luma ne Sidon nan seeti ma.

¹⁴ Isakari senbe gbo alo sofale,
naxan a sama goore firinyie tagi.

¹⁵ A saxi boxi naxan ma,
yire fanyi nan a ra.
A tunki felenma ne kote bun ma,
a luma yaamari nan bun ma.

¹⁶ Dana a xa jama yamarima ne,
alo Isirayila bonsœ nde.

¹⁷ A luma ne alo boximase kira xon ma,
alo tanbalunbe sankira ra.
A na soe tingilinyi xin,
soe ragi birama ne a fari ma.

¹⁸ Alatala, n xaxili tixi i xa kisi ra.

¹⁹ Gadi, geresoe a gerema ne,
kono a tan nan e raboronma a tingilinyi ra.

20 Aseri xa boxi findima daxamui fanyi yire nan na,
naxan findima mangε daxamude ra.

21 Nafatali luma nε alo xeli gine naxan na a gife,
a woyen fanyie falama nε.

22 Yusufu luma nε alo sansi burexe nεene,
naxan bogima a fanyi ra xure seeti ma.
A salonyie tima tete nan xun.

23 Mixie naxa gere giri a ma,
e naxa xali woli a ma gere ra.

24 Kono a xa xali senbe gbo,
a belexe fan xoxoxo
Yaxuba Marigi Ala Senbe Kanyi saabui ra,
naxan findixi Isirayila kantama ra,
naxan luxi alo fanye.

25 I baba Marigi Ala fama i malide.
Ala Senbe Kanyi barake sama nε i xa fe.
A koore barake fima nε i ma,
a boxi barake fi i ma,
a dibari barake ragiri i ma.

26 I baba xa dube dangi baloe nun se fanyi birin na,
naxan kelima geya fari,
geya naxan tixi kafi dunipa fole.
Na barake birin xa lu Yusufu ma,
naxan findi a ngaxakerenyie xa mangε ra.

27 Bunyamin luma nε alo wulai bare xaane.
A sube faxama geesege,
a a donxoe don nunmare.»

28 Isirayila bonsoe fu nun firinyie nan na ki, a
nun dube e baba naxan nabaxi kankan be.

²⁹ Na dube dangi xanbi, Yaxuba naxa a jundu a xa die ma, a falafe ra, «N fa sigafe n benba faxaxie nan yire. N na faxes, wo n nagata n benbae ragatade, gaburi naxan na Eferon Xitika xa xe yire,

³⁰ Makipela xe fonme ra, Mamire fe ma, Kanaan boxi ma. Iburahima na xe saraxi Eferon Xitika nan ma, alako na xa findi a xa mixi ragatade ra.

³¹ Iburahima ragataxi menni ne, a nun a xa gine Sara. Isiyaga fan nagataxi menni ne a nun a xa gine Rebeka. N tan fan Leya ragataxi menni ne.

³² Na xe nun na fonme naxan na naa, e saraxi Xitika nan ma.»

³³ Yaxuba to bara ge a xa woyenyi masende a xa die be, a naxa a sa sade ma, a fa laaxira, a a benbae li aligiyama.

50

Yaxuba xa jon fe

¹ Yusufu naxa findigilin a baba ma, a masunbu, a wama.

² Na dangi xanbi, Yusufu naxa yaamari fi seribae ma e xa a baba fate soxo seri ra, alako a fure naxa boru. E naxa na wali raba a baba Isirayila ra

³ xi tongo naani bun ma e xa naamunyi ki ma. Misirakae naxa a jonfe raba xi tongo solofere bun.

⁴ Non fe to bara ba a ra, Yusufu naxa a fala Misira mange xa mixie be, «N bara wo mayandi, xa n ma fe rafan wo ma, wo xa n waxonfe masen Misira mange be.

⁵ N baba n nakali nε, a naxe, «N fa na faxafe nε. I n nagatama gaburi nan kui n naxan gexi Kanaan bɔxi ma.» Na kui n wama sigafe nε n xa sa n baba ragata. N na γε, n fama.»

⁶ Misira mange naxa a yaabi, «Siga, i xa sa i baba ragata alo a i rakalixi ki naxe.»

⁷ Yusufu naxa siga a baba ragatade. A naxa siga a nun Misira mange xa konyie, Misira mange xa mixi xungbee, Misira kuntigie,

⁸ a yeε xa denbaya, a taarae, nun a baba xa denbaya. E xa dimεdie nun e xa xurusee gbansan naxa lu Gosen bɔxi ma.

⁹ Soorie nun soe ragie naxa Yusufu mati e xa gisee kui. Nama belebele nan nu e ra.

¹⁰ E to Atadi lonyi li Yuruden naakiri ma, e naxa nɔn fe belebele raba. Yusufu naxa binyε fi a baba ma, a nɔn fe xanin han xi solofere.

¹¹ Kanaankae naxa e nɔxɔ dɔxɔ na maragate xɔn ma, naxan nabaxi Atadi xa lonyi ma. E naxa a fala, «Yi nɔn fe findi fe belebele nan na Misirakae bε.» Na nan a toxi e naxa «Misira Nɔn fe» xili fala na yire xun Yuruden naakiri ma.

¹² Na kui, Yaxuba xa die naxa e baba waxɔnfe raba alo a a fala e bε ki naxe.

¹³ E naxa a xanin Kanaan bɔxi ma, e naxa a ragata Makipela xa xε yire fɔnme kui, Iburahima xε naxan sara Eferon Xitika ma alako na xa findi mixi ragatade ra Mamire sεeti ma.

¹⁴ Yusufu to γε a baba ragatade, a naxa gbilen Misira bɔxi ma, a nun a taarae nun mixi naxan birin a mati.

¹⁵ Yusufu taarae to bara a to e baba bara faxa, e naxa a fala, «Xa Yusufu fa won findi a gerefa

ra, won fe jaaxi naxan birin nabaxi a ra, a gbeɔɔɔma nɛ won ma.»

¹⁶ Na kui e naxa siga Yusufu yire, e a fala a bɛ, «I baba yi nan falaxi muxu bɛ beenun a xa faxa, a naxɛ,

¹⁷ <Wo yi fala Yusufu bɛ, «N bara i maxandi, diɲɛ i taarae xa gbaloe fe ma a nun e xa yunubi, barima e bara fe jaaxi raba i ra. N bara i maxandi, yakosi diɲɛ i baba Marigi Ala xa konyie ma.»>> E to na masenyi fala Yusufu bɛ, a naxa wa.

¹⁸ A taarae naxa e felen a bun ma, e fa a fala, «Muxu tan nan ya, i xa konyie.»

¹⁹ Yusufu naxa a fala e bɛ, «Hali wo mu gaaxu. Ala mu na n tan xa ra.

²⁰ Wo lan nɛ n xun wo naxa fe jaaxi raba n na, kɔɔɔ Ala naxa a masara fe fanyi ra alako n xa fe rakamali jama nii ratangafe ra.

²¹ Yakosi hali wo mu gaaxu. N wo hayi birin fanma nɛ nun wo xa die.» A xa woyenyi naxa e bɔɲɛ sa.

Yusufu xa faxɛ

²² Yusufu naxa lu Misira, a tan nun a xa denbaya birin. A naxa jɛ kɛmɛ jɛ fu sɔɔ simaya ra.

²³ Yusufu naxa a xa mamadie nun a tolobitɛe to, a xa di Eframi naxee sɔɔ. A naxa Manasi xa di Makiri xa die to, a nee tongo a gbe die ra.

²⁴ Yusufu naxa a fala a taarae bɛ, «N fan na faxafe nɛ, kɔɔɔ Ala wo malima nɛ a fanyi ra. A fama nɛ wo tongode Misira, a wo xanin bɔxi ma a dennaxɛ laayidi tongo Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba bɛ.»

²⁵ Yusufu naxa Isirayila xa die rakali, a fa a fala, «Ala na wo mali gbilenfe ra Kanaan bɔxi ma, wo xa n fure xanin naa.»

²⁶ Yusufu laaxira a je keme je fu nan ma. E naxa a fure soxo seri ra alako a fate naxa boro, e a ragata fure kankira kui Misira bɔxi ma.

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Evangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2